

T.C.
ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

**ALGILANAN DAVRANIŞ KONTROLÜ, DAVRANIŞA
YÖNELİK KİŞİSEL TUTUM VE ÖZNEL NORM
DEĞİŞKENLERİNİN GİRİŞİMCİLİK NİYETİ ÜZERİNE
ETKİSİ: ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİ
ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Gizem Rüzgar

Zonguldak 2019

T.C.
ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

**ALGILANAN DAVRANIŞ KONTROLÜ, DAVRANIŞA
YÖNELİK KİŞİSEL TUTUM VE ÖZNEL NORM
DEĞİŞKENLERİNİN GİRİŞİMCİLİK NİYETİ ÜZERİNE
ETKİSİ: ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİ
ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Hazırlayan
Gizem Rüzgar

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Ferdi Kesikoğlu

Zonguldak 2019

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Hazırladığım Yüksek Lisans Tezinin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, yazımda enstitü yazım kılavuzuna uygun davranıldığımı taahhüt ederim.

!!../09/2019

Gizem RÜZGAR

T.C.
BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

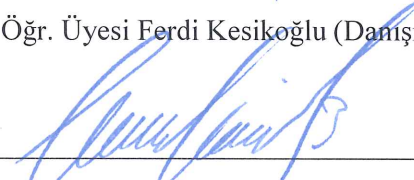
TEZ ONAYI

Enstitümüzün İşletme Anabilim Dalında 165282101058 numaralı Gizem Rüzgar'ın hazırladığı “Algılanan Davranış Kontrolü, Davranışa Yönelik Kişisel Tutum ve Öznel Norm Değişkenlerinin Girişimcilik Niyeti Üzerine Etkisi: Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma” konulu ~~DOKTORA~~/YÜKSEK LİSANS tezi ile ilgili TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği uyarınca 08/08/2019 Perşembe günü saat 11:00’de yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda tezinin onayına OYBİRLİĞİYLE/~~OYÇOKLUĞUYLA~~ karar verilmiştir.

Başkan _____

Dr. Öğr. Üyesi Ferdi Kesikoğlu (Danışman)

Üye _____

Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Müjdat BAŞARAN

Üye _____

Dr. Öğr. Üyesi Özkan ŞAHİN

Üye _____

Üye _____

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

08/08/2019
Doç. Dr. Ertağrul YILDIRIM
Enstitü Müdürü

ÖZET

Kurum : ZBEÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı
Tez Başlığı : Algılanan Davranış Kontrolü, Davranışa Yönelik Kişisel Tutum ve Öznel Norm Değişkenlerinin Girişimcilik Niyeti Üzerine Etkisi: Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma
Tez Yazarı : Gizem Rüzgar
Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Ferdi Kesikoğlu
Tez Türü, Yılı : Yüksek Lisans Tezi, 2019
Sayfa Adedi : 112

Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin bir girişimi başlatıp başlatamayacağına önemli bir göstergesi olan “girişimcilik eğilimlerini” etkileyen faktörler incelenmektedir. Bu kapsamda Bülent Ecevit Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin girişimcilik davranışına yönelik tutumları, algılanan davranış kontrolü ve öznel normlarının girişimcilik eğilimleri üzerine etkileri araştırılmış ve bu araştırmaya ek olarak örneklemin demografik özelliklerinin “yaş, cinsiyet, gelir durumu, yakın aile üyeleri arasında danışabileceği bir girişimci bulunup bulunmaması, çalışma deneyimlerinin olup olmaması” ile girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişkide incelenmiştir.

Araştırma kapsamında potansiyel girişimci oldukları düşünülen üniversite öğrencilerine yüz yüze anket yöntemi uygulanmış ve toplamda 353 öğrenciye 1= hiç güvenmiyorum’ dan 7= tam olarak güveniyorum’ a kadar değişen 7 noktalı Likert tipinde sorulan sorulara kendilerine en yakın hissettikleri cevapları vermeleri istenmiştir. Elde edilen verilerle yapılan doğrulayıcı faktör analizi, güvenilirlik ve geçerlilik analizleri ile T testi ve Mann Whitney U testleri sonucunda öğrencilerin girişimcilik eğilimleri üzerinde demografik faktörlerin etkili olduğu test edilmiş ve sonuçlar değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Girişimci, Girişimcilik, Girişimcilik Eğilimi, Girişimcilerin Kişilik Özellikleri, Demografik Faktörler

ABSTRACT

Institution : ZBEÜ Intitute of Social Sciences, Department of Management

Title : The Effect Of Perceptonal Behavior Control, Attitude and Behavioral Ornamental Variables On Entrepreneurship: Zonguldak Bülent Ecevit University Faculty Of Economic and Administrative Sciences

Author : Gizem Rüzgar

Advisers : Assist. Prof. Ferdi Kesikoğlu

Type of Thesis, Year : Msc. Thesis, 2019.

Total Number of Pages: 112

In this research the factors which have an effect upon entrepreneurship disposition, which is a significant sign of whether university students can start on enterprise or not. Within this scope the approach to entrepreneurship manner of the students from faculty of economics and administrative sciences at Beü, their manner control and the effects of subjective norms on entrepreneurship disposition have been investigated and the relationship between entrepreneurship disposition and demograhic characteristic of sample, age, gender, income statue, whether there is someone available who her or she can consult in his or her family, whether he or she has a job experience has been examined, as well as this research.

In the scope of research face to face questionnaire method was conducted to university students who are considered being potential entrepreneur and 353 students in total were asked to give an answer to the seven options Likert type questions that consits of from 1= I never trust to 7=I truly trust by choosing the best option to them. It has been tested demographic factors affection entrepreneurship disposition and results have been evaluated in consequence of confirmatory factor analysis, reliability and validity analysis and T test and Mann Whitney U test conducted with data obtained.

Keywords: Entrepreneur, Entrepreneurship, Entrepreneurship Tendency, Personality Characteristics Of Entrepreneurs, Demographic Factor

ÖNSÖZ

Bu araştırmada, geleceğin potansiyel girişimcileri olarak görülen niversite ğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini etkileyen faktörler davranışsal tutum değişkenleri ve demografik faktörler çerçevesinde incelenmiştir. Girişimcilik, yeni iş ve istihdam alanlarının yaratılması ekonominin canlanması ve geliştirilmesi ile ülkelerin gelecekteki varlığını temsil eden önemli bir faktördür. Bu bağlamda, özellikle Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde bireylerin girişimcilik eğilimlerini etkileyen faktörlerin incelenmesi bireylerin girişimciliği bir kariyer tercihi olarak görmeleri ve teşvik edilmeleri açısından değerlidir. Araştırmamızın girişimcilik ruhunun toplumsal yapıda daha iyi anlaşılması adına katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Çalışmamın her aşamasında bilgi ve tecrübelerini benden hiçbir zaman esirgemeyen, bilimsel rehberliği ve çalışmamın şekillenmesinde yolumu aydınlatan çok değerli ve danışman hocam Sayın Dr. Öğr. y. Ferdi Kesikoğlu'na sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Çalışmamı istatistiksel açıdan geliştiren ve uzun soluklu çalışma sürecimde bilgi ve desteğini her zaman yanımda hissettiğim Sayın Dr. Öğr. y. İbrahim Müjdat Başaran'a teşekkürü borç bilirim.

Son olarak, öğrenim hayatım boyunca maddi ve manevi desteğini her zaman yanımda hissettiğim sevgili aileme, teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiii
KISALTMALAR LİSTESİ	xiv
GİRİŞ	1
1. GİRİŞİM VE GİRİŞİMCİLİĞİN KAVRAMSAL BOYUTU	3
1.1. Genel Olarak Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi	3
1.2. Girişimci, Girişimcilik Kavramlarının Önemi ve Kapsamı	5
1.3. Girişimcilerde Bulunması Gereken Nitelikler	7
1.3.1. Risk Alma	8
1.3.2. Başarılı Olma İsteği	9
1.3.3. Yenilik ve Yaratıcılık.....	10
1.3.4. Belirsizliğe Karşı Tolerans.....	10
1.3.5. Fırsat Yönetimi	11
1.3.6. Kendi Geleceğine Yön Verebilme	12
1.3.7. İçsel Kontrol Odağı.....	12
1.3.8. Bağlılık, Kararlılık ve Azim.....	13
1.4. Girişimciliği Etkileyen Faktörler	14
1.4.1. Demografik Faktörler.....	14
1.4.1.2. Eğitim	15
1.4.1.3. Yaş.....	16
1.4.1.4. İş Tecrübesi	17
1.4.1.5. Medeni Hal.....	17
1.4.2. Sosyo – Kültürel Faktörler	17
1.4.2.1. Aile	17
1.4.2.2. Kültür	18
1.4.3. Psikolojik Faktörler.....	19
1.4.3.1. Başarı Güdüsü	19
1.4.3.2. Bağlılık Güdüsü.....	19

1.4.3.3. Güç Güdüsü.....	19
1.4.4. Politik Faktörler	19
1.4.5. Ekonomik Faktörler	20
1.4.6. Diğer Faktörler	20
1.4.6.1. Miras Yoluyla Sahip Olma.....	21
1.4.6.3. Daha İyi Şartlarda Çalışma İsteği.....	21
1.5. Girişimciliğin Avantaj ve Dezavantajları	21
1.5.1. Girişimciliğin Avantajları	21
1.5.1.1. Bağımsızlık.....	22
1.5.1.2. Başarma Duygusu	22
1.5.1.3. Kar Elde Etme	22
1.5.1.4. Kişisel Gelişime Olan Katkısı	22
1.5.1.5. Saygınlık Elde Etme.....	22
1.5.2. Girişimciliğin Dezavantajları	23
1.5.2.1. Kişisel Özveriler.....	23
1.5.2.2. Sorumluluk Yükü	23
1.5.2.3. Zarara Fazla Tolerans Gösterememek.....	24
1.5.2.4. Ailesine Yeterince Zaman Ayıramama	24
1.5.2.5. Finansal Sorunlar.....	24
1.5.2.6. Belirsizlikle Baş Etmek	24
1.6. Girişimcilik Eğilimi	25
1.6.1. Girişimcilik Eğilimi Modelleri.....	28
1.6.1.1. Shapero'nun Girişimsel Faaliyet Modeli	29
1.6.1.2. Ajzen'in Planlanmış Davranış Kuramı	29
1.6.1.3. Robinson'un Girişimsel Tutum Oryantasyonu	32
1.7. Girişimcilik Türleri	32
1.7.1. İç Girişimcilik	32
1.7.2. Yaratıcı Girişimcilik	34
1.7.3. Sosyal Girişimcilik.....	35
1.7.4. Stratejik Girişimcilik.....	36
1.7.5. Kadın Girişimciliği	37
1.7.6. Kamu Girişimciliği	38
1.7.7. Eko (Yeşil) Girişimcilik.....	39
1.7.8. Fırsat Girişimciliği	40

1.7.9. Kurumsal Girişimcilik.....	40
1.8. Türkiye’de Girişimciliğin Boyutları	41
1.8.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem.....	43
1.8.2. 1923-1950 Yılları Arası Dönem	45
1.8.3. 1950-1980 Yılları Arası Dönem	47
1.8.4. 1980 Sonrası Dönem.....	50
1.9. Türkiye’de Girişimciliği Destekleyen Kuruluşlar.....	54
1.9.1. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı	54
1.9.2. Türkiye Sanayici İş Adamları Derneği	55
1.9.3. Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu.....	56
1.9.4. Türkiye Odalar Borsalar Birliği	57
1.9.5. Teknopark	58
1.9.6. Melek Yatırımcı	60
1.9.7. Kadın Girişimciler Derneği.....	61
2. ALGILANAN DAVRANIŞ KONTROLÜ, DAVRANIŞA YÖNELİK KİŞİSEL TUTUM VE ÖZNEL NORM DEĞİŞKENLERİNİN GİRİŞİMCİLİK NİYETİ ÜZERİNE ETKİŐİ: ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA.....	62
2.1. Literatür Taraması.....	62
2.2. Çalışmanın Amacı, Önemi ve Katkısı	66
2.3. Çalışmanın Hipotezleri	67
2.4. Çalışmanın Modeli ve Yöntemi	68
2.5. Çalışmanın Ana Kütlesi ve Örnekleme	69
2.6. Çalışmanın Varsayımları ve Sınırlılıkları	70
2.6.1. Çalışmanın Varsayımları	70
2.6.2. Çalışmanın Sınırlılıkları.....	70
2.7. Çalışmanın Veri Toplama Yöntem ve Süreci	70
2.8. Çalışmanın İstatistiksel Analizi	72
3. ARAŞTIRMANIN BULGULARI.....	73
3.1. Öğrencilerin Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular	73
3.2. Kullanılan Ölçeklere İlişkin Güvenirlik Analizleri.....	75
3.2.1. Cronbach’s Alpha Katsayısı.....	75

3.2.2. Ölçümün Geçerliliği, Ölçümün Güvenirliği ve Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları	75
3.2.3. Ölçeği Oluşturan İfadelere İlişkin Betimsel Analiz Sonuçları.....	84
3.3. Hipotez Testleri.....	86
3.3.1 Karşılaştırmalı İstatiksel Analiz Sonuçları	86
3.3.2. İlişkisel İstatistiksel Analiz Sonuçları.....	90
3.4. Araştırma Bulgularının Değerlendirilmesi	93
SONUÇ	96
KAYNAKÇA.....	100
EKLER	109
Ek 1: Anket Formu.....	109
ÖZGEÇMİŞ	112

TABLolar LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 1.1: Girişimcilik Kavramının Tarihsel Gelişimi.....	4
Tablo 3.1: Örneklemin Cinsiyete Göre Dağılımı.....	73
Tablo 3.2: Örneklemin Yaşa Göre Dağılımı.....	74
Tablo 3.3: Örneklemin Gelir Durumuna Göre Dağılımı	74
Tablo 3.4: Örneklemin Yakın Aile Üyeleri Arasında Danışabileceği Bir Girişimci Bulunup Bulunmamasına Göre Dağılımı.....	75
Tablo 3.5: Araştırma Değişkenlerinin Cronbach's Alpha Değerleri.....	75
Tablo 3.6: Yapısal Model Değişkenleri	76
Tablo 3.7: Doğrulayıcı Faktör Analizi Öncesinde Gözlenen Güvenirlik Analizi Verileri	77
Tablo 3.8: Birincil Düzey Doğrulayıcı Faktör Analizi Modeli	79
Tablo 3.9: Yapısal Eşitlik Modelinde Uyum İndekslerinin Kriterleri ve Kabulü İçin Kesme Noktaları	80
Tablo 3.10: Doğrulayıcı Faktör Analizi Uyum İndeksi Değerleri.....	81
Tablo 3.11: Ortalama Çıkarılan Varyans, Cornbach's Alpha, Kompozit Güvenirlik ve Yapılar Arası Korelasyon Matrisi	83
Tablo 3.12: AVE Karekökleri ile Araştırma Değişkenleri Arasındaki Korelasyon Katsayılarının Kıyaslanması	84
Tablo 3.13: Girişimcilik Eğilimini Ölçmek Amacıyla Sorulmuş İfadelere İlişkin Betimsel Bulgular	84
Tablo 3.14: Davranışa Yönelik Kişisel Tutum Değişkenini Ölçmek Amacıyla Sorulmuş İfadelere İlişkin Betimsel Bulgular.....	84
Tablo 3.15: Özne Norm Değişkeninin Ölçmek Amacıyla Sorulmuş İfadelere İlişkin Betimsel Bulgular	85
Tablo 3.16: Algılanan Davranış Kontrolü Değişkenini Ölçmek Amacıyla Sorulmuş İfadelere İlişkin Betimsel Bulgular.....	85
Tablo 3.17: Modeli Oluşturan Örtük Değişkenlere İlişkin Normallik Testi Sonuçları	86
Tablo 3.18: Cinsiyet Değişkenine İlişkin Fark Analizleri	86
Tablo 3.19: Yaş Değişkenine İlişkin Fark Analizleri	87
Tablo 3.20: Gelir Değişkenine İlişkin Fark Analizleri	88

Tablo 3.21: Yakın Aile Üyeleri Arasında Danışabieceği Bir Girişimci Bulunup Bulunmamasına İlişkin Fark Analizleri	89
Tablo 3.22: İlk Yol Analizi Uyum İyiliği Ölçüleri	90
Tablo 3.23: İlk Yol Analizi Regresyon Ağırlıkları	91
Tablo 3.24: Standardize Edilmiş Dolaylı Etkiler	92
Tablo 3.25: Araştırma Modelindeki Bağımlı Değişkenlerle İlgili R^2 Değerleri ...	92

ŞEKİLLER LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil 1.1: Girişimcilik.....	6
Şekil 1.2: Planlanmış Davranış Kuramı.....	30
Şekil 2.1: Araştırma Modeli.....	68
Şekil 3.1: Araştırma Modelinin İlk Yol Analizi Sonrası Görünümü.....	91

KISALTMALAR LİSTESİ

- KOSGEB : Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
- TUSİA : Türkiye Sanayicileri ve İş Adamları Derneği
- TUBİTAK : Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
- TOBB : Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
- KAGİDER : Kadın Girişimcileri Derneği
- DYKT : Davranışa Yönelik Kişisel Tutum
- ADK : Algılanan Davranış Kontrolü
- ÖN : Öznel Norm
- GE : Girişimcilik Eğilimi
- MLE : Maksimum Olabilirlik Tahmin Yöntemi
- AVE : Ortalama Açıklanan Varyans Değeri

GİRİŞ

Toplumların refah düzeylerini artırmanın yanı sıra toplumsal ve bireysel gelişmeye de katkıda bulunan girişimcilik ve girişimciliğe dair kavramlara tüm dünyada hem akademik hem de uygulama alanlarında hızla artan bir ilgi göze çarpmaktadır. Bu bağlamda girişimcilik kavramı literatüre ilk girmeye başladığı dönemlerde günümüz girişimcilik anlayışından farklı olarak belirlenmemiş bir bedelle satılmak üzere insiyatif alınarak karşılaşılabilecek olası risklerin kabullenilmesidir şeklinde kullanılmıştır. Bilgi toplumuna geçişle birlikte sosyoloji, psikoloji, ekonomi vb. alanlarda bir çok çalışmada yer almaya başlayan girişimcilik terimi çok kapsamlı bir olgu olarak yeni bir boyut kazanmış ve sosyal, kültürel, teknolojik, kişilik özelliklerinin ve demografik unsurlarında birleşmesiyle ülkelerin ve işletmelerin ayakta kalabilmeleri için önemli fırsatlar sunan bir kavram haline gelmiştir. İşte girişimciliğin bu kritik öneminden dolayı bir girişimcinin hareket noktası, girişimciliğe yönlendiren faktörlerin neler olduğu ve eğilimlerinin saptanması gerek bireysel gerekse toplumsal açıdan son derece önem teşkil etmektedir. Çünkü bireylerin eğilimlerinin, tutum ve davranışların arkasındaki derin bulguları incelemek girişimciliği daha iyi anlayabilmek çerçevesinde ışık tutmaktadır.

Bu araştırmada, üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini etkileyen faktörlerin neler olduğunu belirleyebilmek amacıyla yapılmıştır. Ve bu bağlamda birinci bölümde genel olarak girişimciliğin tarihsel gelişimi hakkında bilgiler verilecek, girişimcilik kavramının önemi ve kapsamı, girişimcilerde bulunması gereken genel nitelikler, girişimciliği etkileyen faktörler ve girişimcilik türleri ile Türkiye’de girişimciliğin boyutları üzerinde durulacaktır. İkinci bölümde çalışmanın amacı ve modeli, çalışmanın ana kütle ve örnekleme, çalışmanın hipotezleri ve çalışmanın istatistiksel analiz kısmına değinilecektir. Üçüncü bölümde çalışmamız kapsamında elde edilen analiz sonuçları ve araştırmanın bulguları hakkında bilgi verildikten sonra son bölüm olan dördüncü bölümde bireylerin girişimci olmasını etkileyen faktörler ile davranışsal tutum değişenleri arasındaki ilişkiye bütüncül bir bakış açısıyla bakılacaktır.

Bu nedenledir ki bu çalışma konuyla ilgili bilinmeyenleri aydınlatılmak ve literatüre bu kapsamda katkı sağlayabilmek adına Zonguldak ili Bülent Ecevit Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi 2018-2019 eğitim-öğretim döneminde ders kaydı olan öğrencilerin demografik özelliklerinin “yaş, cinsiyet, yakın aile üyeleri arasında bir girişimci bulunup bulunmaması ve çalışma deneyimlerinin olup olmaması” ile “kişisel tutum, öznel norm, algılanan davranış kontrolü ve öğrencilerin girişimcilik davranışına yönelik tutumları” olarak adlandırılan motive edici faktörlerin girişimcilik eğilimi üzerindeki etkilerini belirleyebilmek amacıyla yapılmıştır. Girişimcilik eğilimini belirleyen faktörlerin neler olduğunu bölgesel temelde Zonguldak örneği üzerinden inceleyerek “geleceğin potansiyel girişimcileri” olarak nitelendirilen üniversite öğrencilerinin Türkiye’de kimler olabileceği sorusunun cevaplanmasına katkıda bulunmak hedeflenmektedir.

1. GİRİŞİM VE GİRİŞİMCİLİĞİN KAVRAMSAL BOYUTU

Ekonomik büyümenin anahtarı olarak görülen girişimcilik kavramına tüm dünyada özellikle sanayi toplumlarından bilgi toplumuna geçişle birlikte hızla artan bir ilgi göze çarpmaktadır (Kılıçlı, 2018). Ve çok boyutlu bir yapı arz eden girişimcilik sahip olduğu bu önemden ötürü son zamanlarda gerek akademik gerekse uygulama alanlarında ki bilimsel çalışmalarda ağırlık kazanmıştır.

Günümüzde girişimcilik, ekonomik gelişme, yenilikçiliği teşvik ederek yeni iş alanlarının yaratılmasına katkı sağlama ve oluşturduğu istihdam olanaklarıyla ülkelere refah ve zenginliğinin artırılması ve çeşitlendirilmesi konusunda önemli avantajlar sunmaktadır (Taş, 2016). Sunduğu bu avantajların bilinciyle günümüzde ülkeler girişimcilik faaliyetlerine yönelik desteklerini her geçen gün artırmaktadır. Ve son zamanlarda önemli araştırma konularından biri haline gelen girişimcilik iç ve dış etkenlerden etkilenen bir niteliğe sahiptir. Bazen doğuştan edinilen bir kişilik özelliği gibi algılanıyor olsa da aslında eğitimler yoluyla da bireylerin girişimcilik eğilimlerinin geliştirilebileceği son yıllarda yapılan pek çok araştırmada gözlemlenmiştir.

Çalışmanın bu bölümünde ilk olarak toplumların gelişmesinin yapı taşı sayılan girişimcilik kavramının tarihsel süreçteki gelişimine genel olarak değinilecek, girişim ve girişimcilik kavramları açıklandıktan sonra, girişimciliği etkileyen faktörlerin neler olduğu gözden geçirilecektir. Ve girişimcilik eğilimi çerçevesinde Türkiye’de girişimciliğin boyutu ile Türkiye’de girişimciliği desteleyen kuruluşlara bu bölümde yer verilecektir.

1.1. Genel Olarak Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi

Tarihsel süreç içerisinde, girişimcilik kavramı ilk olarak 1730’lu yıllarda Fransız iktisatçı Richard Cantillon tarafından “Essai Sur la Nature du Commerce en General” isimli eserde kullanıldıktan sonra ekonomi literatürüne girmeye başlamıştır (Altuntaş, 2016:4-8). Günümüz girişimcilik anlayışından farklı olarak yaptığı tanımlamada Cantillon’a göre girişimci; henüz belirlenmemiş bir bedelle satmak üzere üretim faktörlerini bugünden satın alan ve işin riskini üstlenerek kâr elde etmek amacıyla üretim yapan ve işi organize eden kişidir (Shmalian, 2016: 1).Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçişle birlikte girişimcilik terimi

sosyoloji, psikoloji, ekonomik teori vb. çalışmalarda yer alan çok kapsamlı bir olgu olarak ayrı bir boyut kazanmış ve önemi daha da artmıştır (Gözek, 2006:3-4). Krizner, girişimciliği “çevresindeki fırsatları sezebilme yeteneği” olarak tanımlamaktadır (Tekin, vd., 2014:3-6). Bygrave ve Hofers, ise girişimciyi “algıladığı fırsatlar doğrultusunda, işletmesini organize eden kişi” olarak tanımlarken, girişimciliği yorumlamaya çalışan diğer bilim insanları Tablo 1.1’de yer alan tanımlamaları yaparak girişimciliği açıklamaya çalışmışlardır (Altuntaş, 2016:4-8).

Tablo 1.1: Girişimcilik Kavramının Tarihsel Gelişimi

TARİHİ DÖNEM	BİLİM İNSANI	GİRİŞİMCİLİK KAVRAMI
İlk Çağ	-	Yaşamına devam edebilmek için belirsizlik ortamı içerisinde karar verici konumunda olan kişilerdir.
Orta Çağ	-	Ticaretin başlamasıyla birlikte insanoğlunun, risk almadan büyük ölçekli projeleri yürütmesidir.
1725	Richard Cantillon	Girişimcilik, henüz belirginleşmemiş bir bedelle satmak üzere riskleri üstlenerek piyasadaki belirsizliğe katlanan üretim girdilerini ve hizmetlerini satan kişidir.
1797	Beaudeau	Girişimci, riskleri üstlenen ve organize eden kişidir.
1803	Jean Baptiste Say	Girişimci, üretim faktörlerini bir araya getiren iktisadi organizasyonu yöneten ve risk alarak yenilik ile değişimin öncüsü olarak nitelendirir.
1876	Francis Walker	Sermaye sağlayıcı ile fikirlerini kullanarak yenilik yaratan ve kar sağlayan kişilerin kazançlarının ayrılmasıdır.
1890	Alfred Marshall	Girişimcinin görevi, ekonomide yenilik ve ilerlemenin sağlanması için yeni metotlar üretmesidir.
1934/1950	Joseph Schumpeter	Girişimcilğe yenilik boyutunu kazandırmıştır. Girişimcilik örgütü yeniden organize ederek, eskiyi yeni şekilde kullanarak yeni ürünler ve süreçler geliştirme toplumda değişimi yaratacak endüstri inşa etmektedir.
1964	Peter Drucker	Girişimcilik, fırsatların farkına vararak fırsatları maksimize etmektedir.
1975	Albert Shapero	Girişimcilik, endüstrinin işleyişinde inisiyatif alınarak beklenen olası risklerin kabullenilmesidir.
1980	Karl Vesper	Girişimcilik, ekonomistler, siyasetçiler, psikologlar ve iş adamları ve tüm sosyal alanları kapsayan bir oluşumdur.
1983	Gifford Pinchot	Yeni bir iş değeri yaratmak için bu alandaki riskleri kabul etme kapasitesidir.
1985	Robert Hisrich	Girişimci, iş yaşamındaki yenilikleri fark ederek değerler üreten ve riskleri üstlenerek maddi ve manevi kar elde ederek büyüme amacı taşıyan kişidir.
1999	Jeffrey Timmons	Girişimci, çağdaş ve yenilikçi düşünce yapısına sahip kişidir.
2003	L.W Busenitze	Girişimci piyasa ekonomisinin de başrol oynayan kişidir.
2008	Steve Jobs	Girişimciliği, eski kuralları çağdaş yeniliklerle yorumlayan ve aksiyona geçiren beceri olarak tanımlar.

İktisat ve işletme alanlarında uzun yıllardır kullanıldığı bilinen girişimcilik kavramı, genelde bir vizyonun varlığını gerektirir ve hayalini kurdukları eylemlerin uygulamaya konması için planlar, projeler tasarlayabilme niteliğine sahip ekonomik birimlerin yaratılmasıdır (Abdullaeva, 2007:7-9).

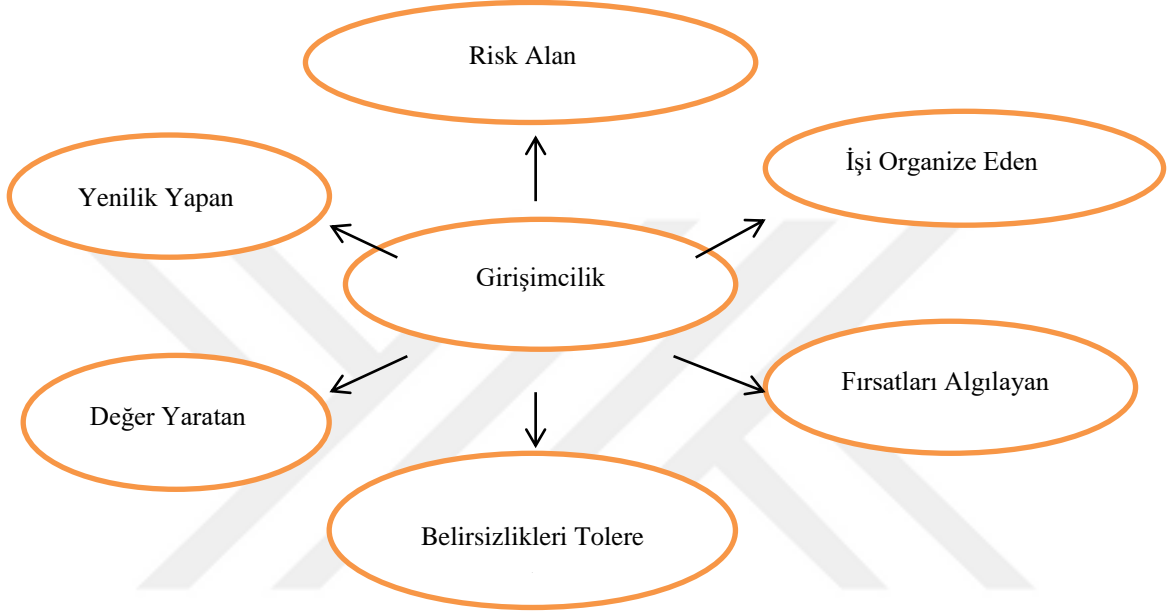
Günümüz girişimcilik anlayışına en yakın tanımı yapan ve modern girişimcilik anlayışının kurucusu sayılan Joseph A. Schumpeter girişimcinin yenilikçi ve dinamik olma özelliğini vurgulamış ve girişimciliğe farklı bir bakış açısı ekleyerek kavramı geliştirmiştir (Karaömer, 2014:20-21). Bu anlamda Schumpeter'in çalışmalarında girişimci, "yeni bir değer yaratmak ya da mevcut bir ürünü reforme ederek eski olanı piyasadan elimine eden ve yeni bileşimler sunan kişi" olarak tanımlanmıştır (Abdullaeva, 2007:7-9). Dolayısıyla Schumpeter'in girişimcilik anlayışının en temel özelliği daima yenilik yaparak toplumda değişimi başlatan kişi ve kurumlardan oluşmaktadır (Tekin, vd., 2014:3-6). Durgun ekonomileri harekete geçiren, yeni iş alanlarının oluşturulması ve istihdam sorunlarının çözülmesi ile teknolojik gelişmenin hızını artıran ekonomik girişimciler "yeni satış piyasaları ile eski üretim tekniklerini terk ederek çağdaş toplum gereklerine ayak uyduran üretim teknolojileri ile oluşturdukları yeni ürünleri yeni süreçlerle sunan ekonomik gelişmenin baş aktörü konumundadırlar (Uzungil, 2014:9-13).

1.2. Girişimci, Girişimcilik Kavramlarının Önemi ve Kapsamı

Küresel ve hızla gelişen dünyadaki değişimin yapı taşı ve temel itici aktörleri durumunda olan girişimci ve girişimcilik kavramları hakkında çok sayıda farklı disiplinler tarafından değişik yorumlar yapılmış olmasına rağmen henüz kavram hakkında fikir birliğine varılmış evrensel net bir tanımlama söz konusu değildir (Tekin, vd.,2014:3-6). Girişimcilik kavramı hakkında ilgili yazında net bir tanımlamanın olmaması ise girişimcilik alanı ile çok fazla sayıda araştırmacının ilgilenmesi ve girişimciliğin ekonomi, psikoloji, sosyoloji, yönetim, antropoloji vb. bilimlere kapsayan disiplinler üstü bir olgu olduğunu göstermektedir (Tekin, vd., 2014:3-6). Bununla birlikte yine ilgili alan yazında ortak bir tanım etrafında toplanılamamış olursa da girişimcilik hakkında yapılan yorumların ortak noktaları bulunmaktadır (Warnecke, 2013). Bu ortak noktalar; diğerlerinin göremediği ya da algılayamadığı fırsatları önceden sezerek bu

fırsatları önemli çıktıları olan iş fikirlerine dönüştürmek, belirsizlik ortamında risk almaktan çekinmeyen bireylerin üretim faktörlerini bir araya getirerek yeni organizasyonların yaratılması gibi faaliyetleri kapsamaktadır (Kumsal, 2015:3-4). Bu ortak noktalardan hareketle girişimciliği açıklamada kullanılan temel kavramları Şekil 1.1 gösterildiği gibidir.

Şekil 1.1: Girişimcilik

Tüm bu açıklamalar altında girişimci, “belirsizlik ve kaos ortamlarında diğerlerinin fark edemediği fırsatları görebilen, bu fırsatlardan yararlanarak yaratıcılığını ortaya koyan ve oluşturduğu yeni fikirleri uygulamaya dönüştürebilen kişidir” şeklinde açıklanabilir (Çolakoğlu, vd.,2016:71-72). Daha geniş bir kapsamda ise girişimci, “üretim şeklini kökten değiştirip sıradan iş rutini içinde yapılamayan işlerden oluşan işleri mümkün kılarak, daha önce bulunmayan bir şeyi yaratma ve gerçekleştirme tutkusu içinde olan normalden farklı kişilerdir (Güler, 2008:6-11).

Kavram olarak birbirlerinden farklı ancak birbirleriyle ilişki içinde olan girişim ve girişimcilik olgularında, girişimcilik belirsiz riskli ancak daima dinamik olan çok yönlü bir süreci ifade ederken, girişimci ise o süreçte yer alan baş aktörü oynamaktadır (Doğan, 2013:4-8). Daha geniş bir açıdan girişimcilik ise; “kişinin bir organizasyon içinde bağımsız olarak yola çıktığı sezgilerden

oluşturduğu projeleri hayata geçirmek için gerekli zaman ve çabayı harcıyıp finansal, psikolojik ve toplumsal riskleri üstlenerek pratikte değeri olmayan bir şeyden benzersiz kombinasyonlar oluşturarak katma değeri yüksek bir şeyi ortaya çıkarma ve tüm bunlardan bağımsızlık, kişisel tatmin ve parasal ödüller yarattığı süreçtir (Kuratko vd., 1997). Ancak bu süreçte girişimci yaratıcılığının bir sonucu olarak inşa ettiği organizasyonlarda para kazanma amacından ziyade her şeyden önce toplumun istek ve ihtiyaçlarını karşılayan ekonomik değerler yaratmaya özen göstermelidir (Uzungil, 2014:4-9). Emek, sermaye ve toprak olarak bilinen klasik üretim faktörlerinin yanına girişimciliği de dördüncü üretim faktörü olarak ekleyen Jean Baptise Say'a göre girişimci "hâli hazırdaki kaynakların mevcut durumunu iyi analiz edip yorumlayarak kaynakları düşük verimlilik alanlarından yenilik yaratma aracılığıyla yüksek verimlilikteki bir alana taşıyabilen kişidir" (Tekin, vd.,2014:3-6). Yine girişimcilik teorisine önemli katkıları bulunan Hisrich ve Peters ise girişimciliği "bir ülkenin gelişmesinde kilit rol oynayan ve üretim faktörlerinin ülkenin refah seviyesini yükseltecek bir değer yaratmak üzere kullanılmasıdır" şeklinde tanımlamışlardır (Altuntaş, 2016:4-8). Bu açıdan girişimci çevresindeki ihtiyaçları görebilen ve ihtiyaçların giderilebilmesi için sürekli yenilik yapması o kişiye girişimcilik vasfını kazandıran en temel faktördür (Türkoğlu, vd.,2017:1-2). Ve yine bir kişinin girişimci olarak sayılabilmesi için; kendine güvenmesi, belirsizliğe karşı tolerans gösterebilmesi, risk alabilmesi, içsel kontrol odağına sahip olması, yeni ve farklı fikirlere açık olması gibi doğuştan gelen kişilik özellikleri ile aynı zamanda yaş, cinsiyet, eğitim, aile ve çevre olmak üzere sayılabilen dış faktörler ile toplumun kişiye yüklediği davranışlarda girişimcilik eğiliminin oluşmasında önemli faktörler olarak görülmektedir (Akpınar ve Küçüköksel, 2015:13-14). Toplumun diğer üyelerinden farklı olan ve girişimcilik ruhuna sahip bireyler ülke ekonomisinin büyümesine yardımcı olan iş hayatının vazgeçilmez lokomotifleri olarak kabul edilmektedirler (Kumsal, 2015:3-4).

1.3. Girişimcilerde Bulunması Gereken Nitelikler

Girişimci bireylerde bulunması gereken nitelikler, genetik olabileceği gibi bireyleri girişimci olmaya yönlendiren birden fazla etkenin de girişimciliğin oluşmasında etkili olduğu yapılan araştırmalar sonucunda ortaya konulmuştur.

Mevcut pek çok girişimcilikle ilgilenen çalışmalarda girişimci olmayı nitelendiren faktörleri üç yaklaşım altında incelemek mümkündür. Bunlar bireysel, çevresel ve firma yaklaşımlarıdır. Bireysel yaklaşım girişimciliği daha çok bireyin demografik ve psikolojik özellikleri ile açıklamaktadır. Demografik özellikler yaş, cinsiyet, eğitim durumu, medeni durum ailede girişimci olması ve ailenin gelir durumuna göre nitelendirilirken, girişimciliğin belirlenmesinde etkili ikinci faktör olan psikolojik faktörler ise; (Mcstay, 2008)

- Risk alma
- Başarılı olma isteği
- Yenilik ve yaratıcılık
- Belirsizliğe karşı tolerans
- Fırsat yönetimi
- Kendi geleceğine yön verebilme
- İçsel kontrol odağı
- Bağlılık, kararlılık ve azim

olarak açıklanabilmektedir. Bu faktörleri aşağıdaki gibi tanımlayabilmek mümkündür;

1.3.1. Risk Alma

Kavramsal olarak riskin birden fazla tanımını olmakla birlikte asıl üzerinde yoğunlaştığı unsur, istenmeyen durumlarla karşılaşma olasılığı olup belirsizlik altında karar vermeyi içermektedir. Diğer bir tanıma göre ise risk; kontrol edilemeyen faktörlerin sonuçlarının ne olacağını bilmeden olumlu ya da olumsuz sonuçlar doğurma olasılığıdır. Knight (1971) riski ölçülebilir belirsizlik olarak tanımlarken, Sexton ve Bowman (1985) karar verme durumunda bir kişinin şans almaya yönelik eğilimi, Green ve arkadaşları (1996) bir ekonomik kaybı göze alma konusundaki belirsizlik olarak tanımlar (Kayış, 2010:19-20). Hofstede'ye göre ise risk; belirsiz durumlar karşısında kişinin nasıl hissettiği ve olayın

meydana gelme olasılığının oranıdır. Girişimcilik ve risk alma eğilimi arasında pozitif yönlü bir korelasyon bulunmaktadır. Ve girişimci bir alanda faaliyet göstermeye başladığı andan itibaren karşılaşılabileceği tüm riskleri üstlenir, bu girişimcilik sonucu girişimci beklediği sonuçları elde edebileceği gibi, hiç beklemediği olumsuz durumlarla da karşı karşıyadır. Girişimci bu durumu tamamen ortadan kaldıramayacağı gibi önemli olan geleceğini tehdit eden katlanamayacağı büyük çaplı risklere girmektense kabul edilebilir bir düzeyde risk almayı tercih etmelidir. Yapılan birçok araştırmadan elde edilen bulgulara göre, girişimciler başkalarının risk olarak algıladığı belirsiz koşulların altına girmeye diğer insanlara göre daha fazla eğilim göstermektedirler.

Girişimcilerin risk alma eğilimini inceleyen araştırmaların ikiye ayrılmış olduğunu da belirtmek gerekir. Birinci yaklaşım motivasyonel bir başlangıç noktasından hareket ederek, yüksek başarıma ihtiyacına sahip kişilerin zorluk derecesi yüksek olmayan sadece orta derece (kabul edilebilir) riskleri aldıklarını iddia etmektedir. İkinci grup araştırmacılar ise yaptıkları çalışmalarda risk alma yeteneğinin girişimcilerde bulunması gereken önemli bir özellik olduğunu belirterek girişimcilerin bir işe başlamadan karşılaşılabilecekleri tüm riskleri üzerine aldıklarını ileri sürmüşlerdir (Kayış, 2010:19-20). Risk almanın önemini dünyaca ünlü bilim insanı Albert Einstein ise “hiçbir şeyi riske atmamak aslında her şeyi riske atmaktır” sözüyle girişimcilikte risk almanın önemini vurgulamıştır.

1.3.2. Başarılı Olma İsteği

Mc Clelland (1961) tarafından ortaya koyulan başarı ihtiyacı teorisi, başarıma ihtiyacını insan davranışının ardındaki itici güç ve girişimci davranışını etkileyen güçlü bir psikolojik faktör olarak öne sürmüştür (Bozkurt ve Erdurur, 2013:59-61). McClelland yapmış olduğu çalışmalarda başarıma ihtiyacının;

- İnsanları girişimciliğe sevk ettiğini
- Kontrollü riskleri üstlenmeye yönelttiğini
- Problem çözme becerisini geliştirdiğini
- Amaçlarının belirlenmesine katkıda bulunduğunu belirtmiştir.

Başarma ihtiyacı, kişilerin kendi istek arzu ve çabalarıyla hedeflerine ulaşmayı istemeleri güdüsünden ortaya çıkmaktadır. Bu başarıma güdüsüne sahip olan bireyler başka insanların emri altında çalışmaktan ya da başkalarının denetimi altında olmaktan hoşlanmazlar ve bunun sonucu olarak girişimsel faaliyetlere başlarlar (Learned, 1992). Yapılan birçok araştırmaya göre de, başarıma ihtiyacı yüksek olan bireyler diğer insanlara göre daha fazla girişimcilik eğilimine sahiptirler (Kayış, 2010:16-18).

1.3.3. Yenilik ve Yaratıcılık

Yenilikçilik; yeni ürünler, yeni hizmetler ortaya çıkarma ve pazara sunma sürecidir (Drucker, 2014). Girişimci yenilik yoluyla değişimleri ortaya çıkarır, farkındalık yaratır ve bunun sonucunda da başarıya ulaşır (İşcan ve Kaygın, 2011:446-447). Girişimciler daha önce var olmayan ve kimsenin göremediği fırsatları önceden görerek toplumun ihtiyaçlarına yeni iş fikirleri, yeni süreçler, yeni organizasyonlar, yeni teknoloji ve yeni iş modelleri oluşturarak cevap verirler. Yeniliğe açık olan kişiler hayal gücü yüksek, özgün, yaratıcı, meraklı, kendi düşünce ve duygularına yönelen kişiler olarak nitelendirilirler (Ulama, 2016:742-743). Yenilik yapmanın ilk boyutu olan yaratıcılık ise ortada olmayı yaratabilme yeteneğidir. Levit'e göre ise yaratıcılık, yeni şeyler düşündürmektir, yenilik ise yeni şeyler yapmaktır. Buna göre yaratıcılığı yenilik izlediği zaman girişimci güç ortaya çıkmaktadır (Kayış, 2010:22-23).

Girişimci faaliyet gösterdiği alanda, başlattığı yeniliğe kendi yorumlama kabiliyeti ve algısına göre kendinden bir şeyler katmalı ve farkındalık yaratarak yeniliği sürdürmelidir. Yenilik, hayatın her noktasında var olan fırsatları tanımlayıp uygulayarak hayata geçirmek gibi organizasyonel süreçlerden geçerek, bir girişimi başlatmış olur. Bir girişim sürecinin başlayabilmesi için temel olan ihtiyaç yenilik ve yaratıcılıktır. Çünkü bir girişimcide olması gereken en önemli özellik yenilik ve yaratıcılıktır.

1.3.4. Belirsizliğe Karşı Tolerans

Belirsizlik ya da belirsiz durumlar yetersiz bilgi ve yetersiz veri olması nedeniyle, birey tarafından tam olarak kategorize edilemeyen, yapılandırılmayan durumlardır. Belirsizlik toleransı ise bireyin belirsizliği algılama derecesi

belirsizliğe karşı olumlu tepki verebilme yeteneğidir. Hofstede (1991) göre ise belirsizlik, bir olasılığa ve bir olayın meydana gelme sonucuna bağlı kalmadan beklenen kaygı ve yaratıdır. Birey belirsiz bir çevrede aldığı karara daha fazla veri bulmaya kalkışmaksızın güvenebiliyorsa belirsizlik toleransı yüksek olarak nitelendirilir. Girişimci birey girişimcilik faaliyetine başladığı andan itibaren risk olarak birden fazla sonucun meydana gelme olasılıklarının belli olmaması durumunda karşılaştığı belirsizliklere pozitif tepki verebilmesi ve yüksek belirsizlik toleransına sahip olması gerekmektedir. Bireyin beklediği ve karşılaştığı durum arasında negatif yönlü bir korelasyon olsa da girişimcinin çabalarında ısrarcı olması gerekir. Girişimcilik belirsizliğin olduğu ve tanımlayıcı araçların işlevsizleştiği durumlarda isabetli kararlar verebilme yeteneğiyle ilişkilidir. Hofstede (2003) bu anlamda belirsizlikten kaçınma davranışının düşük olduğu toplumlarda bireycilik vurgusunun daha yüksek olduğunu ve bu toplumların iktisadi kalkınmaya ilişkin girişimcilik eğilimlerinin daha yüksek olduğunu iddia etmiştir (Kayış, 2010:20-21). Budner (1982) ise belirsizlik toleransının tehditte çok cazip, ve etkili sonuçlar doğuracağına vurgu yapmıştır (Korkmaz, 2012:212-213).

1.3.5. Fırsat Yönetimi

Fırsatlar neticesi proje çıktılarına pozitif etkisi olma potansiyeline sahip, sonucu belli olmayan olaylar olarak tanımlanabilir. Girişimcilik sürecinin temel unsuru olan fırsat hakkında girişimcilikle ilgilenen bilim insanları tarafından farklı tanımlamalar yapılmıştır. Örneğin Cason fırsatları, yeni malların hizmetlerin, hammaddelerin ve örgütsel yöntemlerin sunabileceği ve üretim maliyetinden daha yüksek fiyata satabileceği durumlar olarak değerlendirirken, Shane devrimsel ve katı bir yaklaşımı benimseyerek fırsatı, bir kişinin kar elde edeceği inancıyla kaynakları birleştirmek için yeni bir araç-sonuç çerçevesi yarattığı durum olarak tanımlamıştır (Karabey ve Bingöl, 2010: 12-14). Bu tanımlamalardan hareketle kavramsal olarak fırsat, herhangi bir durum, bir olay veya bir ürünün pazarda daha önceden tanımlanmamış bir ihtiyaca karşılık verme sürecidir. Fırsatlar en başında tam olarak belirlenmemiş olup zamanla daha ayrıntılı bir şekilde geliştirilerek ortaya konabilir. Girişimci her şeyden önce bir fırsatı belirlemeli ve bu fırsattan yaratacağı değere karar vermelidir. Ve girişimcilik sürecinin fırsat kavramı

çerçevesinde ilerleyen bir organizasyon olduğu konusunda ilgili literatürde çalışma yapan araştırmacılar hemfikirlidir.

1.3.6. Kendi Geleceğine Yön Verebilme

Kendi geleceğine yön verebilme, kişinin kendi eylemleri hakkında gerçekçi bir tutuma sahip olması durumudur. Girişimci bir bireyin kendi geleceğine yön verebilmesi ise hedeflerine ulaşmayı başarabileceğine inanmasıdır. Kendi geleceğine yön verebilme girişimciliği belirleyen bir faktör olmaktan daha ötede, girişimcinin başarılı olabilmesinin bir sonucudur (Akkaya vd., 2015:113-114).

1.3.7. İçsel Kontrol Odağı

Kontrol odağı, bireyin eylemlerinin ve yaşadığı olayların sonuçları arasındaki bağlantıyı nelerin kontrol ettiğine dair olan inancını temsil eder. Kontrol odaklılığını, içsel kontrol ve dışsal kontrol odağı olmak üzere ikiye ayırmak mümkündür. Julian Rotter, bireylerin kendi yaşamlarını denetleyebilme güçleri bakımından birbirlerinden farklılıklar gösterdiklerini gözlemlemiştir. Kimi insanların kendi yaşamlarını denetleyebilmelerini yapmak istedikleri davranışlar için gerekli gücü kendinde gördüklerine ya da tam tersi kimi insanlarda bunun dış etkenlere bağlı olduğuna inanırlar (Bozkurt ve Erdurur, 2013:59-60). Dış kontrol odağı yüksek olan bireyler eylemlerini ve bu eylemlerin sonuçlarının dış güçler tarafından yönetildiğine inanırlar, bu kişiler başarısızlıklarını kötü şansa ya da diğer unsurlara yükleme eğilimi göstererek yaşadığı olayların kendi istek ve arzularından değil, dışsal faktörler sonucu meydana geldiğini düşünürler. İçsel kontrol odağı yüksek olan bireyler ise kendi eylemlerinin ve bu eylemlerinin sonuçlarının kendi davranışları sonucu şekillendiğine inanırlar. Girişimcilerin girişimsel alanda faaliyet gösterdikten sonra belirsizlikten kaynaklanan olayların sonuçlarının kendisinin sebep olduğuna inanması önemli bir faktör olduğundan iç kontrol odağı yüksek bireyler olmaları gerekmektedir. Yapılan tüm araştırmalar içsel denetim odağı yüksek olan bireylerin daha fazla girişimcilik eğilimi gösterdiğine dikkat çekmiştir.

1.3.8. Bağıllık, Kararlılık ve Azim

Bağımsızlık, kişinin kendine oluşturduğu sınırlar içinde özgürce hareket edebilmesidir. Girişimci bireylerin kendi işinin sahibi olma arzusu onları girişimciliğe iten, bağımsızlık duygusudur. Bağımsız olma duygusu ile kontrol odağı faktörleri birbirlerini tamamlayan unsurlardır. İçsel kontrol odağı yüksek olan kişiler işlerini kendi yöntemleriyle kendi istediği zaman yapma ihtiyacı duyan ve bağımsız olmayı tercih ederek hayallerinin peşinde koşarlar. Bu anlamda girişimci birey kendi arzu ve tutkularıyla hareket ederek bağımsız olmayı ister ve riskleri göze alır. Girişimcinin bağımsız olma duygusu da karşılaştığı fırsatları uygulamaya geçirirken, özerk davranmayı tercih etmeleri noktasından hareket eder.

Girişimci kişilerde bulunması gereken nitelikler hakkında literatür incelemesi yapıldığında, bir girişimcide bulunması gereken nitelikleri inceleyen çok sayıda çalışmayla karşılaşmıştır ve bu çalışmalardan bazılarında araştırmamızda yer verilmiştir. Örneğin, Bozkurt ve Erdurur'un (2013) girişimci kişilik özelliklerinin (risk alma, belirsizliğe tolerans, kendine güven, kontrol odağı, başarıma ihtiyacı, yenilikçilik) girişimcilik eğilimine etki edip etmeyeceğine yönelik yaptığı araştırma da, katılımcıların genel olarak girişimci kişilik özelliklerine sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Yine aynı çalışmada girişimci kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimi üzerine %28'lik bir etkiye sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Girişimci kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimi üzerindeki etkisine ait regresyon analizi yapıldığında ise kendine güven faktörü hariç diğer faktörlerin girişimcilik eğilimi üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu ortaya çıkmıştır.

Korkmaz'ın (2012) Bülent Ecevit Üniversitesi öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini belirlemeye yönelik yaptığı çalışmada, psikolojik, demografik ve aile gibi faktörlerin öğrencilerin girişimcilik eğilimleri üzerindeki etkilerini araştırmıştır. Ve yapılan T testi sonuçlarına göre öğrencilerin kendine güvendikleri, yenilikçi oldukları, başarmaya ihtiyaç duydukları, risk alma eğilimlerinin bulunduğu ancak kontrol odağına sahip olmadıkları ve belirsizliğe karşı tolerans göstermedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu test sonucunda öğrencilerin altı psikolojik özellikten dört tanesini gösterdiklerinden dolayı girişimciliğe eğilimli oldukları söylenebilmektedir. Elde edilen bu sonuçlar

literatürde yer alan bazı çalışmalarla karşılaştırıldığında tespit edilen sonuçların literatüre uyumlu olduğu sonucuna varılmıştır.

İşcan ve Kaygın'ın (2011) üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini belirlemeye yönelik yaptıkları çalışmada yapılan faktör analizi sonucunda altı faktör elde edilmiştir. Faktörlere ilişkin ortalama ve standart sapmalar hesaplanmış ve öğrencilerin kendine güven, yenilik, başarıya ihtiyacı, kontrol odağı ve risk alma eğilimlerinin yüksek olduğu fakat belirsizliğe karşı toleranslarının düşük olduğu sonucuna varılmıştır.

Ulama'nın (2016) Sakarya üniversitesi turizm lisans öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri üzerine yapmış olduğu araştırmada, girişimcilik eğilimi ve kişilik özelliklerinin boyutlarını belirlemiştir. Belirlenen boyutların ilgili yazında sözü edilen boyutlarla uygunluk gösterdiği sonucuna varılmıştır. Katılımcılarının girişimcilik eğilimlerinin genellikle yüksek olduğu ve genellikle olumlu kişilik özelliklerine sahip oldukları tespit edilmiştir.

1.4. Girişimciliği Etkileyen Faktörler

Toplumda var olan fırsatları değerlendirebilecek girişimci kişilerin sayılarını artırabilmek ve girişimciliğin geliştirilebilmesi amacıyla, bireyleri girişimci olmaya iten faktörleri bilmek önemlidir. Bu konuda yapılan araştırmalar konusunda literatür incelemesi yapıldığında, girişimci olmayı etkileyen faktörlerin “demografik, sosyo-kültürel, psikolojik, politik, ekonomik ve diğer faktörlerden oluştuğu görülmektedir.

1.4.1. Demografik Faktörler

Girişimciliği etkileyen demografik faktörlerin başında cinsiyet, bireylerin almış oldukları eğitim düzeyleri, yaş, iş tecrübeleri, medeni hal gibi birçok özellik gelmektedir. Bu özellikleri ise aşağıdaki şekilde açıklamak mümkündür.

1.4.1.1. Cinsiyet

Cinsiyet boyutu, daha çok son dönemlerde öne çıkan konulardan birisi olarak girişimciliği etkileyen faktörlerdendir. Girişimcilikte cinsiyet boyutunun etkisi nelerdir? Karşılaşılan girişimcilerin çoğu neden erkektir? bu gibi soruların

cevabı olarak kişinin kendi işinin sahibi olma arzusu konusunda hem erkek, hem kadın girişimcilerin güdüleyicileri birbirlerinden farklıdır. Erkek girişimciler çoğunlukla ekonomik ve kendi hayatlarını kontrol altında tutma ve olayları kendileri yönlendirme güdüleyicileriyle hareket ederken, kadın girişimciler genellikle yetenekli oldukları alanda kendilerini geliştirme arzusundan doğan başarı güdüsü yanında, iş ve aile dengelerini sağlamak için girişimci olmayı tercih ederler. Bu durumun sebebi ise toplumda kadınlara yüklenen rol gereği öncelikle eş, aile, çocuk bakımı gibi sorumlulukları üstlenmeleri konularına eğilim gösterdikleri iş hayatına katılımı ise bu rollerin kadına yüklediği yüklerle birlikte daha da güçleşmesiyle ikinci plana atılmaları şeklinde açıklanır (Kayış, 2010:23-24).

Cinsiyet faktörünün, girişimciliği etkileme boyutunu inceleyen çalışmalar konusunda literatür taraması yapıldığında; Naktiyok ve Timuroğlu'nun Erzurum'da iktisadi ve idari bilimler fakültesi öğrencileri üzerine yaptıkları çalışmada erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla daha fazla girişimcilik eğilimi gösterdiklerinin bunun sebebinin de erkeklerin kadınlara göre daha fazla risk üstlenebilme ve kendilerine daha fazla güvenerek pazardaki belirsizlikleri tolere edebilme potansiyellerinin daha fazla olmasından kaynaklandığını ifade etmişlerdir (İrmiş ve Barutçu, 2012:5-6). Kadın girişimciliği her ne kadar özel bir ilgi alanı olarak görülüp ilgili yazında bu konuda önemli araştırmalar yapılmaya başlanmış olursa da girişimcilik konusunda erkeklerin daha baskın olduğu literatürce desteklemektedir (Langowitz ve Minniti, 2007).

1.4.1.2. Eğitim

Girişimciliği etkileyen önemli faktörlerden bir tanesi de eğitimidir. Eğitim bireylere kendi işinin sahibi olmaları, bilgi ve beceri düzeylerinin artırılması, yaratıcılık ve girişimcilik vasıflarının geliştirilmesi, sorun çözme kabiliyetlerinin artırılması konularında fikir sağlayabilir ve bireyleri cesaretlendirerek girişimciliğe adım atmalarını sağlayabilir. Eğitim, bu açıdan bakıldığında girişimciliği etkileyen bir faktör olarak kabul edilmektedir. Kişiler doğuştan sahip oldukları vasıflara eğitim programlarından öğrendikleri bilgi ve becerileri de ekledikleri zaman girişimcilikte başarılı olma şanslarını artırmış olurlar. Eğitim durumunun girişimciliği etkilemesi ile ilgili çok sayıda araştırmalar yapılmış, ve bunlardan bazıları; İpçioğlu ve Taşer, (2009) tarafından işletme bölümlerinde

verilen eğitimin öğrencilerin girişimcilik hisleri üzerindeki etkilerini incelemeye yönelik yaptıkları çalışmanın sonucuna göre, öğrencilerin dört yıllık lisans eğitimleri sonrası girişimcilik hisleri konusunda gelişme gösterdikleri sonucuna varılmıştır (Zengin ve Çelik; 2016:18-19). Sautaris ve arkadaşlarının araştırmaları neticesinde de alınan girişimcilik eğitiminin öğrencilerin “girişimcilik öz yetkinliklerinin” farkına varmalarında etkili olduğu anlaşılmıştır (İrmiş ve Barutçu, 2012:4-5). Toplumlar bireylere verdikleri eğitimle girişimci niteliğe sahip olan kişilerin, her açıdan gelişimini sağlayarak teknoloji, üretim ve hizmet sektörlerinin gelişmesiyle girişimciliğin ülke kalkınması konusundaki önemini ön plana çıkarırlar (Zengin ve Çelik, 2016:18-19). Sonuçta insan sermayesinin bir unsuru olarak kabul edilen eğitim, kişilere yaşam boyu öğrenmeyi esas alan bir yaklaşımla verilmelidir.

1.4.1.3. Yaş

Girişimciliği etkileyen demografik faktörlerden biri olan yaş, girişimciliği açıklamanın farklı bir boyutu olarak karşımıza çıkar. Yaş ve girişimcilik eğilimi arasında önemli bir ilişki bulunduğu girişimcilik konusunda önemli bir araştırma merkezi olan Babson Kolejinin 1984 yılında yaptıkları çalışmada başarılı bir şekilde ortaya konulmuştur. Girişimcilik kariyerine başlama döneminin genellikle 22-55 yaşları arasında ortaya çıktığı ve erkek girişimcilerin daha çok 30’lu yaşların başında kadınlarda ise 30’lu yaşların ortalarında kendi işinin sahibi olma eğiliminde oldukları gözlemlenmiştir. Verheul ve diğerlerinin yapmış oldukları çalışmada yaşın etkisinde bile cinsiyete bağlı bir değişim olduğunu ve bunun daha çok erkeklere özgü bir yaş aralığı olduğunu belirtmişlerdir (Kümbül, 2008:21-22). 22-55 yaş aralığından önce veya sonrada kariyer yapılabilmesine rağmen, bu yaş aralığının öncesi ve sonrasında girişimcilik kariyerine pek rastlanılmamaktadır, çünkü girişimcilik yüksek enerji düzeyi, motivasyon ve başarısızlıkları tolere edebilme eğilimi girişimcilikte başarı için önemli etkenlerdir (Tulunay, 2010:55-56). Girişimci birey girişimcilikte başarı sağlayan bu niteliklere belirtilen yaş aralığında en yüksek düzeyde ve en verimli şekilde sahip olmaktadır.

1.4.1.4. İş Tecrübesi

Bireylerin girişimcilik kariyerlerine başlamadan önce bazı alanlarda (finans, dağıtım kanalları, hizmet geliştirme, pazar planı hazırlama vb.) uzmanlığa sahip olması çok önemlidir. Bir kişinin iş tecrübesine sahip olması onun yeni bir işe başlamasını kolaylaştıran en önemli unsurdur. Kişilerin işletme kurmadan önce çalıştıkları işten tatmin ve memnun olmadıkları ve bu nedenle kendi işinin sahibi olma arzusu duydukları görülmektedir. Önceki işten duyulan tatminsizlik hakkında yapılan çalışmalara göre; başarılı girişimcilerin daha başarısız olanlara göre önceki işinden duydukları tatminsizliğin daha fazla olduğu görülmüştür (Kümbül, 2008:25-26). Başarılı girişimcilerin bir çoğuna bakıldığında ise girişimsel faaliyetlerinin onların ilk girişimi olmadıkları görülmektedir. Koridor prensibi gereği girişimcilik yoluna bir kez girildiğinde başka girişimler yapma oranı da artmaktadır.

1.4.1.5. Medeni Hal

Evlilik kurumu, bireyler açısından önemlilik arz eden bir durumdur. Bekar bir birey sadece kendisine karşı sorumluluk taşırken, evli bir bireyin sorumluluğu kendisi dışında eşi ve çocuklarının olmasıyla da taşınmış olduğu sorumluluk daha fazla artmaktadır. Evli olan kişiler bekar bireylere göre, kendi işinin sahibi olmanın getirdiği riski ve stresi göze almaktan korkabilir. Çünkü bu girişim sadece bireyin kendisiyle sınırlı değil, çevresini de etkilemektedir (Tulunay, 2010:59-60). Bu açıdan medeni hal girişimciliği etkileyen bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır.

1.4.2. Sosyo – Kültürel Faktörler

Kişinin girişimcilik ruhunu etkileyen faktörlerin en anlamlısı sosyal faktörlerdir. Girişimciliğin ruhunda sosyallik vardır ve sosyal olaylarda etkilenir. Girişimcilik, içinde geliştiği toplumun kültürü, aile yapısı, değer yargıları ve yaşam felsefesi gibi algılarından etkilenir ve bu kapsamda gelişir.

1.4.2.1. Aile

Toplumun en küçük yapı taşlarından biri olan aile, çocuğun sosyal yaşamda karşılaştığı ilk gruptur. Bireyin kişiliğinin oluşması üzerinde en çok

etkili olan unsur ailesinden edinmiş olduğu deneyimleridir. Ailenin yaşadığı toplum, gelenek görenek ve benimsemiş olduğu dini kültür, dini inancı, almış olduğu eğitim ve içinde bulunduğu ekonomik sınıf bireyi yaşamı boyunca doğrudan etkiler. Yeniliğe açık, bireyin duygu ve düşüncelerini kabullenen, çocuğunu üretken alanlarda faaliyet göstermesi için teşvik eden aileler, iletişimi güçlü girişimci bireyler yetiştirirken, bireyin kendini ifade etmesini kısıtlayan ve eleştiren aileler ise içine kapanık, insan ilişkileri başarısız olan bireyler yetiştirirler (Özal, 2009:12-13). Aile içinde girişimci varsa , ailede girişimcilik destekleniyorsa bireyin girişimciliğe dair göstermiş olduğu çaba daha kolay anlaşılıp onaylanır ve işletme kurmak isteyen birey kaynakları bulması konusunda daha çok destek bulur (Kümbül, 2008:23-24). Girişimciliği etkileyen faktörlerden ailenin etkisini inceleyen çalışmalara bakıldığında Morrison ailede girişimcilik deneyimine sahip kişilerin olmasının aile içinde girişimciliğe adım atmak isteyen bireyler üzerinde olumlu etki yapacağını ifade etmiştir (Kümbül, 2008:23-24). Ailenin girişimciliğe olan etkisi kişinin ailesini rol model alması ve ailesinden almış olduğu destek şeklinde açıklanabilir (Shaver ve Scott, 1991). Buradan da girişimci kültürün oluşmasında ailenin büyük rol oynadığı sonucuna varılabilir.

1.4.2.2. Kültür

Literatürde kültürün birden fazla tanı mı olmasına rağmen, yaptığı kültür odaklı çalışmalarıyla önemli isimlerden birisi olan Hofstede (1980) kültürü “zihnin ortaklaşa programlanması dolayısıyla bir insan topluluğunun diğer insan topluluğundan farklı özelliklere sahip olma durumu” olarak tanımlamaktadır (Kümbül, 2008:35-36). Bu tanımlamadan hareketle kültür, normların, kuralların, örf ve adetlerin birleşmesiyle meydana gelen ve o topluma özgü olan değerlerin bütünüdür. Kültür, toplumun bireylerinin davranış ve kişiliklerini direk etkileyen parametrelerden oluştuğu için girişimciliğin kültürel değerlerden etkilenmemesi mümkün değildir. Bazı kültürler girişimcilik kavramını destekleyip girişimciliğe önem verirken, bazı kültürlerde girişimcilik kavramına gereken önemin verilmemesinin sebebini arayan Busenitz ve Lau bu farklılığı “o toplumların kültürel alt yapılarında” aramak gerektiğinin altını çizmektedirler. Dolayısıyla bireyin içinde bulunduğu toplumun kültüründen bağımsız olarak davranamayacağı bilincinden hareketle, kişinin bağlı olduğu toplumun

girişimcilik kültürüne ayak uydurma durumunda olduğu da açıktır (Kümbül, 2008:35-39).

1.4.3. Psikolojik Faktörler

Girişimciliği etkileyen faktörlerden biriside kişileri girişimci olmaya iten psikolojik güdüleridir. Kişiler kendi işinin sahibi olma, başkasının emri altında değil bağımsız olarak çalışma, daha fazla kar elde etme isteği, faaliyet gösterdiği alanda uzmanlaşarak saygı görme isteği, güç sahibi olma ve kişisel tatmin gibi birden fazla güdünün etkisiyle girişimci olmaya yönelirler. Kişileri girişimci olmaya iten psikolojik güdüleri ise, başarı güdüsü, g ve bağlılık güdüsü olmak üzere üç başlık altında açıklanabilir.

1.4.3.1. Başarı Güdüsü

Bireyin yapmış olduğu işi daha iyi yapma, rekabet içinde bulunduğu kişilerden daha iyi işler ortaya koyma, karmaşık problemleri çözmede ustalaşmak için kendi kurdukları işten sorumlu olma arzusudur.

1.4.3.2. Bağlılık Güdüsü

Kişinin toplumdaki diğer bireylerle karşılıklı ve yakın ilişkilerde bulunma ve sürdürme arzusudur. Yüksek bağlılık ihtiyacı olan kişiler, arkadaşlık ilişkileri için çaba sarf eder, rekabetçi işlerdense karşılıklı anlayış içeren ortamlarda bulunmaya çalışırlar.

1.4.3.3. G Güdüsü

Bireyin, diğer bireyler üzerinde otorite sağlama arzusunu ifade eder. Birey, çevresindeki diğer insanları ve olayları kontrol etme yolu ile hakimiyeti altına alma ve kararlardan sorumlu olma eğilimindedirler. Güç ihtiyacı yüksek olan kişiler, rakiplerine üstünlük sağlama arzusu ile hareket ederler.

1.4.4. Politik Faktörler

Siyasi, yasal ve idari faktörler girişimciliği ne yönde ve nasıl etkiler? Bir girişimcinin girişimsel alanda faaliyetine başlamadan önce göz önünde bulundurması gereken faktörlerden biriside politik faktörlerdir. Bu faktörler bir

işletmenin kurulması, büyümesi ve gelişmeleri açısından büyük önem arz etmektedirler. Eğer ilgili ülkedeki yasal düzenlemeler, ekonomi politikaları, bürokratik mekanizmalar, ülkede yer alan mali çevreler girişimciliği teşvik etmeye eğilim gösteriyorlarsa girişimcilik daha rahat gelişme gösterecektir (Özdemir ve Mazgal, 2012:93-94). Girişimci yapacağı yatırımla ilgili yatırım yapmaya başlamadan önce ülkedeki yasal ve idari koşullar hakkında bir ön değerlendirme yapmalı ve bu koşullar uygun ise yatırımını gerçekleştirmektedir (Özal, 2009:14-15). Çünkü faaliyet gösterilen ülkenin bürokrasisindeki zorluklar girişimcinin uzun vadeli yatırımların engelleyen faktörlerin başında gelmektedir (Özal, 2009:93-94). Siyasi, yasal ve idari düzen girişimciliği, hükümet politikalarıyla desteklemeli, girişimciye teşvikler sağlamalı, kotalar koymalı, pazar ve finansal kaynakların nerelerden sağlanabileceği, gümrük tarifeleri, döviz kurundaki değişimler, ihracat ve ithalatı düzenleyici uygulamalar ile girişimci bireye destek olmalıdır. Yukarıdaki bilgilerden yola çıkarak girişimcinin üstüne düşen görevlerden biriside politik yapının ve hükümetin değişen ekonomik stratejilerini takip ederek yatırımı için uygun olan zamanı tercih etmelidir (Özal, 2009:14-15).

1.4.5. Ekonomik Faktörler

Bireyin girişimci olmasını etkileyen faktörlerden olan ekonomik faktörler, ve bu faktörlerin koşulların yeterli olması ülkenin girişimcilik düzeyini de artırmayı beraberinde getirmektedir. Ülkede benimsenen ekonomik sistemin türü, mali çevre, hükümet politikalarıyla desteklenen teşvikler, devletin ekonomiye müdahale etme düzeyi, enflasyon, ekonominin gelişim düzeyi, gümrük tarifeleri ile ilgili düzenlemeler girişimciliği etkileyen çevresel faktörlerdendir (Zengin ve Çelik, 2016:22-23). Benimsenen ekonomik koşulların ve şartların iyi olması girişimciliğin rahatlıkla kök salması ve sürdürülebilir olması anlamına gelir.

1.4.6. Diğer Faktörler

Sosyal, demografik, politik ve psikolojik faktörlerin yanı sıra bireyleri girişimciliğe yönlendiren diğer faktörlerde bulunmaktadır. Bu faktörler miras yoluyla sahip olma, ülkeye katkı sağlama isteği, daha iyi şartlarda ve daha yüksek kazanç sağlama istekleridir.

1.4.6.1. Miras Yoluyla Sahip Olma

Kişiler bazen işletmelerini kendileri kurarak değil, ailelerinden kalan bir işletmeye ailenin geleneğini devam ettirebilmek amacıyla sahip olarak girişimciliğe adım atmış olabilirler.

1.4.6.2. Topluma Katkı Sağlama İsteği

Kurulan işletmelerin hepsi kar sağlamak amacıyla değil, bazı işletmeler bir bölgenin kalkınmasını sağlamak, sosyal bir faaliyeti gerçekleştirmek amacıyla da kurulabilirler.

1.4.6.3. Daha İyi Şartlarda Çalışma İsteği

Bireyler genel olarak daha iyi şartlarda çalışmak ve daha yüksek hayat standartlarına sahip olmak içinde girişimci olma eğilimi gösterebilirler.

1.5. Girişimciliğin Avantaj ve Dezavantajları

Dünyada her yıl on binlerce hatta milyonlarca girişimci büyük umutlarla bir iş kurmakta ve kurulan bu işletmelerin bir kısmı başarılı olurken, bir kısmı da hüsrana sonuçlanmaktadır (Özbay, 2016:14-15).Girişimci olmanın ya da girişimciliğin maddi ve maddi olmayan bir takım avantaj ve dezavantajları bulunmaktadır. Girişimciliğe etki eden bu avantaj ve dezavantajlar aşağıda ayrı ayrı açıklanmıştır.

1.5.1. Girişimciliğin Avantajları

Bireyin girişimsel alanda faaliyet gösterebilmesi için bireyi girişimci olmaya yönlendiren, onları girişimciliğe çeken, toplumdaki diğer bireylerden bir adım önde olmasını sağlayan bazı artıları olmalıdır. Ve girişimci bireyin sahip olacağı bu artılar herhangi bir işte ücret karşılığı çalışanların şikayet ettiği konular üzerinde yoğunlaşmalıdır. Bu artılar ve avantajlar ise “bağımsızlık, başarıya duygusu, kar elde etme, kişisel gelişime olan katkısı ve saygınlık elde etme olmak üzere beş başlık altında özetlenebilir.

1.5.1.1. Bağımsızlık

Bağımsızlık ihtiyacı bireyleri girişimci olmaya iten en temel amaçlardandır (Abdullaeva, 2007:31-32).Girişimciliğin sunacağı bağımsızlık düzeyi, çalışma saatlerinden, işletmede alınacak kararları kimseden onay almadan tek başına karar verebilme özgürlüğüne kadar pek çok noktada ortaya çıkmaktadır. İş ortamında karar alma yetkisinin sınırsız olması ve işin üzerinde kontrol sahibi olmanın verdiği haz girişimciliğin sağladığı en büyük avantajlardandır.

1.5.1.2. Başarma Duygusu

Girişimcinin hayalini kurduğu ve kafasında tasarladığını hayata geçirmekle yaşadığı manevi tatmin girişimci bireye başarılı olma hissi verir (Çırpan, 2008:15-16). Ve bu fikrin kazanca dönüşmesindeki tek sorumlunun girişimcinin kendisinin olduğunu bilmesinin verdiği zevk bireyleri kendi işini kurmaya iten avantajlardandır.

1.5.1.3. Kar Elde Etme

Girişimcinin işletmesinin performansı ile girişimcinin bireysel kazancı arasında doğrudan olan ilişki girişimciliği cazip hale getiren diğer unsurdur (Çırpan, 2008:15-16). Ancak girişimci için kar elde etmek ve para kazanmak hiçbir zaman en öncelikli amaç olmamalıdır (Doğan, 2013:44-45). Ve onlar için para her zaman başarı sonucunda elde edilen ödüldür (Özbay, 2016:13-14).

1.5.1.4. Kişisel Gelişime Olan Katkısı

İşletmenin diğer çalışanları spesifik ve belirli alanlarda uzmanlaşırken, girişimci işletmenin tüm fonksiyonlarında görev alarak kendi potansiyellerini geliştirme ve sahip olduğu becerileri kullanma olanağı elde edeceklerdir (Uzungil, 2014:35). Diğer bir ifade ile iş ortamındaki yetkinlikleri artan girişimci bunun sonucu olarak işletmesini büyütme fırsatı yakalayacaktır (Sönmez, 2017:19).

1.5.1.5. Saygınlık Elde Etme

Bir işletmeyi kurmak onu geliştirmek ve büyütme, onun sürdürülebilir olmasını sağlamak, diğer bireylere iş yaratma onların gelişimine katkıda bulunma

ve istihdam sağlamak gibi pek çok nedenle girişimci bireyler çevrelerinde ve kamuoyunda hayranlık duyulan, özenilen ve saygı gören kişilerdir. Bu saygının sağladığı statü ve manevi tatmin duygusu girişimciyi mutlu ve motive eden en anlamlı unsurdur (Çırpan, 2008:15-16).

1.5.2. Girişimciliğin Dezavantajları

Girişimciliği, kişinin kendi işinin patronu olmak için kurduğu yeni bir iş ve herkes tarafından yapılabilecek çok kolay bir faaliyet olarak görmemek gerekir. Girişimcilik bir kişinin kariyer olarak seçebileceği çok zor ve uzun soluklu bir süreçtir (Salik, 2015:29-30). Zira girişimcilik sadece kişinin kendi işini kurmak ve daha fazla maddi gelir elde etmesi kadar kolay bir süreç olsaydı kuşkusuz ki dünyada girişimci sayısı bugün olduğundan çok daha fazla olurdu. Ancak büyüklerimizden de duyabileceğimiz “her nimetin bir külfeti vardır” sözü girişimciliğin bir takım dezavantajlarını beraberinde getirmektedir. Bu dezavantajlar “kişisel özveriler, sorumluluk yükü, zarara fazla tolerans gösterememek, finansal sorunlar, ailesine yeterince zaman ayıramama ve belirsizlikle baş etmek olmak üzere altı başlık altında özetlenebilir.

1.5.2.1. Kişisel Özveriler

Yeni kurulan bir işletmede girişimci bireyin belirli bir mesai saati yoktur. Girişimcinin çalışma saatleri genellikle belirsiz ve esnektir. Çalışma saatlerinin esnek olmasından kaynaklanan bu durum girişimci bireyin, şahsi işlerine ve hobilerine zaman ayırmasına engel olmaktadır (Kılıçlı, 2018:15).Bu nedenle girişimci işletmesini kurarken ne ölçüde fedakarlıkta bulunmaya kararlı olduğunu kendisine sormalıdır (Uzungil, 2014:35).

1.5.2.2. Sorumluluk Yükü

Bir şirkette personel olarak çalışmanın yüklediği sorumluluğun aksine girişimci olmanın sorumluluğu daha ağır ve fazladır. Şirket çalışanları pazarlama, finansman, idari işler gibi belirli spesifik alanlarda uzmanlaşırken girişimciler şirketteki tüm fonksiyonları yönetmek zorunda kalan tepedeki yalnız kişilerdir (Doğan, 2013:43-44). Şirket çalışanlarının ayın sonu geldiğinde ödenecek paraları bulmak gibi bir sorumluluğu yokken, girişimci ödenecek paraları bulma

sorumluluğu yanında istihdam ettiği personelin sorumluluğunu da üstlenmektedir (Uzungil,2014:35).

1.5.2.3. Zarara Fazla Tolerans Gösterememek

Girişimci bireyin girişimsel alanda faaliyet göstermeye başlarken her ne kadar amacı karını maksimize etmek olsa da bazen ürettiği ürünlere karşı pazarda yeterli talebin olmaması, açılan işyerinin yerleşim alanının yanlış seçilmesi gibi nedenlerle bu amaca ulaşamayarak uğramış olduğu zarara katlanmak zorunda kalır (Doğan, 2013:43-44). Örneğin Fransa’da Walt Disney tarafından açılan ve büyük karlar sağlayacağı düşünülen Euro Disney kuruluşunun ilk yıllarında çok büyük zararlara uğramıştır (Abdullaeva, 2007:32-33).

1.5.2.4. Ailesine Yeterince Zaman Ayıramama

Girişimcinin yoğun ve uzun çalışma saatleri, ailesine ve sosyal hayatına yeterince zaman ayıramamasına sebep olmaktadır. Ve bu durum girişimcinin aile ilişkisini olumsuz etkilemekte bunun sonucunda ise yüksek düzeyde gerilimler ve stres ortaya çıkmaktadır (Sönmez, 2017:19). Girişimcinin yaşamış olduğu bu stres ve yoğun iş temposu girişimcide sırt ve bel rahatsızlıkları, ülser, uyku düzensizliği gibi bazı fiziksel problemler yaşamalarına neden olmaktadır (Sönmez, 2017:19).

1.5.2.5. Finansal Sorunlar

Yeni kurulan ve henüz piyasada yeterince yer sağlayamamış küçük işletmelerde finansal kaynağa sahip tek kişi girişimci olduğundan her zaman finansal sorunlarla karşı karşıya kalma riski vardır (Abdullaeva, 2007:32-33). Bu nedenle çoğu zaman girişimcilerin iş yapma kapasitesi mevcut kaynaklarla sınırlı olduğundan yapmak istedikleri ve hayalini kurdukları büyük projelere imza atmaktan vazgeçebilirler (Kayış, 2010:44-45).

1.5.2.6. Belirsizlikle Baş Etmek

Belirsizlik “yeterli veri olmadığı için birey tarafından tam olarak anlamlandırılmayan ve kategorize edilemeyen durum” olarak tanımlanırken belirsiz durumlarla baş etmek ise “belirsiz durumlara karşı bireyin pozitif tepkiler verebilme yeteneği” olarak tanımlanmaktadır (Doğan, 2013:44-45). Belirsizliğe

katlanma derecesi yüksek olan bireyler belirsiz bir çevrede aldığı karara daha fazla bilgiye ihtiyaç duymadan bu kararlarına güvenmeli ve belirsizliklerle baş edebilmelidir. (Sönmez, 2017:19).

1.6. Girişimcilik Eğilimi

Girişim, girişimci, girişimcilik, girişimciliği etkileyen faktörler ve girişimcilik konusunda geçmişten günümüze kadar yaşanan gelişmeleri yukarıdaki bölümlerde açıkladıktan sonra bu bölümde "girişimcilik eğilimi" kavramının tanımı yapılmaktadır ve "girişimcilik eğilimi modelleri" üzerinde durulmaktadır.

Girişimcilik eğilimi, kavramı konusunda alan yazın taraması yapıldığında konuyu açıklamaya ilişkin çalışmalar genellikle Gartner öncesi- sonrası ve Shapero öncesi dönem olmak üzere üç döneme ayrıldığı görülmektedir (Ekici, 2016:20-22). Shapero öncesi dönemlerde öne çıkan temel faktör girişimci kişilik özellikleri ve girişimcilerin özgeçmişlerine odaklanan çalışmalar yoğunlukta, bu çalışmaların ilgili literatüre ve girişimciliğe pozitif yönlü etkisi olsa da asıl girişimcilik niyetini açıklamada yetersiz kalmıştır (Ekici, 2016:20-22). Shapero sonrası dönemde ise bu durum değişmiş ve girişimcilik davranışının eğilimsel bir süreci kapsadığına ilişkin farkındalık seviyesi artmış ve girişimciliğin eğilim yönüne odaklanan çalışmalar ortaya çıkmaya başlamıştır (Salik, 2015:36-40). Bu kapsamda eğilim, Türk Dil Kurumu tanımına göre "bir şeyi yapmaya içten yönelmek, sevmek, isteyip gerçekleştirmek için çaba göstermek" anlamına gelmektedir (Taş, 2016:48-50). Girişimcilik eğilimi, her şeyden önce bireysel ve çevresel etkenlerin bir sentezi olup, kişilerin kendi işinin sahibi olmak amacıyla göstermiş olduğu çaba ve eylemlerine bağlılığı ve kararlılığı olarak ifade edilmektedir (Yalçın, 2018:67-68). Girişimcilik davranışının bir parçası olan girişimcilik eğilimi bağımsızlık, risk alabilme yeteneği, kararlılık, tehdit ve tehlikeleri önceden görebilen, fırsatlardan değer yaratan, proaktiflik ve rekabetçi bir yapı içindeki bütün temel süreçlerden oluşmaktadır (Karakaş, 2012:48-50). Bu noktadan hareketle girişimcilik eğilimi, bireyin kendi istek ve eylemlerini endüstriyel istihdama karşı kendi kendini istihdam etmeye yönelme durumu olarak da tanımlanabilir (Eysel, 2018:96-101). Aynı zamanda girişimcilik eğilimi organizasyonel yapıların girişimsel faaliyetlerinde yöneldikleri stratejiler ve

stilleri olarak da kabul edilmektedir. Bununla birlikte girişimcilik eğilimi kurulacak olan yeni işletmelerinde temel altyapısını oluşturmaktadır (Küçük, 2014:48-49). Bu nedenle girişimcilik eğilimi girişimcilik faaliyetlerinin güçlü belirleyicisi ve girişimsel davranışın yönünü tayin etme hükmündedir (Taş, 2016:48-50). Girişimcilik yapabilme yeteneğiyle ilişkili bir kavram olan girişimcilik eğilimi bireyleri girişimci olmaya yönlendiren faktörlerle de çift yönlü bir ilişki içindedir. Her ne kadar bu eğilim önceden planlanmış bir davranış olarak doğuştan kazanılmış olsa da bu faaliyeti meydana getiren, geliştiren ve yönlendiren faktörler bulunmaktadır (Salik, 2015:36-40). Bu faktörler; (Kılıçlı, 2018:26-27).

- Ekonomik, sosyal ve siyasal alanda ülkenin genel yapısı
- Mesleki ve genel eğitim seviyesi
- Toplumsal faktörler
- Kişilik özellikleri
- Bireyin risk alabilme düzeyi
- Bireyin fırsatları sezinleyerek katma değer yaratabileceği konusunda kendine olan güveni
- Bireyin girişimsel faaliyetlere yönelik inancı

Bu faktörlerden de hareketle, kişinin girişimcilik davranışında bulunurken ne derece istekli olduğu ve göstereceği çabanın seviyesi girişimsel eğilimde ilk adımı oluşturmaktadır (Taş, 2016:48-50). Ve bu eğilimleri belirlemeye yönelik yapılan çalışmaların üzerinde uzlaşa sağladığı ortak nokta eğilimlerin üç temel kategoride açıklanabileceği konusudur. Bu üç temel kategori;

1. Düşünsel Eğilimler
2. Duygusal Eğilimler
3. Eylemsel Eğilimler

1. Düşünsel Eğilimler; Bireyleri, girişimci bireylerden ayıran temel faktörlerden bir tanesi de düşünce tarzlarıdır. Yani girişimci kişilerin nasıl bir düşünce tarzına sahip olduğu, nelerden hareket ettikleri, yapmış olduğu planlamalar o kişiyi eğilim gösterdiği alana yönlendirmektedir (Salik, 2015:36-40).

2. Duygusal Eğilimler; Duygusal eğilimlerde yine girişimciyi diğer insanlardan ayıran faktörlerden birisidir. Girişimci bireylerin nasıl bir duygu dünyasına sahip oldukları, olaylar karşısındaki tutumları, tepkilerini nasıl yönlendirdikleri davranışlarının kaynağını anlamakta önemli bir araçtır (Aktürk, 2012:16-18).

3. Eylemsel Eğilimler; Girişimci bireylerde, fırsatları önceden fark edebilme, zamanı etkili ve verimli kullanabilme, değişen şartlara uyum sağlayabilme, lider ve örgütleyici olmaları, kâra ve getiriye odaklanma gibi özel yeteneklere sahiptirler (Salik, 2015:36-40). Bu açıdan düşünüldüğünde eylemsel eğilimler, duygusal ve düşünsel eğilimleri harekete geçiren ve bu duygu ve düşüncelerin dışarıya yansıtılmış biçimleridir (Aktürk, 2012:16-18).

Girişimcilik araştırmaları ve girişimcilik teorisi alanında önemli bir yere sahip olan girişimcilik eğilimi, bireyin yeni bir değer yaratma yönündeki yatkınlığı olarak açıklanırken, bu eğilimin özellikle geleceğin potansiyel girişimcileri olarak görülen üniversite öğrencileri açısından değerlendirilmesi gerektiğini literatür incelemesi sonucu birden fazla araştırmacı tarafından ifade edildiği görülmüştür (Yalçın, 2018:67-68). İncelenen bu araştırmalardan örnek verecek olursak; Yalçın (2018) üniversite öğrencilerinin psikolojik sermayelerinin girişimcilik eğilimlerine etkisi üzerine yaptığı çalışma sonucunda, öğrencilerin girişimcilik eğitimi almış olması, geçmiş iş deneyimlerinin olması gibi değişkenlerin girişimcilik eğilimleri üzerinde etkisinin olmadığı ve öğrencilerin yaşadıkları bölge ile ailelerinin eğitim düzeylerinin girişimcilik eğilimi üzerinde etkisinin olmadığı sonucuna varılmıştır (Yalçın, 2018:126-130). Karakaş (2012) işletme ve mühendislik bölümü öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini karşılaştırdığı araştırmasında, bu öğrencilerin içsel kontrol hissi, başarıya ihtiyacı, risk alma eğilimleri, belirsizliğe karşı tolerans eğilimleri, kendine güven duyma, yenilikçi olma, eğilimleri artarken girişimcilik eğilimlerinin de arttığı ve işletme bölümü öğrencilerinin eğilimlerinin daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır (Karakaş, 2012:175-182). Salik ve Kaygın'ın (2015) demografik değişkenler

açısından üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin belirlenmesi üzerine yaptığı çalışmada, öğrencilerin risk aldıkları, yeniliğe açık oldukları, kendilerine güvendikleri başarıyı arzuladıkları tespit edilmiş ve 26 yaş ile üzeri yaş grubundakilerin daha yüksek girişimcilik eğilimine sahip oldukları ortaya çıkmıştır (Salik ve Kaygın, 2015:158-159). Aksel ve Bağcı'nın (2016) bir kamu üniversitesinin iktisadi ve idari bilimler fakültesinde öğrenim gören son sınıf öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri üzerine yaptığı çalışmada bu öğrencilerin genel olarak girişimci özelliklerine sahip oldukları ve cinsiyet, okudukları bölüm, girişimcilik dersi alıp almamalarına göre anlamlı bir fark bulunamamıştır (Aksel ve Bağcı, 2016:2131).

Sonuç olarak girişimcilik faaliyeti, kişinin istek ve arzularına bağlı olarak ortaya çıkan ve eğilimlerce de şekillenen davranışlardır (Kazaferoğlu, 2017:42-43). Ve bu davranışları etkileyen girişimcilik eğilimi modellerine ise aşağıdaki bölümde değinilecektir.

1.6.1. Girişimcilik Eğilimi Modelleri

Girişimcilik eğilimi modelleri, girişimcilik davranışının anlaşılmasını sağlamakla beraber, girişimsel faaliyetlerin tahmin edilebilmesinde de büyük bir öneme sahiptir. Girişimcilik eğilimi konusunda vurgu yapılan değişkenler zaman içinde farklı şekillerde gelişmelere uğramıştır. Yazarlar başlangıçta girişimsel faaliyetleri bireyin sahip olduğu kişilik özellikleriyle ilişkilendirirken, ilerleyen zamanlarda cinsiyet, yaş, yaşanan bölge, eğitim gibi demografik değişkenleri de eklemiştir (Mitchell vd., 2000). Günümüze doğru yaklaştıkça girişimsel faaliyette bulunmaya yönelik tutumun en doğru şekilde girişimcilik eğilimiyle açıklanacağını ileri sürmüşlerdir (Ekici, 2016:20-22). Ve bu eğilimler inceleyen üç temel model olduğuna vurgu yapılmıştır. Bu modeller ise; (Kalfaoğlu, 2017:71-75).

1. Shapero'nun Girişimsel Faaliyet Modeli
2. Ajzen'in Planlanmış Davranış Kuramı
3. Robinson'un Girişimsel Tutum Oryantasyonu

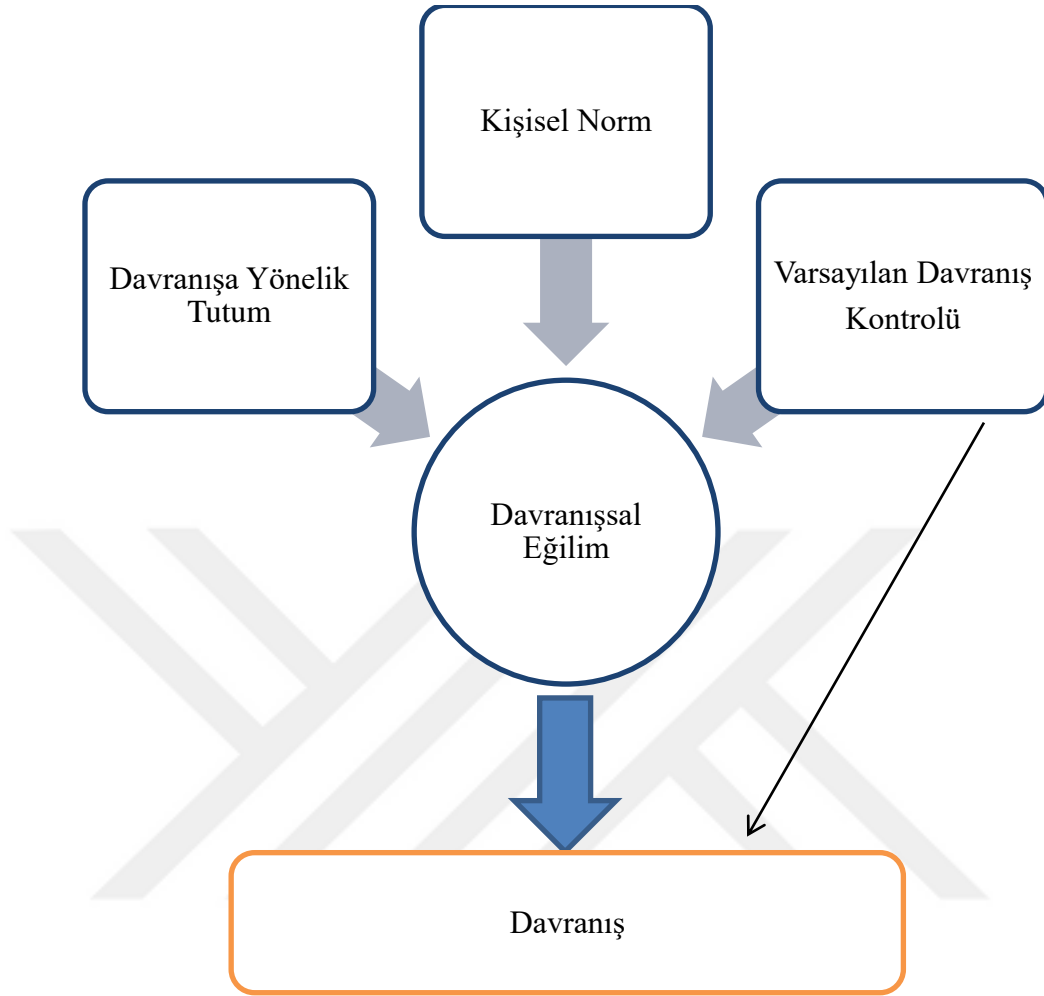
1.6.1.1. Shapero'nun Girişimsel Faaliyet Modeli

Albert Shapero ve Lisa Sokol tarafından geliştirilen ve girişimcilik eğilimini açıklamaya çalışan ilk model olarak kabul edilmektedir (Karakaş, 2012:50-56). Bu modelde girişimci bireyler, girişimsel faaliyetlere sebep olan ve karşısına çıkan fırsatları önceden sezerek değer yaratan bireylerin davranışları üzerine araştırma yapılmıştır (Karakaş, 2012:50-56). Ve model bireyin girişimcilik eğilimden ziyade girişimsel olay ile ilgilenmiş, girişimcilik davranışına anlam yüklemek için geliştirilmiştir (Ekici, 2016:30-34). Shapero ve Sokol ise modeli “algılanan arzu edilebilirlik” ve “algılanan isteklilik” olarak iki boyuta dayandırmıştır (Kalfaoğlu, 2017:71-75). Algılanan arzu edilebilirlik, bireyin girişimsel faaliyette bulunmayı ne derece çekici bulduğu, algılanan isteklilik ise kişinin girişimsel faaliyette bulunurken ne derece yetenekli olduğunu hissetmesi olarak tanımlanmaktadır (Kalfaoğlu, 2017:71-75). Modelin odak noktası ise yeni bir iş kurmaya isteklilik ve yeteneklilik olarak açıklanmaktadır (Ekici, 2016:30-34).

1.6.1.2. Ajzen'in Planlanmış Davranış Kuramı

Ajzen tarafından oluşturulan bu model, eğilimlerin belirlenmesinde en fazla yararlanılan ve güvenilen yaklaşımlardan birisidir (Karakaş, 2012:50-56). Bu teoriye göre, insanın bir davranışı sergilemesi üzerinde sahip olduğu imkanlar ve kaynaklar ne derece fazlaysa ve karşılaşılan engellerin aşılması konusunda kendine olan inancı ne kadar fazlaysa, kişinin sergilemeyi düşündüğü o davranış eğilimi üzerinde o derece kontrollü yüksek olacaktır (Kalfaoğlu, 2017:71-75). Planlanmış davranışlar teorisi (PDT)'nin temelinde ise kişinin tutum ve davranışı arasındaki bağlantıyı tahmin etmek ve açıklamak üzere oluşturulan değerler bulunmaktadır (Ekici, 2016:30-34). Teorinin odak noktası ise niyettir ve bireylerin davranışları karar verilmiş niyetler sonucunda oluşmaktadır, yani tutum niyeti, niyet davranışı etkilemektedir (Bird, 1988).

Şekil 1.2: Planlanmış Davranış Kuramı

Şekil 1.2’de de gösterildiği üzere, davranışa yönelik olan eğilimi belirleyen üç temel değişken vardır. Varsayılan davranış kontrolü ile davranış arasında gösterilen çizginin nedeni, varsayılan davranış kontrolü ile davranış arasında bazen davranışsal niyete ihtiyaç duyulmadan birey doğrudan sergilemiş olduğu davranışı açıklayabilme yetisine sahiptir (Kalfaoğlu, 2017:71-75). Tabloda davranışa yönelik eğilimin temel değişkenleri olarak yer verilen faktörlere aşağıda yer verilmiştir;

1. Davranışa Yönelik Tutum; Davranışı gerçekleştirecek olan bireyin, sergileyeceği davranışı meydana getirirken kişinin o davranışı olumlu veya olumsuz olarak değerlendirmesi şeklinde tanımlanmaktadır (Küçük, 2014:51-52). Başka bir tanımlaya göre de kişinin davranışa olan inancı ve davranışını eyleme geçirirken davranışının değişmesine sebep olan hissettiği tutumlardır (Kalfaoğlu,

2017:71-75). Davranışların değişmesine sebep olan faktör ise tutum araçlarıdır (Küçük, 2014:51-52). Bu tutumlar kişinin başarabileceğine olan inancı, meydan okuma, saygı duyma ve kendine güvene dayanmaktadır (Kalfaoğlu, 2017:71-75).

2. Kişisel Norm; Bireyin davranışını gerçekleştirirken algıladığı değerlerdir (Küçük, 2014:52-53). Bu değerler kişinin inancı, topluma geleneksel özel değerler, sosyal adetler, yargı, düşünce sistemleri gibi özgür iradeyi belirleyen ve geliştiren değerlerden oluşmaktadır (Kalfaoğlu, 2017.71-75). Kişisel normlar başka bir ifadeyle sosyal baskı, toplumdaki diğer bireylerin ne düşündüğünü önemseyen, girişimcilik eğilimini de pozitif yönde etkileyen ve aynı zamanda da bu normlar bireyin kendi geleceklerini belirlemelerinde onlara yol göstererek doğru karar vermelerini sağlamaktadır (Küçük, 2014:52-53). Ve kişinin bir davranışa yönelik algısı arttığında, sahip olduğu bu kişisel normların etkisiyle o davranış üzerindeki kontrolü de doğrudan artmış olacaktır (Ekici, 2016:32-34).

3. Varsayılan Davranış Kontrolü: Kişi bir davranışı gerçekleştirirken davranışı gerçekleştirebilmesinin ne derece kolay ve ne derece zor olduğuna dair inancıdır (Kalfaoğlu, 2017:73-74). Gerçekleştirilecek davranışın kontrolü, bireyin kendi istek ve arzularından oluşmuyorsa, kişi bu doğrultuda sergilediği o davranışı daha kolay açıklama eğilimi göstermektedir (Kılıçlı, 2018:30-31). Ancak gerçekleştirilen davranışın kontrolü kişinin kendi arzu ve isteklerine bağlı olarak gerçekleşiyorsa bu davranışı nasıl kontrol edeceği iki şekilde gerçekleşmektedir. Kişinin bu davranışı kişiye öz çıkar sağlıyorsa ve kişisel normlarına da uygunsa kişi niyetini belli eden davranışı gösterecektir (Kılıçlı, 2018:30-31). Ancak gerçekleştirilecek olan davranış dolaylı yoldan bireyi etkiliyorsa, ilgili davranışa yönelik niyetini ortaya koyma ve koymama yönünde eğilimler gösterecektir (Kılıçlı, 2018:30-31). Bu durum kişinin davranışı üzerindeki algıladığı kontrolün derecesi, kaynak ve imkanların fazlalığı, karşılaşılan engellerin az olması gibi faktörlere bağlı olarak belirlenecektir (Kalfaoğlu, 2017:73-74).

1.6.1.3. Robinson'un Girişimsel Tutum Oryantasyonu

Genel olarak tutumu ifade etmek gerekirse, kişilerin objelere, düşüncelere, kurumlara, faaliyet veya herhangi bir algıya ilişkin duygu, davranış ve düşüncelerini kategorize eden bir eğilimdir (Karakaş, 2012:50-56). Tutum kişi, yer, eşya, olay, kavram, düşünce tarzı ya da tüm bunların kombinasyonlarıdır ve bu objelere karşı olumlu ya da olumsuz davranışlar gösterme yetkinliğidir (Kalfaoğlu, 2017:74-75). Tutumun üç çeşit reaksiyonunun kombinasyonlarından meydana geldiği kabul edilir. Robinson'a göre ise bu reaksiyonlar; duygusal, bilişsel ve davranışsaldır (Kalfaoğlu, 2017:74-75).

- Duygusal Reaksiyon; Nesneye duyulan olumlu ya da olumsuz davranıştır.
- Bilişsel Reaksiyon; Nesne hakkında bilinen inanç ve düşüncelerden oluşur.
- Davranışsal Reaksiyon; Nesneye karşı gösterilen davranış biçimidir.

1.7. Girişimcilik Türleri

Girişimcilik sınıflandırmaları yapılırken, girişimciliğin kapsamış olduğu alan, girişimcilik faaliyetinin meydana getirildiği yer, girişimi gerçekleştiren kişinin cinsiyeti, girişimcilik sonucu elde edilen çıktının şekli ve boyutu, girişimciliğe sağlanan destekler, gerçekleştirilen girişimsel faaliyetin çevreye karşı duyarlılığı gibi bu ve buna benzer birçok faktör kullanılmış ve farklı girişimcilik türlerinin tanımları yapılmıştır. Bu kapsamda girişimcilik türleri “iç girişimcilik, sosyal girişimcilik, kadın girişimciliği, eko (yeşil) girişimcilik, fırsat girişimciliği, stratejik girişimcilik, kamu girişimciliği, kurumsal girişimcilik, yaratıcı girişimcilik olmak üzere dokuz başlık altında incelenecektir.

1.7.1. İç Girişimcilik

İç girişimcilik kavram olarak ilk kez Gifford ve Elizabeth Pinchot tarafından 1976 yılında kullanılmıştır. Gifford ve Elizabeth İsveç'te denedikleri yöntemlerin başarılı sonuçlar alması sonucunda 1985 yılında “İç Girişimcilik” isimli kitaplarını yayınlamışlardır (Kayış, 2010:50-73). Gifford ve Elizabeth'e göre iç girişimcilik “Hayalperest herhangi bir kişinin ya da kişilerin yaptığı bir iştir. Bu kişiler yenilik yaratmak için sorumluluk üstlenmişlerdir. Bu kişiler yaratıcı ve mucit olabilir ancak

daima bir fikri ya da düşünceyi karlı bir gerçeğe dönüştürebilen hayalperestlerdir” olarak tanımlarlar (Kayış, 2010:5073). The American Heritage Dictionary iç girişimciliği; “büyük bir firma için yenilik yaratacak bir fikri risk alma yoluyla karlı bir nihai ürüne dönüştürme sorumluluğunu üstlenen kişi” olarak tanımlar (Bulgurcu, 2012:57-72). İç girişimcilik kavramı uluslararası akademik yazında son yıllarda önemi artan bir konu olmasına rağmen ilgili literatürde üzerinde uzlaşa sağlanmış belirli bir tanımı yoktur. Cavin ve Slevin (1989) iç girişimciliği, “risk almayan yenilik yapmak istemeyen geleneksel firmalarla proaktif ve risk alabilen firmalar arasındaki fark” olarak tanımlamışlardır (Bulgurcu, 2012:57-72). John Naisbit iç girişimciliği, “mevcut işletmelerin yeni pazarlar ve yeni ürünler bulmalarının önemli bir yöntemi olarak” tanımlamıştır (Kayış, 2010:50-73). Sharma ve Chrisman (1999) ise iç girişimciliği, “kurulu bir işletme tarafından yeni bir örgütün yaratılması ya da yenilik yapma yoluyla mevcut işletmeye canlılık kazandırılması” şeklinde tanımlamışlardır (Bulgurcu, 2012:57-72). Tüm bu tanımlamalardan hareketle iç girişimcilik: küreselleşen ve hızla gelişen dünyada, rekabetin artması ile karmaşık pazar koşullarının hakim olmaya başladığı bir ortamda var olan işletmelerin varlıklarını devam ettirebilmeleri, sürdürülebilir olmaları ve rakipleri arasında rekabet avantajı sağlayabilmeleri için kurmuş oldukları örgütün müşterilerin sürekli değişen istek ve ihtiyaçlarına cevap verebilmeleri için stratejik yenilikler yaparak mevcut örgütün yeniden yaratılmasıdır. İç girişimcilik kavramı oldukça geniş bir alanı kapsadığından dolayı araştırmacılar tarafından ilgili yazında, “kuramsal girişimcilik, şirket girişimciliği, iç şirket girişimciliği, kurumsal iş girişimi, yenilikçi strateji oluşturma, firma seviyesindeki girişimsel tutum, girişimsel odaklı yönetim gibi birbirinden farklı terimlerle ifade edilmiştir (Kayış, 2010:50-73). Örgüt içinde faaliyet gösteren bir bireyin iç girişimci sayılabilmesi için;

- Yaratmış olduğu girişim örgüt içinde meydana gelmeli
- Girişimsel faaliyet için ihtiyaç duyulan kaynaklar firma tarafından sağlamalı
- Girişimin başarısız olması sonucu doğabilecek riskin işletme tarafından paylaşılabilir olması
- Girişimsel faaliyetleri örgüt adına yapmaları gerekir.

İç girişimciliğe karşı duyulan ilgi, geleneksel işletme yöntemlerinin müşterilerin ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalması, globalleşen ve gittikçe karmaşık hale gelen piyasada hızla artan rakip sayılarının çoğalması, kalifiyeli personelin çalıştıkları işletmeden ayrılarak küçük ölçekli işletmeler haline gelmesi ve işletmenin verimliliğinin artırılması gibi sebeplerle giderek çoğalmaktadır (Çiğdem, 2011:49-52). Bu kapsamda 3M, Bell, Anlantie, IBM, Texas Intrument gibi pek çok firma başarılı olmuş iç girişimcilik faaliyetlerine örnek olarak gösterilebilir (Uzungil, 2014:43-52). İç girişimciliğin nasıl yaratıldığına dair bu girişimcilik türünün boyutlarını açıklamaya çalışırsak; Antoncic ve Hisrich 2003 yılında yapmış oldukları çalışmadan hareketle iç girişimciliği yedi boyut altından kategori edebiliriz. Bu boyutlar; (Onat ve Çavuşoğlu, 2010:49-50).

- Yenilik yapma ve yaratıcı olma
- Bağımsızlık
- Risk alma derecesinin yüksek olması
- Stratejik yenileme
- Proaktif olabilme
- Fırsatları sezinleyerek yeni girişimleri başlatmak
- Rekabetçi girişimciliktir.

İç girişimcilik; bir işletmenin üretim kapasitesini artıran, işletmenin yenilik ruhunu canlandıran ve işletmeye dinamizm kazandıran süreç olarak ifade edilmektedir (Bulgurcu, 2012:57-72).

1.7.2. Yaratıcı Girişimcilik

Yaratıcı girişimcilik piyasada var olan ürün veya hizmetin yeniden tasarlanması, fiyat kalite gibi özelliklerinin geliştirilmesi, ya da özgün bir fikir veya yeni üretim yöntemlerinin bulunup pazara sunulması olarak tanımlanan girişimcilik sürecidir (Göçmen, 2007:20-21). Piyasaya yeni arz edilen bir ürünün satış değeri olan bir ürün olabilmesi için o ürüne karşı pazarda talebin olması gerekir. Önemli olan bir başka nokta ise üründe yapılan yenilik ve değişikliklerin

hedef kitleye çok iyi tanıtılması ve ürünün sağlamış olduğu kolaylık ve faydanın açıklanması gerekliliğidir (Tulunay, 2010:12-13).Kurulan işletmelerin gelişmesi ve büyümesi için yeniliğe açık olmaları müşteri beklentilerinin ötesine geçerek yeni ve faydalı ürünleri tüketicilerin kullanımına sunmaları işletmelere pazarda rekabet avantajı sağlamaktadır (Damar, 2015:39-40). Bu kapsamda yenilik ve yaratıcılık kavramları işletmeler üzerinde iyileştirici, geliştirici ve faydalı etkiler bıraktığında anlam kazanmış olmaktadır. Yaratıcı girişimciler toplumun ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yeni ürünler üreten, yeni pazarlar keşfeden, var olan ürünleri geliştirerek daha faydalı hale getiren kişilerdir.

1.7.3. Sosyal Girişimcilik

Sosyal girişimcilik kavramı son yıllarda ilgili alan yazında daha çok araştırmalara konu olmasına rağmen, kavramın tanımı hakkında henüz fikir birliğine varılmış değildir. Sosyal girişimcilik kavramı girişimcilik kavramının bir alt kategorisi olarak her geçen gün gelişmekte olan bir kavramdır. (Kümbül, 2008:64-76). Bu kavram ilk olarak 1953'te "İş Adamlarının Sosyal Sorumlulukları" isimli kitabında Howard Bowen tarafından kullanılmıştır. Sosyal girişimcilik kavramı yeni bir kavram olarak son yıllarda öneminin artmasına rağmen Howard Bowen tarafından 1953'te kullanılarak kavramın geçmişinin çok eskiye dayandığını göstermektedir. Dar bir tanımlamayla; sosyal girişimciler kamunun ve özel sektör işletmelerinin yetersiz kaldığı alanlarda, kar amacı gütmeyen yaşadığı toplumdaki boşlukları tespit eden ve bu boşlukları doldurarak katma değer yaratma ve topluma faydalı çözümler üretmeye çalışırlar (Alkan, 2014:10-11). Daha geniş bir tanımlamayla sosyal girişimcilik kar amacı gütmeyen işletmelerin kendilerine finansal kaynak sağlayabilmek için yenilikçi fırsatlar bulma ve bu fırsatları sosyal bir soruna çözüm üreten çıktılara dönüştürebilme kapsamında yapılan faaliyetler olarak değerlendirilmektedir (Özdevecioğlu ve Cingöz, 2009:82-93). Başka bir tanımlaya göre ise sosyal girişimcilik karşılanmamış sosyal gereksinimlerin desteklenmesi ve toplumdaki sosyal sorunların azaltılmasıdır. Sosyal girişimcilik kar amacı gütmeyen işletmelerin sosyal bir çıktı sağlayabilmek için gerçekleştirdiği faaliyetler olabileceği gibi amacı kar elde etmek olan işletmelerinde sosyal sorumluluk projeleri ile toplumdaki sosyal boşlukları doldurma çalışması olarak da ele alınabilir. Örneğin

aynı sektörde faaliyet gösteren firmaların kimyasal atık niteliğindeki boya tenekelerinin imha edilmesine yönelik işbirliği yaparak sosyal bir girişimde bulunabilirler (Özdevecioğlu ve Cingöz, 2009:82-93). Sosyal girişimciler fırsatlardan yararlanma, yeni organizasyonlar kurma, yeni hizmetler sağlama, kararlı olmaları ve ekonomik gelişmeleri takip etmeleri konularında genel girişimcilere benzerlik gösterirlerken, aralarındaki en temel fark sosyal girişimcilerin bireysel fayda sağlamaktansa toplumsal fayda sağlama konusunda tutkulu olmalarıdır. Sosyal girişimcilik sonucu ele edilen çıktının sosyal bir katma değer yaratmaya yönelik olması ve toplumsal istek ve ihtiyaçları karşılaması amacıyla elde edilen karın gerekli alanlara yatırım yapılması sosyal girişimciliğin sayılabilecek en büyük özelliklerindedir. Sosyal girişimcilikte elde edilen kar amaca giden yolda kullanılan bir araçtır ve sosyal girişimcilik sahip olduğu bu boyutuyla genel girişimcilikten ayrılmaktadır (Sönmez, 2017:9-10).

Türkiye’de sosyal girişimciliğe bakacak olursak, bu alanda faaliyet göstermek için kurulmuş olan sivil toplum kuruluşları bulunmaktadır. Bunlardan en önemlisi ise 1980 yılında kurulan ve dünyanın ilk sosyal girişim ağı olarak bilinen Ashoka’dır. Ashoka tarafından sosyal girişimci “toplumun önde gelen sorunlarına yenilikçi çözümler üreten bireyler” olarak tanımlanmıştır. Ashoka toplumdaki sosyal sorunlara kalıcı çözümler getirmeyi amaçlar ve sosyal girişimcileri tespit ederek onları küresel bir ağda buluşturup potansiyellerini geliştirmeyi sağlar (Aracıoğlu vd., 2016:53-55).Dünyada ise sosyal girişimciliğin tarihine bakıldığında ilk hemşirelik okulunu kuran ve bu yapıda devrim yaratan Florance Nihthingale, Bangladeş’te Muhammed Yunus tarafından kurulmuş olan Gramen Bankası yoksul kadınlara finansal kaynak sağlayarak kendi işlerini kurmaları konusunda destek olurken, İbrahim Abouleish tarafından Mısır’da kurulmuş olan Sekem ise Mısır’da ki pamuk tarlalarında organik tarımı teşvik etmektedir. Örneklerden de anlaşılacağı üzere sosyal girişimcilik hem sosyal hem de ekonomik açıdan değer yaratarak kalkınmayı sağlamaya çalışırken asıl üzerinde durulan amaç sosyal değişimdir (Kümbül, 2008:64-76).

1.7.4. Stratejik Girişimcilik

Hızla globalleşen ve gelişen dünyada, işletmeler daha karmaşık hale gelen iş dünyasında bir yandan fırsatları takip edip onlardan faydalı çıktılar sağlamaya

çalışırken diğer yandan değişen iş dünyasına adapte olmak ve rekabetin hiper olduğu bir pazarda varlığını sürdürmeyi başarabilmesi için stratejik ve esnek olmak durumundadır (Doğan, 2013:31-33). Bu kapsamda stratejik girişimcilik zenginlik yaratan girişimsel avantajları dizayn etmeye ve uygulanabilmesi için gerekli fırsatların ve stratejik perspektiflerin eş zamanlı bir eylemi olarak tanımlanmaktadır (Kavşur, 2015:36-37). Günümüzde giderek evrenselleşen piyasalarda örgütlerin gelecekte de faaliyetlerine devam edebilmeler için daha çok girişimsel stratejiler inşa etmek zorundadırlar (Kazaferoğlu, 2017:41-42).

1.7.5. Kadın Girişimciliği

Kadın girişimci ve kadın girişimciliği kavramı ilgili yazında son yıllarda girişimcilik kavramıyla birlikte kullanılmaya başlanmıştır. Kadın girişimciliğini açıklama konusunda net bir tanım bulunmamasına rağmen, kadın girişimcilerle ilgili ortak noktalar bulunmaktadır (Mungan, 2013:25-32).

- Ev dışı bir mekanda kendi adına kurduğu işletmede söz sahibi olan
- Kurduğu işletmede istihdam ettiği personelle birlikte sahibi sıfatına haiz olmakla birlikte ortaklık kuran
- İşletmesi ile ilgili olan kuruluşlarla temasa geçerek iletişim kuran
- Üretim faktörlerini sistemli bir şekilde bir araya getiren kişi olarak doğabilecek riskleri üstlenen
- Kurmuş olduğu işletmeden elde ettiği kazanç üzerinde söz sahibi olan ve bu kazancın kullanım alanı üzerinde tek başına karar verebilen kadındır.

Kadın girişimciliği, kendi işinin sahibi olmak amacıyla, yeni bir ticari kurumu hayata geçiren, işleten, üretim faktörlerini bir araya getirerek mal ve hizmet üreten ve bu üretim sonucu belirsizlik içeren risklere katlanan kadın veya bir grup kadın olarak tanımlanabilir (Aracıoğlu vd., 2016:48-52). Kadınlar bir girişimde bulunmak ve toplumda kadına yüklenen rol gereği evde ki sorumlulukları arasında bir denge kurma ihtiyacı hissettiğinde, itici ve çekici faktörlerin etkisiyle girişimciliğe yönelebilirler (Aracıoğlu vd., 2016:48-52). Kadınları girişimci olmaya iten faktörler; Kadınların çalışmasına uygun olmayan

çalışma koşulları, işyerinde karşılaştıkları cam tavan sendromu, yaşamış olduğu ekonomik zorluklar kadınları işyeri sahibi olmaya itmiştir. Kadınları girişimci olmaya çeken faktörler ise; bağımsız karar alma isteği, üretim yaparak kendini gerçekleştirme isteği, çocuklarının geleceğini garanti altına alma şeklinde sıralanabilir (Doğan, 2013:35-37). Kadın girişimciliği konusunda yapılan çalışmalara bakıldığında; Minniti ve Arenius'un (2003) 37 ülkede kadınların girişimciliğini etkileyen faktörlerle ilgili yaptıkları çalışmada bu faktörlerin sırasıyla demografik çevre, aile yapısı, sosyo ekonomik çevre, işgücü ve istihdam olarak belirlemiştir (Mungan, 2013:25-32). Mungan (2013)'ın kadın girişimcilik değerleri ve kadın girişimcilik algısı üzerinde eğitimlerin rolü ile ilgili Gap bölgesinde yapmış olduğu çalışmada kadınların daha çok geleneksel rollerin bir uzantısı olan işlerde (kuaförlük, dikiş, restoran) yoğunlaştığı görülmektedir. Türkiye'de kadın girişimciliğine bakıldığında ise 1990'lı yıllardan itibaren kadınların yarısından fazlasının ticaret sektöründe girişimcilikle uğraştığının, genellikle 30-39 yaş diliminde oldukları ve kentte yaşadıkları belirlenmiştir. Dünyada kadın girişimciliğine bakıldığında ise bu oran %25-33 iken ülkemizde bu oran %7 civarındadır. Kadın girişimciler her ne kadar ekonomik hayatta var olsa da iş hayatında daha etkin hale gelebilmeleri için cesaretlendirilmeye ihtiyaç duymaktadırlar.

1.7.6. Kamu Girişimciliği

Kamu ve girişimcilik kavramları her ne kadar birbirinden uzak kavramlar olsa da, kamu girişimciliği kavramı bu iki kavramın birleşmesiyle ortaya çıkmıştır (Kümbül, 2008:57-61). Kamu girişimcileri, genellikle siyasi otoriteye bağlı olarak katı bütçe kısıtlamaları ile toplum yararına kamusal kaynakları kullanarak kamuda faaliyet gösteren kişiler olarak ifade edilir (Abdullaeva, 2007:23-24). Llewellyn ve diğerleri kamu girişimciliğini “kamusal alanda faaliyet gösteren ve sahip olduğu iş tanımlarına ek olarak, hizmet ettiği toplum için daha faydalı olabilecek alanlara odaklanma” olarak tanımlamışlardır. Bireyleri kamu girişimcisi olmaya yönlendiren faktörler ise kamusal alanda verilen hizmeti iyileştirmek, topluma fayda sağlayabilmek ve bu kişilerin girişimci kişilik özelliklerinin yanı sıra iyi siyasi becerilerinin olması da önemlidir. Casson ise (1995) “kamu girişimcisinin elde edeceği kazancın maddi gelir sağmaktan çok sosyal statü kazanımı ve sosyal

refaha yapılan katkının getirdiği doyumdur” olduğunu belirtmiştir (Kümbül, 2008:57-61). Bernier ve Hafis geleneksel anlamdaki örgütün her döneminde kamu girişimciliğinden bahsedilemeyeceğinden her dönem farklı tür girişimciliğın olabileceğini ileri sürmüştür. Bu araştırmacılar örgütün ilk dönemlerinde bireysel girişimciliğın yüksek olduğunu, örgüt ilerledikçe ve belli bir standartta sahip olduktan sonra bireysel girişimciliğın azalacağını, ancak örgütün heterojen bir ortama eriştiği dönemlerde ise bireysel girişimcilikten çok kolektivist bir girişimcilik anlayışının hakim olacağını belirtmişlerdir (Kümbül, 2008:57-61).Kamu girişimcileri de diğer girişiciler gibi onları girişimci olmaya iten güdülerle hareket eden, risk alabilen, belirsizliğe karşı tolerans gösterebilen, yenilikçi, kendine güvenen, başarıya ihtiyacı yüksek olan kişilerdir, ancak bu kişiler sahip olduğu girişimci kişilik özelliklerini kamusal alanda girişimsel faaliyetlerde bulunarak gösterirler. Tüm boyutlarıyla kamu girişimciliği ve genel girişimcilik faktörleri benzerlik gösteriyor olsa da, aralarındaki en temel fark kamu girişimciliğinden elde edilen kazanç üzerinde söz hakkının bireyden devlete geçmiş olmasıdır (Aracıoğlu vd., 2016:54-55).

1.7.7. Eko (Yeşil) Girişimcilik

Globalleşen dünya ve artan sanayileşmeyle birlikte çevre kirliliğinde artış meydana gelmiş ve bu durum işletmelere sosyal sorumluluk bilinciyle çevreci faaliyetler yapma zorunluluğu yüklemiştir (Aracıoğlu vd., 2016:57-58). Yeşil girişimcilik, çevreci girişimcilik ve ekolojik girişimcilik olarak da adlandırılan eko girişimcilik terimi, Dünya Çalışma ve Kalkınma Komisyonunun Bruthland Raporunu 1987 yılında yayınlaması ile birlikte önem kazanmaya başlamış olmasına rağmen akademik çalışma alanında oldukça yeni olan bir terimdir (Aykan, 2012:198-203). Schaper’in tanımlamasıyla eko girişimcilik “işletmelerin girişim hedeflerini gerçekleştirirken aynı zamanda yapmış oldukları faaliyetler ile çevre ve insanlar üzerinde pozitif katkı sağlayacak ve negatif etkileri de en aza indirecek çalışmaların tümünü kapsamaktadır.” (Alkan, 2014:10-11). Allen ve Malin ise eko girişimcileri, “işletmenin kimliğini yansıtan temel bileşenlerinden birinin de çevresel değerler olduğu ve bu değerlerin işletmeye pazarda rekabet avantajı sağlayacak yenilikçi bireyler” olarak tanımlamaktadırlar (Aykan, 2012:198-203).Tüm bu tanımlamalardan hareketle ekolojik girişimcilik kavramı,

mal ve hizmet üretirken daha sürdürülebilir bir gelecek için çevresel katma değeri yüksek olan çıktılar elde etme faaliyetleridir. Bu kapsamda yeşil girişimcilik örgütün tüketicileri, personelleri, tedarikçileri, iş ortakları ve diğer tüm etkileşim içinde bulunduğu paydaşlarını ilgilendiren onlara rehberlik eden sürdürülebilir gelecek ve yeşil çevre arzusuyla hareket eden uygulamaları içermektedir (Aykan, 2012:198-203). Çevreye olan duyarlılığın artmasıyla birlikte atıkların değerlendirilmesi, doğal hayatın geleceğinin garanti altına alınması, çevreye zarar vermeyen üretim yöntemlerinin yaygınlaştırılması, hava, su ve toprak kirliliğini önleyen teknolojilerin geliştirilmesi, kirliliğe karşı önlemler çevreci girişimciler için yeni iş fırsatları sunmaktadır (Göçmen, 2007:20-21). Ekolojik dünyanın korunması misyonuyla hareket eden işletmeler çeşitli sertifika kuruluşları tarafından Eko-Ok belgesi verilerek firmaları bu alanda faaliyet göstermeleri için teşvik edilmektedir (Kavşur, 2015:35-36). Çevreci girişimciler, çevreye verilen zararın minimum düzeye indirilmesi, sürdürülebilirlik hayali ve çevreye olan tutku gibi unsurlarla motive olurlar (Aracıoğlu vd., 2016:58-59).

1.7.8. Fırsat Girişimciliği

Mevcut pazardaki potansiyel değişimin getirdiği fırsatları sezinleyerek, hitap ettiği pazara yeni bir mal veya hizmet sunmasıdır (Göçmen, 2007:21). Mevcut pazardaki bu fırsatlar; tüketicilerin isteklerinin değişmesinden, pazardaki ürünlerin birbirlerinin yerine ikame edilememesinden, firmaların tüketicilerin tercihlerini karşılama konusundaki başarısızlıklarından, hedef pazarı oluşturan ürünlerin kalite ve fiyat değişikliklerinden hızla gelişen ve evrenselleşen iş dünyasındaki teknolojik gelişmelere adapte olma süreçlerinden kaynaklanabilir. Wickham'a göre fırsat," hedef pazarda yer alan kişiler tarafından bırakılan bir boşluktur". Ve bu durum girişimcilere boşluktan kaynaklanan fırsatları sezinleyerek tüketicilere verilen hizmetten daha iyi hizmet verme şansı yaratır (Tulunay, 2010:11-12).

1.7.9. Kurumsal Girişimcilik

Kurumsal girişimcilik, büyük ölçekli işletmelerin sektöre yeni giren küçük işletmeleri desteklemesi, koordine etmesi rekabet gücünü artırmak için yeni girişimler meydana getirmesidir (Alkan, 2014:12). Kurumsal girişimcilik daha

çok normal dışı koşulların sebep olduğu bir model ortaya çıkmışsa da ekonomik iki amacın olması için teşvik edilmektedir. İlk amaç ekonomik zorluklar sebebiyle ezilen Kobilere destek olmak ve onların hayatta kalmalarını sağlamaktır. İkinci amaç ise uzun dönemde ülkenin ekonomik çıkarlarını garanti altına alacak yeni girişimlerin oluşturulmasıdır. Bir başka ifade ile girişimcilik ruhunun enerjik ve sürdürülebilir olması için teşvik etmek ve milli girişimciliğin inşa edilmesidir. Kurumsal girişimcilikte girişimciler artık her şeyi kendileri tek başlarına üretecek entegre tesisler kurmak yerine, daha küçük parça, set ve diğer formdaki işler için bağımsız küçük girişimleri teşvik ederek, koordine etmek, teknolojik ve finansal destekler sağlamak, işbirliği yapıp birlikte çalışmanın alt yapısını sağlayarak riski paylaşıp faydayı maksimize etmeye çalışmaktadır (Göçmen, 2007:19-20). Bu tanımlamalardan hareketle kurumsal girişimciliğe Finansbank'ın çatısı altında faaliyet gösteren ancak farklı bir işletme olan Enpara (2013) örnek verilebilir. Enpara kişilerin bankaya gitmesine gerek kalmadan işlemlerini rahatlıkla yapabilecekleri uygulama olan teknolojik girişimsel bir faaliyet olarak gösterilmektedir (Karşlı, 2018:16). Kurumsal girişimcilik genellikle daha büyük ve kurumsal olan bir firma ile daha küçük ve bağımsız olan işletmeler arasında gelişen kaynakların ortak kullanımı, risk ve diğer kazanımların paylaşımı şeklinde oluşan bir ilişkidir. Kurumsal girişimciliğin amacı, piyasada ortaya çıkan fırsatlardan yararlanabilen rekabet derecesini güçlendirecek esnek ve canlı organizasyonel bir yapı oluşturmaktır (Aykan,2012:198-203)Kurumsal girişimcilik özelliği gösteren işletmeler rakipleriyle rekabet etmektense, onlara ürün, hizmet, teknoloji, teknik bilgiler konusunda liderlik etmeye çalışırlar.

1.8. Türkiye’de Girişimciliğin Boyutları

Girişimcilik kavramı, sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçişle birlikte ulusal ve uluslararası boyutta, önemi hızla değişen bir kavram haline gelmiştir. Girişimcilik; iktisadi mal veya hizmet üretmek için üretim faktörlerinin bir araya getirilerek ekonomik fırsatların yeni değerlere dönüştürüldüğü ve işletmenin faaliyete geçmesiyle doğabilecek tüm riskleri üstlenerek organizasyonların oluşturulması olarak tanımlanmaktadır (Saygın, 2018:4-5). Girişimcilik toplumsal kalkınmayı sağlarken, ekonomik gelişmeyi hızlandırır ve işletmeciliğin yapısında önemli değişiklikler başlatır ve geliştirir. Türkiye’de girişimcilik tarihine

bakıldığında ise bu sürecin devletin uyguladığı ekonomi politikalarıyla paralel bir şekilde ilerlediği görülmektedir (Damar, 2015:15-16). Bu kapsamda Türkiye’de girişimciliğin boyutlarını;

- Cumhuriyet Öncesi Dönem
- 1923-1950 Yılları Arası Dönem
- 1950-1980 Yılları Arası Dönem
- 1980 Sonrası Dönem

olmak üzere dört dönem halinde incelemek mümkündür (Özbay, 2016:16-18).

Bu dönemlerden ilki olan Cumhuriyet öncesi dönemin en belirgin özelliği, Türklerin tarım, hayvancılık, askerlik ve bürokratik gibi mesleklerde görev almalarından dolayı Türkler ticaretin dışında bırakılmış ve ticaret azınlıklar tarafından yapıldığı için sermayesi yabancı olduğundan dolayı girişimcilik bu dönemde gelişme gösterememiştir (Özbay, 2016:16-18). 1923-1950 yılları arası cumhuriyet döneminde ise özel sektörün yetersiz kaldığı alanlarda kamunun yatırım yapmasını öngören devletçilik politikasına geçilmiş, 17 Şubat 1923 tarihinde İzmir İktisat Kongresi toplanmış, girişimciliğin özel sektör eliyle yürütülmesi için teşvik edilmeye çalışılmış ancak yine bu dönemde yaşanan 1929 Dünya Ekonomik Buhranı vb. nedenlerle girişimcilik istenilen düzeyde gelişme gösterememiştir (Kılıçlı,2018:12-13). 1950-1980 dönemine gelindiğinde ise devletçilik olgusu reddedilmiş ve sanayileşmenin özel sektöre aktarılması benimsenmiş ve Türkiye liberal ekonomiye geçişle birlikte özel girişimcilik alanında gelişme göstermeye başlamış ancak belirtilen dönemde üç askeri darbe, yaşanan petrol şokları ve siyasi istikrarsızlıklar nedeniyle girişimcilik olgusu olumsuz etkilenmiştir. 1980 sonrası dönemde ise piyasa ekonomisine geçişle birlikte planlı ekonomi denemeleri ile devletin küçülerek ekonomik alandan çekilmeye başlamasıyla önem kazanmaya başlayan girişimcilik ön plana çıkmaya başlamıştır ve Türk insanının başarılı bir girişimci olabileceği görülmeye başlanmıştır. Belirtilen dönemler aşağıda ayrıntılı bir şekilde incelenmeye çalışılmıştır.

1.8.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem

Tarihi açıdan Türk girişimciliği ele alındığında cumhuriyet öncesi dönem kapsamında Osmanlı İmparatorluğu ve daha da geriye gidilirse Selçuklu devleti dönemine kadar uzanır (Erdun, 2011:38-39). Orta Asya'dan Anadolu'ya göç eden Türklerin burada yerleşik toplum düzenine geçmeleri ile birlikte girişimcilik, ticaret ve özellikle zanaatkarlık konularında çaba gösterdikleri görülmüştür. Selçuklu döneminde sanayi ve ticaret hayatı ve ekonomik yapı bir esnaf-zanaatkar örgütü olan Ahilik teşkilatının ilkelerine göre şekillendirilmektedir (Cansız, 2007:44-45). Selçuklu devleti döneminde kurulan ve Osmanlı imparatorluğu kuruluş dönemine kadar devam eden Ahi/Ahilik teşkilatı; Ahi Evran tarafından kurulan bu teşkilat Anadolu'nun sosyal, siyasal, ekonomik ve askeri tarihinde önemli roller üstlenmiş ve Türklere özgü bir müessese haline gelmiştir. Temelde güzel ahlakın esas alındığı Ahilik, "Anadolu'nun fethiyle birlikte Türk uygarlığının İslam kültürü ile yakın temasa geçmesi ve uyum içerisinde olmasından doğan bir iktisadi üretim ve kültür kuruluşu" olarak tanımlanmaktadır (Doğan, 2013:106-109). Osmanlı imparatorluğu döneminde ise Ahilik teşkilatı yerine Lonca teşkilatı ticareti ve ekonomiyi yönlendiren kurum olarak faaliyet göstermiştir (Tulunay, 2010:17-18). Ancak Osmanlı imparatorluğu döneminde faal nüfusun uzun süren seneler boyunca askere alınması, nüfus artışının olmaması gibi sebeplerle girişimcilikle pek ilgilenememişlerdir bu durumun sonucu olarak da sanayileşme olumsuz yönde etkilenmiş ve ticari hayat Rum, Yahudi ve Ermeniler tarafından sürdürülmüştür (Tulunay, 2010:17-18). Türkler ise daha çok tarım, hayvancılık, askerlik, ulemalık, bürokratik gibi işlerle uğraşmışlardır ve ticaretten uzak kalmışlardır (Sönmez, 2017:22-23). Osmanlı imparatorluğu döneminde sarayın ve ordunun ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulmuş birkaç fabrikadan ve yabancı sermaye tarafından kurulan küçük ölçekli sanayi tesisinden başka sanayi alanında faaliyet gösterilmemiştir çünkü Osmanlı imparatorluğu halkı için sanayi kaypak, toprak ise sadık bir geçim kaynağı inancı yaygındır (Karakaş, 2012:28-30). Bu nedenle Türk toplumu yedi sekiz nesil boyunca ticaretin dışında kalmış istenilen düzeyde ticaret alt yapısı oluşturulamamış ve bu yüzden Türkiye'de yüz yaşını doldurmuş işletme sayısı oldukça azdır (Erdun, 2011:38-40). Osmanlı imparatorluğu döneminde ilk girişimcilik hareketi padişah Abdülmecit tarafından ilk dış borç alınmasının

ardından ortaya çıkmıştır (Aşkın vd., 2011:62-65).Alınan bu borç ile Şirket-i Hayriye adında hizmet sektöründe faaliyet gösteren bir şirket kurulmuş ve kurulan bu şirket hizmet sektörüne bir canlılık getirmiş olsa da sanayi sektöründe yeterli sermaye ve müteşebbis olmadığından dolayı ticaret alanında istenilen gelişme yaşanmamıştır (Karakaş, 2012:28-30). Finans sektöründe ise yine bu dönemde bazı gelişmeler yaşanmış bugünkü merkez bankası işlevlerini gören Osmanlı Bankası kurulmuştur (Karakaş, 2012:28-30). Osmanlı devleti sarsılan ekonomik yapısı, batıda yaşanan sanayi devriminin getirdikleri, iktisat bilimine ve çağın gereklerine uymak için sanayileşmenin gereğini fark ederek 1908 yılında II. Meşrutiyeti ilan etmiştir (Salik, 2015:17-18). II. Meşrutiyetin ilanı ile ülkede özgürlük hakim olmuş ticaret ve sanayi alanlarında hareketlenme ancak bu dönemde yaşamaya başlanmış, Türkler ekonomik ve girişimcilik faaliyetleriyle ancak ilgilenebilmişlerdir (Gençay, 2017:31-32). 1913 yılında ise Teşvik-i Sanayi Muvafakatı sanayiye ön plana çıkarmak için çıkarılmış ve sanayileşmeyi özel girişim aracılığıyla teşvik etmek için çeşitli politikalar uygulanmıştır (Taş, 2016:29-30). Bu kanuna göre vergi indiriminin sağlanması, sanayi alanında faaliyet gösteren firmalara fabrika toprağı verme, üretim primleri sağlama, devlet firmalarını zorunlu alıcı yapma gibi tedbirlerle girişimcilik desteklenmiştir. Kanunun temel hedefi ise sanayileşmeyi özel girişim eliyle sağlamak ve sermaye birikimi yaratmaktır (Aşkın vd., 2011:62-65). Sanayileşmeye duyulan gereksinim üzerine 1915 yılında imparatorluk sınırları içerisinde sanayi sayını yapılmış ve yarısından fazlası İstanbul, geri kalan kısım ise İzmir ve Bursa yakınlarında olmak üzere en az 10 işçi çalıştıran 264 firmanın faaliyet gösterdiği belirlenmiştir. Bu firmaların 214 tanesi bir kişiye ait, 28 tanesi birden fazla ortakla yönetilirken 22 tane firma kamuya ait ve genellikle tekstil alanında faaliyet göstermektedir. Burada önemli olan nokta ise firmaların %19,6 oranında yani 42 tanesi Müslümanlara, %80,4 oranındaki 172 tanesinin ise Müslüman olmayan azınlıklara ait olmasıdır (Taş, 2016:29-30). Yapılan bu sayımdan da anlaşılacağı üzere Osmanlıda yaşanan bu hareketlenme ve sağlanan teşvikler bile istenildiği şekilde etkili olamamıştır. Osmanlı'nın geleneksel yönetim yapısının giderek sarsılması, sermayenin yabancılara ait olması ve zamanla yatırımların onların kontrolüne girmesi, batıda yaşanan yeniliklere entegre olabilmek için batıya öğrenciler gönderilmesine rağmen Avrupa'ya olan gereksinimin azaltılamamış oldukça fazla biriken ve ödenemeyen devlet borçları ile başta sanayi olmak üzere milli üretimin

kötü durumda olması gibi sebeplerle devlet iktisadi bağımsızlığını yitirmiş bu gelişmeyi takiben siyasi bağımsızlığının da kaybolması ile Osmanlı imparatorluğu yıkılma sürecine başlamış ve Türkiye Cumhuriyeti Anadolu’da örgütlenmeye başlamıştır (Karakaş, 2012:28-30). Ülkenin içinde olduğu bu kötü duruma rağmen piyasanın esas alınıp özel sektör eliyle sermaye birikiminin gerçekleştirilmesi 1920’li yıllara hakim olan iktisadi düşüncedir (Doğan, 2013:106-109).

1.8.2. 1923-1950 Yılları Arası Dönem

Cumhuriyetin ilan edilmesiyle birlikte Osmanlı imparatorluğundan kurulan yeni Türk devletine onarılmayı bekleyen bir ülke, alt yapısı yok denecek kadar az zayıf bir ekonomi, ödenmesi çok zor olan yüklü miktarda dış borç kalmıştır. Büyük engelleri ortadan kaldırmak ve ülkeyi yeniden inşa edip, kalkındırmak amacıyla dönemin kurucuları ekonomik alanda bağımsızlığı hemen kazanabilmek ve siyasal açıdan tam bağımsız bir Türkiye ilkelerini gerçekleştirmek amacıyla ulusal girişimciler grubu kurarak gelişmeyi hızlandırmayı amaçlamışlardır (Tulunay, 2010:19-23). Ülkenin ekonomik kalkınma ve yeniden yapılanması için sanayileşme adına bu dönemde ilk adım 17 Şubat 1923 yılında toplanan İzmir İktisat Kongresi olmuştur. Kongrenin amacı, özel sektörün gelişmesinin sağlanması için teşvik edilmesi ve özel sektörün yetersiz kaldığı yerlerde kamunun müdahale ederek bu alanda faaliyet göstermesini sağlamaktır (Yalçın, 2018:50-51).Kongre iki ilkedden oluşmaktadır; bunlardan ilki tüccar, sanayici, çiftçi ve işçi gruplarının iktisadi esasları ve sorunlarını belirlemek ikincisi ise yabancılara verilen imtiyazların kaldırılarak Misak-ı İktisadi esaslarına geçilmesidir (Sönmez, 2017:23-25). İzmir’de toplanan bu iktisat kongresinin temelinde ise Türkiye’de girişimci bir sınıfın oluşmasını sağlama amacı yatmaktadır ve bu amaçla alınan kararlar aşağıdaki gibidir; (Karakaş, 2012:30-33).

- Hammaddesi yurtiçinde yetişen ürünlerden oluşan sanayi dalları kurulması gerekmektedir.
- Özel sektörü destekleyecek milli bankalar kurulmalıdır.
- Küçük fabrikalardan hızla büyük fabrikalara ve anonim şirketlere geçilmelidir.
- Sanayi teşvik edilmelidir.

- İş erbabına amele değil, işçi denilmelidir ve sendika hakkı tanınmalıdır.
- Demiryolu inşaatı kamu tarafından bir programa bağlanmalıdır.
- Özel sektör tarafından kurulamayan işletmeler hükümet tarafından kurulmalıdır.
- Dış rekabete karşı dayanabilmek için bir bütün halinde sanayi kurulmalıdır.
- Yabancılar tarafından kurulan tekellerden kaçınmak

kongrede alınan kararlardandır. 1923'ten itibaren fiyat, ücret, vergi vb. ekonomi araçları özel sektör girişimcileri göz önünde bulundurularak karar verilmiştir. Bu amaçla Aşar vergisi kaldırılmış, 1924'te İş Bankası girişimcileri desteklemek ve kaynak oluşturmak amacıyla kurulmuş, 1925'te Sanayi ve Maadin Bankası özel sektör girişimcilerine teknik bilgi ve tecrübe edindirmek ve kredi bulmalarına yardımcı olmak amacıyla kurulmuş, 1927'de ise Teşvik-i Sanayi Kanunu ile sanayi yapısını milli ekonomi politikaları çerçevesinde güçlendirmek amaçlanmıştır. Bu yasa sanayi yatırımı yapacak işletmelere muafiyet, imtiyaz ve teşvik sağlayarak devlet eliyle ekonomik faaliyetler yapmak için girişimci sınıfı oluşturulmaya çalışmıştır (Karakaş, 2012:30-33).

Yaşanan bütün bu gelişmelere rağmen 1929 yılında yaşanan Dünya Ekonomik Buhranı tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'yi de derinden sarsmış ve oluşturulmaya çalışılan "ekonominin kendi kurallarına devredilmesi ile devletin ekonomi ve özel sektör girişimciliğine müdahale etmemesi gerektiği" kararlarının aksine yaşanan ekonomik kriz nedeniyle devletin piyasadaki müdahalesi ön plana çıkmıştır (Yalçın, 2018:50-51). Kamu bu yıllarda yaşanan katı devletçi anlayış ile üretimi gerçekleştiren, ekonomi alanında etkin olan, ulaşım, haberleşme gibi alanlarda piyasaya doğrudan müdahale eden bir rol almıştır (Damar, 2015:15-20). Dolayısıyla o yıllarda oluşturulmaya çalışılan özel sektör girişimcileri yeterli sayıya ulaşamamış ve nitelikli girişimci potansiyeli bulunmamaktadır (Yalçın, 2018:50-51). 1930 yılından itibaren iktisadi devlet teşekkülleri kurulmuş, sanayi planları yapılamaya başlanmış 1932 yılından itibaren devlet başarılı bir sanayi politikası uygulamaya başlamış ve Atatürk'ün öncülüğünde sanayiye de kapsayan

beş yıl süreli ekonomi planları yürürlüğe konulmuştur (Sönmez, 2017:23-25). İlk beş yıllık kalkınma planının yürürlüğe konması ile Bursa’da merinos fabrikası, Uşak ve Alpulu’da şeker fabrikaları, İzmit’te kağıt fabrikası, Karabük’te demir-çelik, Paşabahçe cam fabrikaları kurulmuştur. Bu kalkınma planının temel amacı hammaddesi yurtiçinde yetişen veya yetiştirilebilen sanayi dallarının kurulması gerekliliğidir. Sümerbank ve Etibank’ta bu dönemde kurulmuş olan girişimciliğe başarılı örneklerdendir (Karakaş, 2012:30-33). İkinci beş yıllık kalkınma planının ise ikinci dünya savaşı dönemine rastlaması ile savaş ekonomisinin uygulanması ve Atatürk’ün vefatı dolayısıyla bu kalkınma planı uygulanamamış ve girişimciliğin gelişimine engel olmuştur (Salik, 2015:18-19). 1940 yılına gelindiğinde ise savaş ekonomisi şartları içinde olan ülkenin piyasasını düzenlemek ve karaborsacılık faaliyetlerinin önüne geçilmek amacıyla Milli Korunma kanunu çıkarılmıştır (Karlı, 2018:10-12). Bu kanunun hemen ardından 1942 yılında Varlık vergisi kanunu çıkarılmış ve bu kanun ile olağanüstü savaş koşullarının yarattığı yüksek karlılığı vergilendirebilmek ve yabancı ticareti ortadan kaldırarak sermayenin el değiştirmesini ile milli burjuvaziye öne çıkarmak amaçlanmıştır (Damar, 2015:15-20). Çıkarılan bütün kanunlara rağmen istenilen sonuçlar elde edilememiş ve 1948 yılında Milli Ekonomi Kongresi toplanmış, kongrede özel girişim taraftarları uygulanan aşırı devletçilik politikalarının özel sanayicinin gelişmesini engellediğini ileri sürerek milli karakterli piyasa ekonomisine geçiş için “liberal devletçilik” anlayışını önermişlerdir. Ve bu dönemde Türkiye’de özel sektör girişimciliğinde tüm çabalara rağmen istenilen düzeyde gelişme yaşanmamıştır (Aşkın vd., 2011:65-67).

1.8.3. 1950-1980 Yılları Arası Dönem

Demokrat Parti 1950 yılında iktidara geldikten sonra ekonomide devletçilik olgusu reddedilip Milli Ekonomi Kongresinde önerilmiş olan sanayileşmenin özel sektöre devredilmesiyle birlikte ekonomide liberalleşme hareketleri başlamıştır (Karakaş, 2012:33-35). Ancak 1950-1980 dönemi ekonomik, siyasi ve toplumsal bakımdan oldukça karmaşık olan bir dönemdir. Bu dönemde Türkiye’de yaşanan ideolojik kavgalar, dış borçların ödenmesinde çekilen güçlükler, üç askeri darbe, toplumun geneline yayılmış olan şiddet olayları, koalisyon hükümetleri, enflasyon, işsizlik, siyasi istikrarsızlıklar ve

Dünya genelinde yaşanan petrol şokları girişimciliğin yaygınlaşması ve iş dünyası için gerekli olan istikrar ve güven ortamını yok etmiştir (Yalçın, 2018:51-52). Girişimciliğe karşı ilgisi olan kişiler yaşanan istikrarsızlık ve güvensizlikten dolayı fikirlerini uygulamaya koymak istememişlerdir ve yine bu dönemde oluşturulan girişimcilik kamunun özel sektörle ilgili planlama yapmaması sebebiyle bilindik girişimcilik ruhundan ziyade vurgunculuk ortaya çıkmıştır (Doğan, 2013:112-114). Yaşanan tüm bu olumsuz gelişmelere rağmen yine de bu dönemde özel sektör girişimciliği önceki dönemlere göre gelişme gösterdiği söylenebilir (Yalçın, 2018:51-52). Bu gelişmelerin en önemli bileşeni ise 1950 yılında kurulan Sınai Kalkınma Bankasının kurulmasıdır. Bu banka sağlayacağı özel kredilerle özel sektör girişimciliğini geliştirmeyi hedeflemiştir (Tulunay, 2010:19-23). Girişimcilik tarihimizdeki önemli adımlardan biri olan bu gelişme uygulanırken bazı sıkıntılar yaşanmış ancak yine de bu alanda hareketlenme meydana gelmiştir (Sönmez, 2017:25-26).

1960 yılında 50 ve üzeri personel istihdam eden firmaların incelenmesiyle ilgili yapılan çalışmanın sonuçlarına göre; 126 firmanın yalnızca 3'ünün yani %2,4 oranındaki kısmının 1923 yılından önce kurulduğu tespit edilmiş, 1923-1939 yılları arasında 21 adet %16,2 oranındaki kısmı, 1940-1945 yılları arasında 23 adet %18,4 oranındaki kısmı, 1946-1960 yılları arasında 75 adet % 59,7 oranında firma kurulmuştur. Geriye kalan 4 firmanın ise ne zaman kurulduğuna dair bilgi bulunamamıştır. 1965 yılında Türkiye'de faaliyet gösteren firmalar üzerinde yapılan başka bir çalışmaya göre ise 103 firmanın %14,6 oranındaki kısmı 1923'ten önce faaliyete başladığı, 1923-1930 yılları arasında 17 adet yani %19,4 oranındaki kısmı, 1931-1938 yılları arasında 13 adet %12,6 oranındaki kısmı, 1939-1950 yılları arasında 20 adet %19,4 oranındaki kısmı, 1951-1960 yılları arasında 33 firma, 1960 yılından sonra 5 adet %4,9 oranındaki kısmı kurulduğu görülmüş ve 203 büyük işletmenin yarısından fazlasının 1940 yılından sonra kurulduğuna işaret edilmiştir (Yalçın, 2018:51-52).

1960-1980 yılları arası planlı ekonomi denemesinin yapıldığı yıllar olarak karşımıza çıkmaktadır. Özel sektör sanayiciliğinin temelini ithal ikameciliğinin oluşturduğu bu dönemde, ülke kaynaklarının verimli bir şekilde kullanılmasını ve kalkınmasını sağlamak, ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmayı planlı bir şekilde

yürütmek amacıyla 1963 yılında Devlet Planlama Teşkilatı kurulmuştur (Tulunay, 2010:19-23). Ve Devlet Planlama Teşkilatının kurulmasıyla birlikte tekrar beşer yıllık kalkınma planları hazırlanmış ve uygulanmaya konulmuştur. Yine bu dönemde girişimcilik adına atılan önemli adımlardan birisi de, 1971 yılında Türkiye Sanayici ve İşadamları Derneği (Tüsiad) 'nin kurulmasıdır (Sönmez, 2017:25-26). Tüsiad'ın kurulmasının genel hedefi, milli kaynak kullanımına dayalı, uluslararası ise korumacılığın esas alındığı ithal ikameci modelde kaynaklara erişebilme anlamında karşılaşılan engellerle daha planlı ve örgütlü mücadele edebilmektir (Doğan, 2013:112-114). İthal ikameci modelin önemi bu dönemde hızla artarak yaygınlık kazanmaya başlamış ve ithal ikame politikası; “eskiden yurtiçinde üretilmeyen ve dışarıdan satın alınarak kullanılan kaynakların yerine milli kaynakların kullanılarak ithal edilen malların yurtiçinde üretilmesi” olarak tanımlanabilir. İthal ikamesi politikası ile girişimcilerin kaynak bulma konusunda yaşadıkları sorunların “yurtiçinde ikamesi üretilerek, gümrükte karşılaşılan engellerin ortadan kaldırılmasıyla” bireyleri girişimci olmaya teşvik edilmek istenmiştir (Karakaş, 2012:33-35). 1970’li yıllara gelindiğinde ise girişimcilik eskiye oranla daha fazla ilgi duyulan bir unsur haline gelmiş ve bu dönem girişimcilerinin bazı ortak niteliklere sahip oldukları görülmüştür. Bu nitelikleri aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür; (Sönmez, 2017:25-26).

- Girişimciler genellikle yurtiçinde ve yurtdışında yüksek öğrenim görmüş, eğitim seviyesi yüksek ve yeniliklere açık daha tahsilli bireylerdir,
- Geleneksel üretim yöntemlerinin değiştirilerek çağın gereklerine uygun bir aşamaya getirme amacındadırlar
- Çoğu üretimin artmasına öncelik verirken, diğer spesifik faktörler olan yönetim felsefesi, verimlilik, kalite ve uygun fiyatlandırma anlayışından uzak bireylerdir.

Türkiye'nin girişimcilik konusunda çok çaba sarf etmesine rağmen 1974 Kıbrıs Barış Harekatı çıkartması sebebiyle uygulanan ambargolar, bürokratik yükümlülüklerin karmaşıklığı, özel sektör ve kamu arasında bilgi akışının çift yönlü sağlanamaması gibi sebeplerden dolayı diğer dönemlere göre farklılık arz

etse de yine bu yıllarda girişimcilik beklenen düzeyin altında kalmıştır (Tulunay, 2010:19-23).

1.8.4. 1980 Sonrası Dönem

Türkiye’de 1980’li yıllar ve sonrası köklü değişimlerin yaşandığı yıllar olmuştur ve bu yıllardan sonra ülkemizde girişimcilik adına önemli adımlar atılmaya başlanmış girişimcilikte bir önceki döneme göre gözle görülür büyük sıçramalar yaşanmıştır. Tüm bu değişimleri başlatan ve bir anlamda geçmişten kopuşu ifade eden bu yeni sürecin başlamasına neden olan sebep 24 Ocak 1980 kararlarıdır. 24 Ocak kararlarıyla Türkiye ithal ikamesine yönelik kalkınma stratejisinden vazgeçerek dışa açık büyüme modeli ve liberal piyasa ekonomisine geçerek dünya ekonomisine entegre olma stratejileri devreye sokulmuştur (Karakaş, 2012:38-40). Türkiye ekonomisinin kırılma noktalarından biri olan 24 Ocak istikrar kararları aşağıdaki gibi sıralanabilir; (Tüleykan ve Bayramoğlu, 2016:405-406).

- %32,7 oranında devalüasyon yapılarak günlük kur uygulamasına gidilmiş
- Devletin ekonomideki payını küçülten önlemler alınmış, Kitlerdeki uygulamayı paralel olarak tarım ürünlerini destekleme alımları sınırlandırılmış
- Gübre, enerji ve ulaştırma dışında sübvansiyonlar kaldırılmış
- Dış ticaret serbestleştirilmiş, yabancı sermaye yatırımları teşvik edilmiş, kar transferlerine kolaylık sağlanmış
- Yurtdışı müteahhitlik hizmetleri desteklenmiş
- İthalat kademeli olarak liberalize edilmiş, ihracat vergi iadesi düşük faizli kredi imalatçı ihracatçılara ithal girdide gümrük muafiyeti sektörlerine göre farklılaşan teşvik sistemi ile teşvik edilmiştir.

Yukarıdaki maddelerden de anlaşılacağı üzere bu strateji değişikliklerine paralel olarak, serbest piyasa ekonomisinin vazgeçilmez aktörü olan girişimci sayısının artırılarak istikrar sağlanması ve sağlanan istikrar doğrultusunda güvenli

piyasa ortamı ile yabancı sermayenin ülkeye girişini kolaylaştırmak ve yatırımların artırılması amaçlanmıştır. Bu temel amaçlar üzerine oluşturulan 24 Ocak kararları üç aşamalı şekilde uygulanabilmiştir;

- İlk aşama, bu kararlar öncelikle 12 Eylül askeri darbesine kadar azınlık hükümeti tarafından, darbeden sonra ise askeri rejimin kontrolü altında uygulanabilmiştir. Zorunlu iktidar değişikliği yaşanmasına rağmen kararların uygulanmasında herhangi bir aksama yaşanmamıştır.
- İkinci aşama, özelde mal ithalatının serbestleştirilmesiyle başlayan bu dönem genel olarak ekonominin de serbestleştirilmesi çalışmalarını kapsayan süreçtir.
- Üçüncü aşamaya gelindiğinde ise, mal piyasalarının serbest bırakılması, Türk lirasının konvertibilite edilmesi gibi programların uygulandığı süreçleri kapsamaktadır (Tüleykan ve Bayramoğlu, 2016:405-406).

Ekonominin serbestleştirilmesi ve dışa açık büyüme modeline geçilmesinin girişimciliğe etkileri olumlu bir şekilde olmuş ve girişimci sayısında artış meydana gelmiş ihracat alanındaki faaliyetlerde hız kazanmaya başlamıştır (Yalçın, 2018:52-53). Dünyaya açılan Türk girişimcilerinin profillerinde önemli değişimler yaşanmaya başlamış olup eskiden üretime öncelik verip yatırımın diğer boyutları olan yönetim felsefesi, verimlilik, kalite ve fiyat ilkelerini göz ardı eden ve profesyonel davranmayan girişimci tipi terk edilmiş, yerine kendine güvenen misyonu ve vizyonu olan profesyonel yönetim anlayışına hakim olan sürekli kendini geliştirmeye çalışan ve öncelikle müşteri memnuniyetini amaçlayan özellikler ön plana çıkmaya başlamıştır (Karakas, 2012:35-38). Bu dönemde girişimcilik adına yaşanan önemli gelişmelerden biriside 1990 yılından Müstakil sanayici ve İşadamları Derneği (Musiad)'nin kurulmasıdır. Müsiad daha çok Anadolu sermayesi üzerine hükümetin ekonomik etkinlikler ile ayrıcalıklı gruplar yaratmasını ve bu grupların bağımsızlık yapısını kaybederek sanayide yönlendirici konumuna gelmelerini eleştirmiştir (Doğan, 2013:114-117). 1994 yılına gelindiğinde ise yaşanan iktisadi krizle birlikte Türkiye'de ki girişimciler çok zor bir sınava girmiş ve düşünülenin aksine krize rağmen özellikle ihracat alanında oldukça başarılı olmuşlardır ve 1996 yılında imzalanan Gümrük Birliği

antlaşmasıyla da girişimciler yollarına daha güvenli ve sağlam bir şekilde devam etmişlerdir (Yalçın, 2018:52-56). Ve bu antlaşmayla birlikte 1992 yılında 14 milyar dolar olan ihracat 1996 yılında 23 milyar 1997 ise 26 milyar dolarlık rakamlara ulaşmayı başarmıştır (Karakas, 2012:35-38).

Türkiye 2000’li yıllara ekonomik bir krizle başlamış ve aynı zamanda bu yıllar girişimciler açısından istikrar ve güven ortamının gelişimi olarak görülen üst kurular oluşmaya başlamıştır. Bu üst kurular siyasi gücün girişimcilik piyasasına müdahale ederek zararı minimize etmek için çalışmışlardır. Ve üst kurular tarafından oluşturulmaya çalışılan güven ortamı sayesinde ülkeye yabancı sermaye yatırımlarının girişini kolaylaştırmıştır. 2001 krizi sonrasında Güçlü Ekonomiye geçiş programı ile de Türkiye’nin Avrupa Birliğine adım atma dönemi başlamıştır (Damar, 2015:15-20). 2007-2013 dönemini kapsayan 9. Kalkınma Planı ile birlikte de ;

- Girişimcilik politikalarını destekleme
- Girişimcilik ve istihdam garantili programlar
- Mesleki danışmanlık ve rehberlik hizmetleri
- Mesleki eğitim kursları ile girişimcilik adına önemli adımlar atılmış ekonomik gelişmenin öncüsü sayılan girişimciliğe bireyler bu sayede yönlendirilmek istemiştir (Ekici, 2016:9-12).

Girişimciliğin yaygınlaştırılması konusunda yaşanan iyimser gelişmeler ve özellikle 2011-2013 yıllarında girişimciliğin geliştirilmesi, desteklenmesi için ekonomik ve sosyal kalkınmanın temel unsurlarından biri olan Kobilere “Kobi Stratejisi ve Eylem Planı” hazırlanmıştır. KSEP’ te belirlenen zayıf veya geliştirilmesi gereken stratejik alanlar aşağıdaki şekilde belirlenmiştir;

- Girişimciliğin geliştirilerek desteklenmesi
- Hem yüksek nitelikli yeni girişimlerin kurulması, hem de var olan küçük işletmelerin geliştirilmesi için desteklerin sağlanması

- Kuruluş dönemine özel eğitim ve danışmanlık destekleri ile yeni kurulan işletmelerin hayatta kalma süreleri artırılabilecek ve gelişimleri için gerekli olan temel becerilerle donanmaları sağlanacak
- Yeni girişimlerin iş kurma dönemlerindeki kararsızlıklarını ortadan kaldırmak üzere İş Geliştirme Merkezlerinde (İŞGEM) başlangıç dönemi destekleri verilecek
- Girişimcilik kültürünün toplumun tüm kesimlerine yayılması sağlanarak girişimcilik ortamının karşılaştırılabilir seviyede iyileştirilmesi
- Uygulamalı girişimcilik eğitimleri verilecek ve yaygınlaştırılacak
- Girişimciliğin teşvik edilmesi için iş planı ödülleri verilecek

Yukarıda bahsedilen tüm bu stratejiler ile beklenen hedeflere ulaşılması Türkiye’de girişimcilik faaliyetlerinin ve bu faaliyetlerin merkezlerinde yer alan girişimcilerin toplumsal kalkınmadaki rolünü daha da artıracaktır (Doğan, 2013:114-117).

Sonuç olarak 1980 yılından itibaren Türkiye’de girişimcilik konusunda çok büyük adımlar atılmış, önemli gelişmeler yaşanmış ve ülkemiz insanı ile siyasi erk bir toplumun kalkınması, ekonomik olarak gelişmesi ve büyümesi, sosyal yönden ilerleyebilmesi için girişimciliğin vazgeçilmez bir aktör olduğunu görmüş girişimci sayısının artırılması için de her dönemde çalışılmış ve girişimcilik süreci desteklenmiştir (Aşkın vd., 2011:68-71). Yaşanan tüm bu süreçlerin girişimci ve girişimcilik kavramının bugünkü halini almasında katkıda bulunduğu görülmektedir (Karaömer,2014:21-24).Bu konuda geleceğe umutla bakabileceğimiz ve iyimser senaryolarla önemli başarılar gerçekleştirebileceğimiz açıktır (Aşkın vd., 2011.68-71). Küresel Girişimcilik Platformu (Gem 2010) tarafından yapılan son dönem çalışmaları da bu bilgiyi destekler niteliktedir. Yapılan bu çalışmaya göre Türkiye’nin Singapur, Letonya, Çin ve Kolombiya ile birlikte yüksek girişimcilik büyümesi gösterdiği tespit edilmiş ve buna benzer diğer çalışmalardan da anlaşılacağı üzere Türkiye girişimcilik açısından pozitif yönlü bir seyir içerisinde bulunmaktadır. Dünyada ki milletler arasında da Türkler

en yüksek girişimcilik eğilimi ve yeteneğine sahip kişiler olarak yer almaktadır (Özbay, 2016:16-19).

1.9. Türkiye’de Girişimciliği Destekleyen Kuruluşlar

Günümüzde bir ürünün ortaya çıkması için gerekli olan doğal kaynak, sermaye ve işgücünden oluşan üretim faktörlerini bir araya getiren ve ülkemizin ekonomik kalkınması ve gelişebilmesi için her geçen gün önemi artan girişimcilik kültürünün yaygınlaştırılması ve tabana yayılabilmesi için, girişimcilik teşvik edilmelidir (Özdemir ve Mazgal, 2012:87-89). Ülkemizde de girişimciliği teşvik eden ve destekleyen bu kuruluşları kısaca aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür.

1.9.1. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı

Toplum tarafından “KOSGEB” kısaltması ile bilinen ve “Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı” ülkenin ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için gerek duyulan küçük ve orta ölçekli işletmelerin ekonomideki rolünü ve etkinliğini artırmak, serbest piyasa şartları altında rekabet güçlerini uluslararası seviyeye getirmek, sanayide entegrasyonel büyümelere uyum kuvvetlerini yükseltmek amacıyla, 3624 sayılı kanunla 20 Nisan 1990 tarihinde Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına bağlı olarak kurulmuştur (Karaömer, 2014:37-39). Girişimciliğin desteklenmesi, kalkınmanın ve gelişmenin sağlanabilmesi için önemli bir yeri olan ve global piyasalarda ülkelerin ekonomik gelişme ivmelerini hızlandıran Kobilere, desteklenmesi konusunda akla gelen ilk kurum KOSGEB’dir (Namal vd., 2018:93-106). KOSGEB; ihtiyaçlarının karşılanması, rekabet güçleri ve esnekliklerinin artırılması, uluslararası piyasalara kolay entegre olabilmeleri ve yönetsel güçlerinin artırılması konularında Kobilere öncülük etmektedir (Saygın, 2018:32-33).Kuruluşun, kurulduğu günden bugüne kadar temel hedefi, uyguladığı program ve projelerle Türkiye’deki orta ölçekli işletmelerin desteklenmesi ve girişimciliğin geliştirilerek tabana yayılmasını sağlamaktır (Saygın, 2018:32-33). Bu kapsamda “İş Geliştirme Merkezleri (İŞGEM)” “Kadın İş Geliştirme Merkezi (KİŞGEM)” vb. birçok model KOSGEB bünyesinde ve katkılarıyla kurulmuştur (Karaömer, 2014:37-39). En önemli desteklerinden birisi de

üniversiteler ile ortaklaşa çalışarak, üniversite öğrencilerinin girişimciliğe özendirilmesi ve teşvik edilmesi kapsamında uygulamalı girişimcilik eğitimi projeleri ile finansal destek sağlamasıdır (Namal vd., 2018:93-106).

1.9.2. Türkiye Sanayici İş Adamları Derneği

“TUSİAD” kısaltması ile de ifade edilen “Türkiye Sanayici İş Adamları Derneği” 1971 yılında İstanbul’da özel sektörü temsil etmek amacıyla, anayasamızın ve ilgili dernekler kanununun maddelerine uygun olarak kurulmuş olan ve kamu yararını gözetilen bir sivil toplum örgütü olarak faaliyet göstermektedir (TUSİAD, 2016:13-15). Örgüt tüzüğünde temel amacını “fikri hür, vicdanı hür girişimci vizyonu ve yarım yüzyılda oluşturduğu kurumsal hafızası ile Türkiye’nin küresel ölçekte rekabet eden, dünyada refah toplumu olarak referans niteliği taşıyan bir ülke olması için çalışmaya, üretmeye, yatırım yapmaya ve daha fazla istihdam yaratmaya devam edilecektir” şeklinde ifade edilmiştir (TUSİAD, 2019). Ekonomik anlamda sürdürülebilir bir büyüme sağlamak, uluslararası kuruluşlara entegre olmak, Türkiye’nin Avrupa Birliği (AB) uyum sürecini desteklemek ve hızlandırmak, küreselleşen piyasalarda Türkiye’nin rekabet düzeyini artırmak, ülkemizin ekonomik ve sosyal kalkınmasını sağlamak örgütün odaklandığı ana konulardandır ve TUSİAD bu kapsamda araştırma yapar, projeler geliştirir, etkinlikler düzenleyerek kamuoyunda doğrudan ya da dolaylı olarak düşünce birliği oluşturmayı hedefler (Emini, 2013:49-53). Örgütün kurumsal yapısı ise 9 komisyon ve 33 çalışma grubu, yönetim kurulu, genel sekreterlik ve temsilcilikler ile akademik forumlardan oluşmaktadır (Emini, 2013:49-53). Faaliyet gösterdiği çalışma alanlarındaki yuvarlak masaları ise;

- Ekonomi ve Finans
- Sanayi Politikaları
- Parlamento ve Kamu Kurumu İlişkileri
- Sosyal Politikalar
- Kalkınma Politikaları

- Dijital Dönüşüm
- Enerji ve Çevre
- Girişimcilik ve Gençlik
- Küresel İlişkiler ve Avrupa Birliği
- Yatırım Ortamı

şeklinde kategorize edilmektedir (TUSİAD, 2019). Bütün bu çalışma alanları, misyon ve vizyonları doğrultusunda ülkemizin kalkınmasının, refah seviyesinin uluslararası düzeye çıkarılması için Türk iş dünyasının temsil örgütü olarak faaliyet gösterir (TUSİAD, 2016:13-15).

1.9.3. Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu

Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma kurumu diğer bir ifadeyle “TUBİTAK” Türkiye’de doğrudan Başbakanlığa bağlı olarak faaliyet gösteren bir kurumdur (Özdemir ve Mazgal, 2012:96-97). TUBİTAK 1963 yılında Cemal Gürsel tarafından kurulduğundan bugüne kadar Türkiye’nin uluslararası teknoloji ve bilim merkezlerine entegre olabilmesi, ülkenin gereksinim duyduğu alanlara yenilikçi ulusal teknolojik gelişmelerle bağımsız çözümler üretmeyi amaçlamaktadır. Kurum ana hedefi ise “özel sektör, kamu ve üniversite işbirliklerince yürütülen ar-ge faaliyetlerini desteklemek, bu alana hizmet eden kuruluşları teşvik etmek, kendi birim ve enstitülerinde araştırmalar yapmak, bilim ve teknolojiyi toplumun temelinde yaymak, kişileri bilim ve teknolojiye özendirme amacıyla yarışmalar düzenlemek, ödüller vermek, bu kapsamda yayınlar yaparak toplumun bilinçlenmesini sağlayarak farkındalık seviyesini artırmak” olarak açıklamaktadır (Çağıl, 2007:106-107). Ülkemizin sürdürülebilir gelişmesini kendisine gaye edinen ve toplumumuzun yaşam kalitesini artırabilmek için yenilikçi bilim ve teknoloji alanlarından, katılımcı, paylaşımcı ve yönlendirici bir misyonu benimseyen TUBİTAK sağlamış olduğu destek programları; (TUBİTAK, 2013:4-5).

- Sanayi Ar-Ge Proje (TEYDEB) Destekleri
- Akademik Ar-Ge (ARDEB) Destekleri
- Kamu Kurumları Ar-Ge Destekleri
- Girişimcilik Destek Programları
 - Girişimcilik aşamalı destek programı
 - Girişimcilik ve yenilikçilik eğitim ve araştırma faaliyetlerini destekleme programı
 - Girişimcilik ve yenilikçilik yarışmaları programı

Sağlanan bu destek programlarının amacı nitelikli işgücü istihdamının artırılması, yerli ürünlerin geliştirilmesi ve bu kapsamda ithalatın azaltılması, üniversite sanayi işbirliklerinin çoğaltılması ve aktifleştirilmesi, ar-ge yapılanmasının alt yapısının oluşturulması ve yeni üretim teknolojilerini geliştirilmesidir (TUBİTAK, 2013:5-6).

1.9.4. Türkiye Odalar Borsalar Birliği

Halk arasında “TOBB” olarak bilinen “Türkiye Odalar Borsalar Birliği” 6 Şubat 1952 tarihinde anayasanın 135.nci maddesinin hükümlerine uygun olarak kurulmuştur (TOBB, 2012:1-2).Türkiye’de özel sektörün mesleki üst kuruluşu ve kanuni temsilcisi olan TOBB kamu tüzel kişiliğine sahip bir takım idari faaliyetleri üstlenmiş kurumdur (Doğan, 2013:118-119). TOBB’un en temel hedefleri ve misyonunu ise;

- Kalkınma politikalarının sürdürülebilir olmasında etkili bir rol üstlenebilmesi
- Kobilerin küresel ekonomiye entegre olabilmelerinin hızlandırılması
- Yenilikçilik, kurumsallaşma ve girişimciliğin desteklenerek teşvik edilmesi
- İş hayatında kadınların ve gençlerin daha fazla yer almalarının sağlanması

- Serbest rekabet ortamında piyasaların eşit ve adil bir şekilde çalışmasının sağlanması

olarak sıralanabilmektedir (TOBB, 2012:1-2). Borsalar ve odalar arasındaki birlik ve dayanışmayı sağlamak amacıyla hareket eden kuruluş, ticaret ve sanayinin temsilcileri olan Kobilerin ekonomiden hak ettiklerini alabilmeleri için siyasi erke görüş ve önerilerini ileterek çalışmalarına danışmanlık eden meslek örgütüdür (Karaömer, 2014:41-43).

1.9.5. Teknopark

Ülkelerin değişen nüans farklılıklarına göre, teknoparkı tek bir ifadeyle tanımlamak pek de kolay değildir (Çağıl, 2007:38-41). “Teknoloji geliştirme bölgesi, araştırma parkı, teknoloji parkı, teknopark, bilim parkı” gibi benzer nitelik ve anlam taşıyan birkaç alt kategoride kullanılan yaygın isimleri arasındadır (Çağıl, 2007:38-41). Bu kapsamda, teknoparklar hakkında en açıklayıcı tanımı İngiltere Bilim Parkları Birliği yapmıştır. Bu birliğe göre “Yükseköğrenim kurumu olan üniversitelerin araştırma geliştirme merkezleri ile resmi ilişkiler kurarak bünyesinde teknoloji kökenli işletmelerin kurulmasını özendirerek ve büyüüp gelişmesini teşvik edecek biçimde hazırlanmış bir girişimdir” (Çağıl, 2007:38-41). Genel olarak ise teknoparklar, teknolojik iş fikri olan girişimcileri, sanayicileri, akademisyenleri destekleyen ve ortaya katma değeri yüksek olan ürünlerin çıkmasını sağlamak amacıyla, akademik ekonomik ve sosyal yapının inovasyon çatısı altında bütünleştiği organizasyonlardır (Yılmaz, 2017:29-33). Teknoparklar kendi bünyeleri içinde farklı bazı birimlerden meydana gelmektedir ve bu yapı içinde faaliyet gösteren firmaların bu merkezlerde geçirdikleri zamanlar değişiklik gösterebilmektedir (Çağıl, 2007:38-41). Bu merkezler;

1. Kuluçka Merkezi (İncubator): Bu birim genellikle işletmelerin kuruluş dönemlerinde geçirdikleri zaman olarak tanımlanabilir. Bu birime alınacak firmalara, kuruluşlarını hızlandırmak, ekonomik olarak büyümelerine yardımcı olmak, teknolojiye dayalı yeni gelişmelerin hükümet tarafından teşvikinin etkin kullanılması konusunda liderlik edilir ve maksimum

düzyeyde yararlanmaları sağlandıktan sonra 2 yıl içinde kuluçka merkezlerinden ayrılmaları beklenir (Çağıl, 2007:38-41).

2. İlk Aşama Merkezleri: Kuruluş aşamalarındaki işletmelere teknik, mali ve yönetim gibi spesifik işletme alanları konularında danışmanlık hizmetlerinin verildiği ortamlardır (Çağıl, 2007:38-41).
3. Yenilik Merkezleri (İnnovation Centre): İleri teknoloji ile kurulan şirketlerin kuluçka evrelerinin ötesine kadar geçirdikleri dönemi kapsar (Çağıl, 2007:38-41).

Teknoparkların amacı, sundukları hizmetler ile ar-ge faaliyetlerinin inovasyonun ve teknolojik üretimin desteklendiği bunlarında doğrudan girişimciliği ve ekonomiyi tetiklediği bir ekosistem yaratmaktır. Kuruluş yeri ve yönetiminde kimin söz sahibi olduğu başlıklarına göre de teknoparkların birden fazla farklı modelinden söz edilebilir. Bahsi geçen bu modeller; (Çağıl, 2007:38-41)

1. Kamu Ağırlıklı Teknopark Modeli: Kamunun ülkenin doğal kaynaklarını kullanarak, yenilikçi teknoloji üretiminde yerel kamu teşebbüsleri ile işbirliği yaparak, teknoparkın kurulacağı alandaki altyapı hizmetlerini tamamlayıp, yönetiminde söz sahibi olduğu modeldir.
2. Üniversite Ağırlıklı Teknopark Modeli: Üniversitelerin kendi bünyesinde veya yakınında bir bölgede araştırma-geliştirme tesisleri yönünden zengin ve bilimsel araştırma yapmaya dayalı projelerin desteklendiği modeldir.
3. Özel Girişim Modeli: Güçlü finans kuruluşları ile üniversitelerin işbirliği yaparak kurdukları modeldir.
4. Karma Model: Finans kuruluşları, vakıflar, üniversiteler ve yerel yönetimlerin ortaklaşa kurdukları teknopark modelleridir.
5. Yerel Yönetim Modeli: Yerel yönetimlerin uluslararası kuruluşlardan sağlayacakları yardım ve kendi kaynakları ile kurdukları teknopark modelinde bölgenin kalkınmasını sağlayacak projeler gerçekleştirilir.

1.9.6. Melek Yatırımcı

Melek yatırımcı terimi ilk olarak William Wetzel tarafından finansman modellerinde girişimcilik faaliyetlerini araştırırken ortaya atılan kavram olarak literatüre geçmiştir (Uluyol, 2008: 48-53) Melek sermaye henüz hayata geçirilmemiş fikirlerin gerçekleştirilebilmesi, gelişmeleri ve büyüyebilmeleri için yönetimde söz sahibi olmak, elde edilen gelirden kâr payı almak şartıyla sağlanan sermaye desteğidir (Bingöl ve Türkmen, 2016:360-363). Bu yatırım tipine melek denilmesinin sebebi ise, yatırım yapacak kişinin kuruluşlarının çok erken dönemlerinde belirsizlik ve risk ortamında firmalara sağladığı destekle beraber, profesyonel iş deneyimleri olan kendi bilgi ve birikimlerini girişimci bireyle paylaşarak onlara yol gösteren özel yatırımcı olmalarıdır (Uluyol, 2008:48-53). Melek yatırımcının temel hedefi, yeni kurulan ve toplumsal olarak katma değer yaratabilecek olan projelerin hızla hayata geçirilmesini sağlayarak projeleri büyütmek ve girişimciliğin gelişmesine katkıda bulunmaktır (Bingöl ve Türkmen, 2016:360-363). Bu yatırımcılar destekledikleri projeler başarıya ulaştıktan sonra projenin sahibini kendi ayaklarının üzerinde durabilmesi için bırakır ve ihtiyaç duyulan farklı projeleri geliştirmek ve yeni katma değer yaratmak üzere yollarına devam ederler (Uluyol, 2008:48-53). Girişimcilikte başvurulan finansman modellerinden biri olan melek yatırımcılıkta kullanılan bazı kavramlar aşağıdaki gibidir; (Bingöl ve Türkmen, 2016:360-363).

1. Tecrübeli Melek: Son üç yıl içerisinde herhangi bir melek yatırımı yapmamış ancak geçmişte bu tecrübeyi yaşamış kişilerdir.
2. Bakir Melek: Herhangi bir projeyi ilk defa destekleyecek olan kişidir.
3. Gelir Arayan Melek: Kendisine gelir ya da iş yaratmak isteyen kişinin belirli bir sermayeyi bir işe koyan kişidir.
4. Girişimci Melek: Birden fazla sektörde faaliyet gösteren ve maddi durumu iyi olan girişimci kişiliğe sahip bireylerdir.
5. İş Meleği Ağı (IMA): Girişimciler ile iş meleklerini bir araya getirmek üzere kurulan portallardır. Kısacası birbirleri ile anlaşabilecek olan melek ve girişimcilerin karşılaşabileceği pazar yeri konumundadır.

6. Eşleşme Süreci: İş yapmak üzere melek ve girişimcinin birlikte hareket etmeye başladığı aşamadır.
7. Seri Melek: İki'den fazla projeye son bir yıl içinde destek olan kişidir.

1.9.7. Kadın Girişimciler Derneği

“Türkiye Kadın Girişimciler Derneği” kısacası “KAGİDER” ülkemizdeki potansiyel kadın girişimcileri desteklemek, kadınların ekonomik hayattaki sayılarını artırmak ve tüm sektörlerde aktif olarak çalışmalarını sağlamak için değer üreten kişi olmaları amacıyla 2002 yılında 38 kadın girişimci tarafından kâr amacı gütmeyen ve ulusal düzeyde faaliyet gösteren bir sivil toplum örgütü olarak İstanbul’da kurulmuştur (Karaömer, 2014:43-47). KAGİDER, kadın girişimci adaylarına kendi işlerinin sahibi olmaları, işlerinin büyütme ve geliştirmeleri için üyelerine gerekli olan eğitim ve danışmanlık hizmeti ile kredi sağlama güvencesi vermektedir (Doğan, 2013:119-120). Örgüt ilk olarak adaylarının başvurdukları projeleri değerlendirmekte, ve projeler komite tarafından incelendikten sonra projenin sahiplerine işlerini nasıl ve nerede kuracakları, nasıl yönetecekleri ve nasıl katma değer yaratabileceklerini öğretmek amacıyla dört günlük eğitim verilmektedir (Cansız, 2007:58-59). Kadının üretmek ve varlığını özgürce ortaya koyarak tüm karar süreçlerinde etkin rol aldığı bir dünya yaratmak vizyonu ile hareket eden KAGİDER, bugün 200’den fazla üyesi ile birden fazla kurum ve kuruluş tarafından desteklenmekte, kadının sadece ekonomik olarak değil politik ve sosyal olarak da konumunun güçlenmesini hedeflemektedir (KAGİDER, 2019).

2. ALGILANAN DAVRANIŞ KONTROLÜ, DAVRANIŞA YÖNELİK KİŞİSEL TUTUM VE ÖZNEL NORM DEĞİŞKENLERİNİN GİRİŞİMCİLİK NİYETİ ÜZERİNE ETKİSİ: ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Çalışmamızın metodolojisi olarak adlandırılan bu kısımda, daha önceki bölümlerde detaylı olarak anlatılan bireyler açısından girişimcilik eğilimini etkileyen faktörler uygulamalı olarak ele alınmaktadır. Literatür taraması kapsamında incelenen araştırmalar ve çalışmamızın ilgili alan yazına olan katkısı, çalışmanın amacı ve önemi, çalışmanın hipotezleri, araştırma modeli, ana kütlesi ve örnekleme, veri toplama yöntem ve süreçleri, varsayımları ve sınırlılıkları ile kullanılan istatistiksel analiz yöntemi bu bölümde açıklanmaktadır.

2.1. Literatür Taraması

İlgili literatürde üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini belirlemeye yönelik yapılan çeşitli araştırmalar bulunmaktadır. Ve bu araştırmalar genellikle iktisadi ve idari bilimler fakültesi öğrencileri odaklı yapılan çalışmalar olup, bu araştırmalardaki ana ölçüt olarak bu fakültenin tercih edilmesi öğrencilerin bu alanda daha çok eğitim almış olmalarından kaynaklandığını ifade etmek yanlış olmayacaktır. Yapılan incelemeler neticesinde girişimcilik eğilimi ile ilgili yapılan çalışmaların temel amacı ise, potansiyel girişimciler olduğu düşünülen üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini etkileyen faktörler çerçevesinde, girişimciliğin geliştirilebilmesi, girişimci kişi sayısının artırılabilmesi ve girişimciliğin nitelik olarak iyileştirilebilmesi için gerekli olan faktörlerin tespit edilmesi ve bu alandaki boşlukların doldurulmasıdır. Bu kapsamda araştırmamız için örnek teşkil eden çalışmalara aşağıda yer verilmiştir.

Cansız (2007) tarafından yapılan “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesi: Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma” isimli araştırmada Süleyman Demirel Üniversitesi öğrencilerine 43 sorudan oluşan anket uygulanmıştır. Çalışmanın sonucunda ise Süleyman Demirel

Üniversitesi öğrencilerinin aslında potansiyel birer girişimci olabilecekken bu öğrencilerin girişimcilik adına yönlendirme eksikliği nedeniyle sahip oldukları girişimcilik özelliklerini dışa vurmadıkları görülmüştür (Cansız, 2007:86-92).

Doğaner ve Altunoğlu (2010) “Adnan Menderes Üniversitesi Nazilli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri” çalışması kapsamında örneklem olarak seçilen işletme bölümü öğrencilerine toplam 229 adet olmak üzere anket uygulaması yapılmıştır. Ve yoğun girişimcilik eğitimi alan üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin cinsiyet, eğitim durumu, kişilik özellikleri, girişimcinin donanımsal hazırlığının olup olması faktörlerinden etkilenebileceği öngörülmüştür. Yapılan istatistiksel analizler sonucunda kişilik faktörleri ile girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı ilişkiler olduğu görülmüştür (Doğaner ve Altunoğlu, 2010:106-109).

Bilge ve Bal (2011) “Girişimcilik Eğilimi: Celal Bayar Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma” adlı çalışma kapsamında Celal Bayar Üniversitesi Salihli Meslek Yüksek Okulu, Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Fen- Edebiyat fakültesi matematik bölümü öğrencilerinden oluşmak üzere toplam 234 öğrenciye girişimcilik ilgilerini ortaya koymak için anket uygulanmıştır. Araştırma kapsamında yapılan açıklayıcı faktör analizi sonucunda “kararlılık, bireysel güç, liderlik yönlü, gelecek odaklı, risk alma ve fırsatları değerlendirme” olmak üzere öğrencilerin girişimcilik eğilimleri ile ilgili altı boyut oluşturulmuştur. Ve yine bu araştırmadan elde edilen diğer bulgulara göre öğrencilerin girişimcilik ilgilerinin genel anlamda düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir (Bilge ve Bal, 2011:136-146).

İşcan ve Kaygın (2011) “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma” isimli çalışmada Kafkas Üniversitesi ve Kırıkkale Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi son sınıf öğrencilerine anket uygulaması yapılmıştır. Yapılan 366 anketten elde edilen verilerle yapılan faktör analizi sonucuna göre öğrencilerin kendine güven, yenilik, başarıya ihtiyacı, kontrol odağı ve risk alma eğilimlerinin yüksek olduğu fakat belirsizliğe karşı toleranslarının düşük olduğu sonucuna varılmıştır. Aynı çalışma kapsamında yapılan T testi sonuçlarına göre ise, Kırıkkale’de öğrenim gören öğrencilerin belirsizliğe tolerans gösterme konusunda, Kars’ta öğrenim gören

öğrencilerin ise kendine güven, yenilik, başarıma ihtiyacı, kontrol odağına sahip olma ve risk alma konularında Kırıkkale’de öğrenim gören öğrencilerden anlamlı derecede daha başarılı oldukları tespit edilmiştir (İşcan ve Kaygın, 2011:448-459).

Kılıç, Keklik ve Çalış (2012) “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma: Bandırma İİBF İşletme Bölümü Örneği” isimli çalışma kapsamında Balıkesir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi işletme bölümü öğrencileri ile sınırlı olmak üzere toplam 251 öğrenciye anket uygulanmış ve uygulanan anketin istatistiksel analiz sonuçlarına göre, üniversite öğrencilerinin kendine güven, yenilik, dışa açıklık, risk alma ve başarıya inanma özellikler ile girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir (Kılıç, vd., 2012:429-433).

İrmiş ve Barutçu (2012) “ Öğrencilerin Kendilerini Girişimci Bir Kişiliğe Sahip Görmeleri ve İş Kurma Niyetlerini Etkileyen Faktörler: Bir Alan Araştırması” isimli çalışmaya yönelik olarak Pamukkale Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi işletme bölümü öğrencileri olmak üzere yapılan 273 anket çalışmasının sonucuna göre, “aile, eğitim ve diğer” başlığı altında incelenen faktörlerin öğrencilerin kendilerini girişimci kişiliğe sahip olarak görmeleri ve iş kurma istekleri arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir (İrmiş ve Barutçu, 2012: 6-23).

Uluyol (2013) “Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerinin Belirlenmesi Gölbaşı Meslek Yüksekokulu Örneği” isimli çalışmaya yönelik olarak Gölbaşı Meslek Yüksekokulu’nda finansal yönetim ve girişimcilik dersi alan ve almayan öğrenciler olmak üzere 539 öğrenci ile anket tekniğinden yararlanılarak veri toplanmıştır. Ve araştırmanın sonucunda öğrencilerin yüksek düzeyde girişimcilik potansiyeline sahip oldukları tespit edilmiş ancak finansal yönetim ve girişimcilik derslerinin öğrencilerin eğilimleri üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı yapılan istatistiksel analizler sonucunda görülmüştür (Uluyol, 2013:356-363).

Yılmaz, Seydinbekuli, Abishov (2014) “Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinde Ailesel Özelliklerin Etkisi: Ahmet Yesevi Uluslararası Türk Kazak Üniversitesinde Bir Alan Araştırması” adlı çalışma kapsamında Ahmet Yesevi Üniversitesi Uluslararası Türk Kazak

Üniversitesi Ekonomi fakültesinin dört bölümünde okuyan son sınıf öğrencileri üzerinde toplam 140 öğrenciye anket uygulaması yapılmıştır. Bu doğrultuda öğrencileri girişimciliğe yönelten etmenlerin başında kendini kanıtlama, başarılı olma arzusu, eğitimi iş yaşamına aktarabilmenin geldiği tespit edilmiş ve çalışmaya katılan öğrencilerin %62.1 oranındaki kısmı üniversiteyi bitirdiklerinde girişimci olmayı düşündükleri tespit edilmiştir (Yılmaz, vd., 2014:14-22).

Yüksel, Cevher ve Yüksel (2015) “Öğrencilerin Girişimci Kişilik Özellikleri ile Girişimcilik Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma” isimli çalışmada Isparta Meslek Yüksekokulu işletme bölümü öğrencilerine toplam 150 anket uygulanmış ve çıkan sonuçlarda öğrencilerin en fazla tercih ettikleri girişimcilik özellikleri sırasıyla “yenilikçilik, fırsatçılık, risk alma, kararlılık, cesaret, yaratıcılık, liderlik başarılı olma isteği, problem çözebilme, strese dayanma ve esneklik şeklinde sıralandığı tespit edilmiştir (Yüksel, vd., 2015:147-154).

Salik ve Kaygın (2015) “Demografik Değişkenler Açısından Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Belirlenmesi: Kafkas Üniversitesi Örneği” isimli çalışmaya bağlı olarak Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi öğrencileri olmak üzere toplam 231 katılımcıya anket uygulanmıştır. Çalışmanın amacı kapsamında yapılan T testi ve varyans analizlerinin sonucunda öğrencilerin girişimcilik eğilimlerine sahip oldukları ve ayrıca demografik değişkenlerinde girişimcilik eğilimini etkilediği tespit edilmiştir (Salik ve Kaygın 2015:151-158).

Aksel ve Bağcı (2016) “Girişimcilik Eğilimi: Bir Kamu Üniversitesinin İİBF’inde Öğrenim Gören Son Sınıf Öğrencilerinde Bir Araştırma” kapsamında bir kamu üniversitesinin iktisadi ve idari bilimler fakültesine bağlı bölümlerinde ders kaydı Olan öğrencilerin girişimcilik eğilimlerini çeşitli faktörler açısından incelemek için toplamda 240 öğrenci üzerinde anket uygulaması yapılmıştır. Ve yapılan tanımlayıcı istatistik sonucuna göre, üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimine sahip oldukları tespit edilmiştir (Aksel ve Bağcı, 2016:2124-2131).

Yavuz ve Yavuz (2017) “Girişimcilik Eğilimlerinin Belirlenmesi Taşkent MYO Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma” isimli çalışma kapsamında Selçuk Üniversitesi Taşkent Meslek Yüksekokulu’nda okula devam eden birinci ve ikinci

sınıf olmak üzere toplam 107 öğrenciye anket uygulanmış ve çıkan sonuçlarda öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin yüksek olduğu ortaya koyulmuştur. Yine bu çalışmada öğrencilerin girişimcilik eğilimleri ve demografik özellikleri arasındaki ilişki analiz edilmiş ve elde edilen bulgulara göre demografik özellikler “yaş, cinsiyet, sınıf, bölüm, ailesinin yaşadığı yer, kardeş sayısı, babanın çalıştığı sektör” ile girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir (Yavuz ve Yavuz, 2017:92-98).

Sarıtaş ve Duran (2017) “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Tespitine İlişkin Bir Araştırma” adlı çalışmasında Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesinde Hikmet Tolunay Meslek Yüksekokulu, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi, Emin Gülmez Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, Zeliha Tolunay Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu öğrencileri olmak üzere toplam 487 adet anket çalışması yapılmıştır. Yapılan araştırmanın sonucuna göre, öğrencilerin girişimcilik eğilimlerine sahip oldukları bir iş fikirlerinin olduğu ve gelecekte bunları uygulamaya dönüştürmek istedikleri tespit edilmiştir (Sarıtaş ve Duran, 2017:154-162).

Türkoğlu, Tetik ve Açıkgöz (2017) “Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Sosyo-Demografik Özellikleri ile Girişimci Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin Araştırılması” adlı çalışma kapsamında Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Köyceğiz Meslek Yüksekokulu öğrencileri olmak üzere 240 adet anket uygulaması yapılmış ve elde edilen verilerle yapılan ortalama, frekans analizi ve korelasyon analizleri sonucuna göre öğrencilerin girişimcilik özelliklerini orta düzeyde taşıdıkları ve sosyo demografik özellikleri ile girişimci kişilik özellikleri arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir (Türkoğlu, vd., 2017:5-11).

2.2. Çalışmanın Amacı, Önemi ve Katkısı

Ülke ekonomilerinin canlanması, istihdam olanaklarının artması, refah seviyesinin yükselmesi bağlamında girişimcilik kilit bir rol oynamaktadır. Bu nedenle bireylerin yeni bir girişimi başlatma eğilimlerini etkileyen faktörleri belirlemek önemlidir. Ülkelerin sosyal ve ekonomik kalkınmaları ve gelişmelerini sağlayan girişimciliğin son derece önemli olduğu düşünülse de, girişimcilik

eğilimlerini etkileyen faktörlerin belirlenmesi konusunda ilgili literatürde sınırlı ve yetersiz sayıda çalışma bulunmaktadır. Konuyla ilgili bilinmeyenleri aydınlatılmak ve literatüre bu kapsamda katkı sağlayabilmek amacıyla girişimcilik eğilimini etkileyen faktörleri öğrenmek alanın genişletilmesine katkıda bulunmak açısından değerlidir.

Bu kapsamda çalışmamızın konusu, toplumsal ve ekonomik işlevleri nedeniyle gelişmekte olan, büyüyen ve üretken konumda olan bir ülkenin vazgeçilmez unsuru olarak kabul edilen girişimcilik ve girişimcilik eğiliminin başlamasına neden olan ve bu eğilimi devam ettiren faktörlerin geleceğin potansiyel girişimcileri olduğu düşünülen bireyler çerçevesinde incelenmesidir.

Araştırmanın temel amacı, seçilen örneklemin demografik özelliklerinin “yaş, cinsiyet, yakın aile üyeleri arasında bir girişimci bulunup bulunmaması ve çalışma deneyimlerinin olup olmaması” ile kişisel tutum, öznel norm, algılanan davranış kontrolü, öz-yeterlilik algıları ve öğrencilerin girişimcilik davranışına yönelik tutumları olarak adlandırılan motive edici faktörlerin girişimcilik eğilimi üzerindeki etkilerini belirlemektir. Ve bu bağlamda geleceğin girişimcileri olarak nitelendirilen üniversite öğrencilerini girişimci olmaya sevk eden faktörlerin aydınlatılması, yeni girişimlere teşvik edilmesi ve eğitimler yoluyla donanımlarının artırılması yönünde bir katkı sunacağı düşünülmektedir.

2.3. Çalışmanın Hipotezleri

H1: Bülent Ecevit Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi öğrencileri girişimcilik eğilimine sahiptir.

H2: Öğrencilerin davranışa yönelik tutumları ile girişimcilik eğilimleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.

H3: Öğrencilerin algılanan davranış kontrolü değişkeni ile girişimcilik eğilimleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.

H4: Öğrencilerin öznel norm değişkeni ile girişimcilik eğilimleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. .

H5: Erkek öğrenciler ile kız öğrencilerin girişimcilik eğilimleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.

H6: Öğrencilerin yaşları ile girişimcilik eğilimleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.

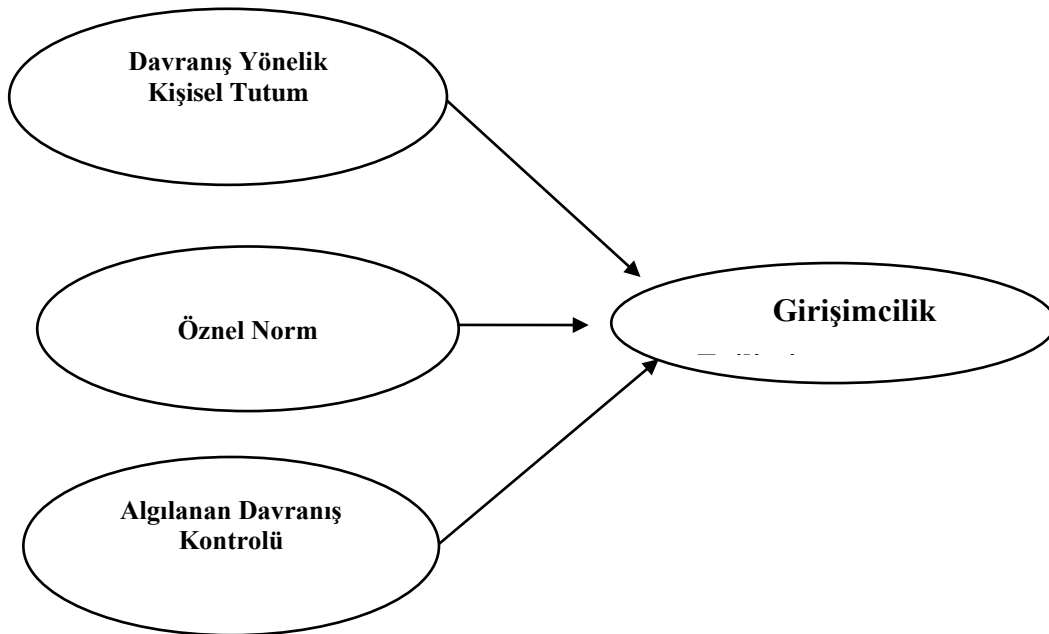
H7: Öğrencilerin haneye giren aylık gelir durumları ile girişimcilik eğilimleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.

H8: Yakın aile üyeleri arasında danışabileceği bir girişimci bulunan öğrenciler ile yakın aile üyeleri arasında danışabileceği bir girişimci bulunmayan öğrencilerin girişimcilik eğilimleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.

2.4. Çalışmanın Modeli ve Yöntemi

Bu araştırma, Bülent Ecevit Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma modelinin ana boyutu geleceğin girişimci adayları olarak düşünülen üniversite öğrencilerinin “girişimcilik eğilimlerine” yönelik demografik faktörler ve davranışsal tutumlarından oluşmaktadır.

Şekil 2.1: Araştırma Modeli

Şekil 2.1’de de görüleceği üzere girişimcilik eğilimlerini etkileyen faktörleri analiz etmeyi hedeflediğimiz çalışma motivasyon faktörleri (öznel norm, algılanan davranış kontrolü, davranışa yönelik kişisel tutum) ile girişimcilik eğilimi arasındaki ilişki etrafında modellenmiştir. Aynı zamanda modelde yer alan değişkenlere ek olarak bağımlı değişkeni etkileyebilme potansiyeli olduğu düşünülen demografik faktörlerde girişimcilik eğilimi üzerindeki etkilerini belirleyebilmek amacıyla çalışmamıza dahil edilmiştir. Öznel norm, algılanan davranış kontrolü, davranışa yönelik kişisel tutum ve girişimcilik eğilimi arasındaki bağlantı da şekildeki gibi gerçekleşmektedir.

2.5. Çalışmanın Ana Kütlesi ve Örneklemi

Bilimsel bir araştırma sürecinde, araştırmanın amacına uygun verileri elde etmek ve bu verileri kullanarak elde edilen sonuçları araştırma kapsamında genelledebilmek ana hedefdir (Kavşur,2015:45-47). Araştırma sürecinde çalışmadan istenen sonuçları sağlayabilecek metodu belirledikten sonraki aşama, incelenen araştırmayı doğru sonuca götürecektir ana kütle seçilmesi ve ana kütlede hareketle uygun örneklemin seçilmesi adımlarını takip eder. Sağlıklı ve doğru sonuçlar elde edebilmek için bilimsel bir araştırmanın bilgilerinin genelleştirilebilir olması gerekir, ve bu kapsamda çalışmanın sonuçlarının genelleştirilebileceği ve araştırma örnekleminin seçildiği büyük grup çalışmanın ana kütle temsil etmektedir. Ana kütlede belirli kurallara göre seçilmiş ve çalışma kapsamına dahil edilen fiili birim sayısı ise örneklemi oluşturmaktadır. Araştırmalarda sonuçlar, örneklem üzerinden elde edildiği için örneklemin sayısını doğru belirlemek araştırmanın geçerliliği ve güvenilirliği açısından önemlidir.

Bu araştırmanın çalışma evreni Zonguldak ili Bülent Ecevit Üniversitesi 2018-2019 eğitim-öğretim döneminde ders kaydı olan kız ve erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Çalışmanın örneklem seçiminde birimler tesadüfi olarak araştırmacının kendi inisiyatifi ile seçtiği birimlerden oluşan yöntemlerden olan olasılıklı olmayan kota örneklem tekniğinden yararlanılmıştır (Kayış, 2010:106-108). Bu bağlamda ana kütle temsil etme yeteneği olduğu düşünülen Bülent Ecevit Üniversitesi bünyesindeki İktisadi ve İdari Bilimler fakültesinin tüm bölümlerinde öğrenim gören öğrenciler ile yüz yüze anket uygulaması yapılmıştır.

Bu çerçeveden hareketle araştırmanın örneklemini gönüllülük esasına dayalı ve tesadüfi olarak seçilen 353 kişi oluşturmaktadır. Normal dağılım tablolarında bulunan %95 güven aralığı $\alpha=0,05$ için 353 örneklem sayısının bu aralığı temsil kabiliyetinin yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

2.6. Çalışmanın Varsayımları ve Sınırlılıkları

2.6.1. Çalışmanın Varsayımları

1. Birincil veri toplama yöntemiyle edinilen bilgiler, örnekleme dahil edilen üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini tam ve doğru olarak yansıtmaktadır.
2. Veri toplama yöntemi ile elde edilen bilgiler, çalışmanın amacını içerecek bilgileri sağlama konusunda yeterlidir.
3. Çalışma için, evreni temsil edecek nitelikte örneklem seçilmiştir.

2.6.2. Çalışmanın Sınırlılıkları

1. Çalışma, 2018-2019 öğretim döneminde Bülent Ecevit Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler fakültesinin tüm bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerle sınırlıdır. Araştırmanın en önemli kısıtlarından birisi ise elde edilen verilerin sadece belirli üniversitenin belirli fakültesinden toplanmış olmasıdır.
2. Çalışma ana kütleyi temsil etmesi için seçilen öğrencilerden oluşan örneklem ile sınırlıdır.
3. Anketin öğrencilerin kendilerine en yakın hissettikleri cevapları verebilmeleri, gerekli özeni ve gerekli süreyi ayırabilmeleri ve bu kapsamda verilecek cevapların kalitesinin düşmesini engellemek amacıyla kısa tutulması da çalışmayı sınırlandıran bir unsur olmuştur.

2.7. Çalışmanın Veri Toplama Yöntem ve Süreci

Araştırma bağımlı değişkenin “girişimcilik eğilimi” bağımsız değişkenlerinde öğrencileri motive edici faktörler olarak değerlendirilen

“davranışa yönelik tutum, öznel norm ve algılanan davranış kontrolü” olarak belirlenen ampirik bir çalışmadır. Çalışmamızda kullanılan veriler, nicel araştırma yöntemlerinden olan anket tekniği ile toplanmıştır (Kavşur, 2015:47-49). Anket tekniği, herhangi bir konu hakkında önceden hazırlanmış formdaki sorulara kişi veya grupların yazılı cevap vermeleri olarak tanımlanmaktadır (Kavşur, 2015:47-49). Çalışmamızda anket tekniğinin tercih edilmesinin nedeni ise, bilgisayar destekli istatistik programlarının bu verilerin analizinde diğer tekniklerden daha hızlı olması ve bu yöntem ile verilerin daha ekonomik ve daha hızlı bir şekilde toplanabilir olmasıdır. Araştırmamızda veri toplama aracı olarak kullanılan anketimiz Özlem Bahadır (2018) tarafından daha önce geçerliliği sınanmış olan hazır girişimcilik ölçeği kullanılmıştır. Araştırmacı, anket formunun maddelerini Linân ve Chen (2009) tarafından geliştirilen “Girişimcilik Niyeti” anketi ve McGee, Peterson, Mueller ve Sequeira (2009) tarafından geliştirilen “Girişimci Öz-Yeterlilik” anketi olmak üzere iki ankette yararlanılarak oluşturulduktan sonra 45 kişilik pilot bir grup üzerinde denedikten sonra anket formunu hazırlamıştır. Ve “Girişimcilik Anketi” başlığını taşıyan anket formumuz temelde üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğrencilerin girişimcilik eğilimlerini ve girişimciliğe yönelik tutumlarını ölçen soru maddeleri 7’li Likert ölçeği tipinde hazırlanmış olup ölçek puanlanmasında “1: hiç uymuyor ile 7: tam uyuyor şeklinde derecelendirilmiştir. Anketin ikinci bölümünde ise öğrencilerin öznel norm ve algılanan davranış kontrollerini ölçen soru maddeleri yine 7’li likert ölçeği tipinde hazırlanıp derecelendirilmiştir. Anketin son bölümünde ise öğrencilere özel sektör, kamu çalışanı ve girişimcilik kariyer tercihlerinden hangisinin kendilerine daha çekici geldiği sorusu sorulmuş ve kullanılan 7’li likert ölçeği tipinde ölçek puanlamasında “1: minimum çekici ile 7: maksimum çekici” şeklinde derecelendirilmiştir. Öğrencilerin demografik özelliklerinin belirlenmeye çalışıldığı bölümde ise “yaş, cinsiyet, eğitim durumu, toplam aylık geliri, girişimcilik konusunda danışabileceği girişimci olup olmadığı, daha önce kendi işinin sahibi olup olmadığı ve şu anda çalışıp çalışmadıkları” soruları kişisel bilgiler başlığı altında sorulmuştur.

Toplamda üç sayfadan oluşan anket formumuz basılarak çoğaltılmış ve Bülent Ecevit Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi derslerinin işlendiği sınıflara gidilerek öğrencilere dağıtılmış ve gönüllülük esasını temel alınarak

doldurmaları istenmiştir. Dersler başlamadan hemen önce öğrencilere dağıtılan anketler tüm öğrenciler cevaplayana kadar beklenmiş ve ardından toplanarak değerlendirmeye alınmıştır. Yapılan bu işlemler ise 2018 yılının Aralık ayında ve 2019 yılının Ocak ayı olmak üzere oluşturulan süreçte düzenlenen derslerde gerçekleştirilmiştir.

2.8. Çalışmanın İstatistiksel Analizi

Araştırmanın istatistiksel analiz kısmında SPSS paket programından yararlanılmıştır. Sürekli değişkenlere ait betimleyici istatistikler medyan, minimum ve maksimum değerleriyle gösterilmiştir. Sürekli değişkenlerin normal dağılıma uygunluğu T testi ile incelenmiş ve ikili grup kıyaslamalarında Anova testinden yararlanılmıştır. Kullanılan ölçeklerle birlikte araştırma modelinin güvenilirlik analizleri için Cronbach Alfa katsayısı incelenmiş çalışmanın geçerlilik analizleri için Doğrulayıcı Faktör Analizi yapılmış ve birleşim ayrışım geçerlilikleri bunun yanı sıra Kompozit güvenilirlik katsayıları hesaplanmıştır. Ayrıca değişkenler arasındaki ilişkinin testi için yapısal eşitlik modeline dayalı yol analizleri yürütülmüş ve analize dayalı bulgular raporlanmıştır. Ve çalışmadaki tüm istatistiksel analizlerde p değeri 0,05' in altındaki karşılaştırmalar istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

3. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Bu bölümde, ilk olarak verilerin elde edildiği örneklemin demografik özellikleri hakkında bilgi verilecek olup, hemen ardından ölçümün güvenilirliği ve geçerliliğine ilişkin Cronbach's Alpha değerlerine, doğrulayıcı faktör analizine, doğrulayıcı faktör analizi öncesinde gözlenen değişkenlerin örtük değişkenlerin ölçümüne katkıları ve güvenilirlik analizi verilerine, birincil düzey doğrulayıcı faktör analizi uyum indeksi değerlerine, kompozit güvenilirlik ve yapılar arası korelasyon analizine, hipotez testlerine ve bu hipotezlerin test edilmesinde kullanılan analizlere yer verilecektir. Ayrıca çalışmanın amacı kapsamında oluşturulan hipotezler, analizlerden elde edilen bulgularla karşılaştırılarak değerlendirilecektir.

3.1. Öğrencilerin Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini ölçmek amacıyla seçilen örneklemin, demografik özellikleri dört değişken ile ölçülmüştür. Bu değişkenler "cinsiyet, yaş, gelir (hane), yakın aile üyeleri arasında bir girişimci olması" konularındaki bulguları kapsamaktadır.

Çalışmanın örneklemini oluşturan katılımcıların %56.8'ini kadınlardan, %42.9'u ise erkeklerden oluşmaktadır. Tablo 3.1'de öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre dağılımları yer almaktadır.

Tablo 3.1: Örneklemin Cinsiyete Göre Dağılımı

	N	Oran (%)	Geçerli Oran (%)
Kadın	200	56,8	57
Erkek	151	42,9	43
Yanıtlamayan	1	0,3	-
Toplam	352	100,0	100,0

Araştırmanın örnekleminde yer alan öğrencilerin en küçük yaşta olanı 18, en büyük yaşta olanı ise 30 yaşındadır. Örnekleminde yaş sorusuna yanıt veren 352 kişinin yaş ortalaması 21,19'dur. Tablo 3.2'de öğrencilerin yaş değişkenine ait bulgulara yer verilmiştir. Yaş faktörünün girişimcilik eğilimindeki etkisini inceleyebilmek için öncelikle yaş gruplarının belirlenmesi gerekmiş ve bu

kapsamda “20 yaş altı, 21-25, 26-30, 30 ve üzeri” şeklinde bir gruplandırma yapılmıştır.

Tablo 3.2: Örneklemin Yaşa Göre Dağılımı

	N	Oran (%)	Geçerli Oran (%)
20 Yaş Altı	135	38,6	39,9
21-25 Yaş	212	98,9	100,0
26-30 Yaş	4	100,0	100,0
31 Yaş Üzeri	-	-	-
Toplam	352	100	100

Gelir değişkeni ankete katılan öğrencilerin ailesinin (haneye giren) aylık toplam geliri sorularak incelenmiştir. Gelir değişkeni ile ilgili bilgiler beş kategori altında incelenmiş ve “aylık geliri 500-1000 TL, aylık geliri 1000-2000 TL, aylık geliri 2000-4000 TL, aylık geliri 4000-7000 TL, aylık geliri 7000-1000 TL ve aylık geliri 10.000 TL üzeri” şeklinde gruplandırılmıştır. Tablo 3.3’te görüleceği üzere örneklemimizin %47,4’ünün ailesindeki beyan edilen toplam aylık gelir 2000-4000 TL arasında, %19,6’sının 4000-7000 TL arasında ve %17,3’ünün 1000-2000 TL arasındadır.

Tablo 3.3: Örneklemin Gelir Durumuna Göre Dağılımı

	N	Oran (%)	Geçerli Oran
500-1000 TL	9	2,6	2,6
1000-2000 TL	61	17,3	19,9
2000-4000 TL	167	47,4	67,3
4000-7000 TL	69	19,6	89,5
7000-10.000 TL	22	6,3	95,7
10.000 TL üzeri	15	4,3	100
Yanıtlamayan	9	2,6	-
Toplam	352	100	

352 katılımcıdan oluşan araştırma örneklemimizde öğrencilerin 205’nin (58,2) anket çalışmasını gerçekleştirdiğimiz dönemde yakın akrabaları arasında girişimcilik konusunda danışabilecekleri bir girişimci olduğu belirlenmiştir. Tablo 3.4’de yer alan sonuçlar incelendiğinde geriye kalan 144 kişinin ise yakın aile üyeleri arasında danışabileceği bir girişimci olmadığı ve 3 kişinin de bu soruyu yanıtlamadığı görülmektedir.

Tablo 3.4: Örneklemin Yakın Aile Üyeleri Arasında Danışabileceği Bir Girişimci Bulunup Bulunmamasına Göre Dağılımı

	N	Oran (%)	Geçerli Oran (%)
Danışabileceği Bir Girişimci Var	205	58,2	58,2
Danışabileceği Bir Girişimci Yok	144	40,9	40,9
Yanıtlamayan	3	0,9	-
Toplam	352	100	

3.2. Kullanılan Ölçklere İlişkin Güvenirlik Analizleri

Araştırmamızın bu bölümünde kullanılan ölçeklerin güvenirlikleri incelenmiştir. Ve bu kapsamda Cronbach's Alpha değeri hesaplanmış, doğrulayıcı ve keşfedici faktör analizleri yürütülmüştür.

3.2.1. Cronbach's Alpha Katsayısı

Öncelikle çalışmanın alt boyutlarına ilişkin Cronbach's Alpha değerleri hesaplanmıştır. Cronbach Alpha ölçek güvenirligini ölçen bir katsayıdır ve literatürde bu değer için alt limiti 0,70 olarak belirlenmiştir. Bir ölçegin güvenilir sayılabilmesi için yeterli görülen 0,70 değeri araştırmamızın değişkenleri için hesaplandığında en düşük Cronbach's Alpha değeri 0,703 ile en yüksek Cronbach's Alpha değeri 0,824 arasında olduğu görülmüştür. Dolayısıyla hesaplanan bu değerler çalışmamızın güvenirligini sağlayan değerler olarak tüm alt boyutlar için yeterince iyi bulunmuştur. Araştırmamızın değişkenlerine ilişkin güvenirlik sonuçları Tablo 3.5'de gösterilmiştir

Tablo 3.5: Araştırma Değişkenlerinin Cronbach's Alpha Değerleri

	N	Cronbach's Alpha
Girişimcilik Eğilimi	352	0,811
Davranışa Yönelik Kişisel Tutum	352	0,724
Algılanan Davranış Kontrolü	352	0,824
Öznel Norm	352	0,703

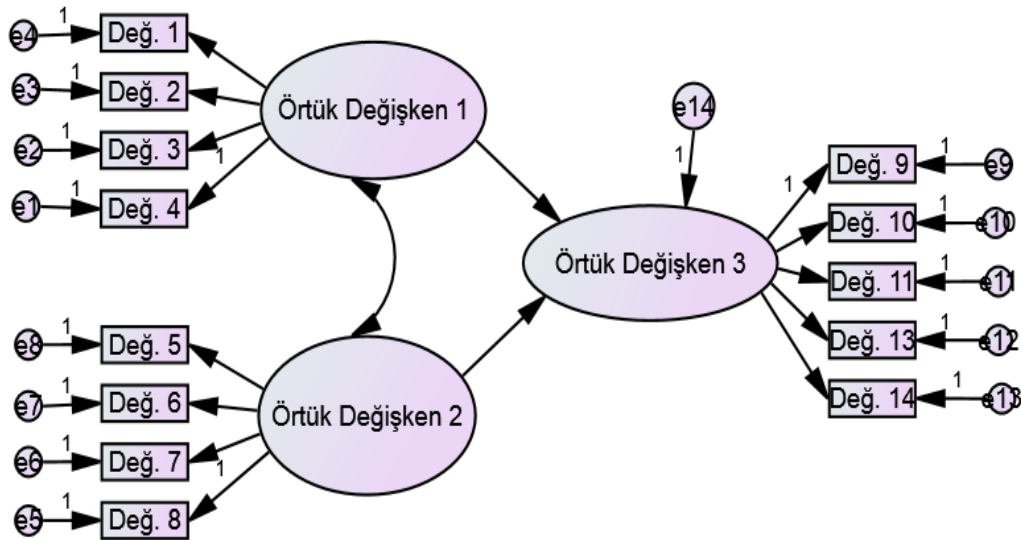
3.2.2. Ölçümün Geçerliliği, Ölçümün Güvenirligi ve Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Bilimsel bir araştırma sürecinde ve genellikle sosyal bilimler alanında yapılan çalışmalarda incelenen değişkenler örtük değişkenler şeklindedir.

Çalışmalarda örtük değişkenleri kapsayan birden fazla ve birbirleriyle ilişkili olan maddeler hakkında bilgi toplanır ve toplanan bu bilgiler bir araya getirilerek daha az sayıda birbirleri ile tutarlı olan faktörlere ulaşılmaya çalışılır. Tüm bu işlemler yapılan faktör analizleri sonucunda elde edilir (Doğan, 2018:49-52). Aynı zamanda doğrulayıcı faktör analizi, ilgili yazında geçerliliği ve güvenilirliği önceden test edilmiş ölçekler kullanılarak oluşturulan araştırma modellerinin, çalışmadan elde edilen verilerle doğrulanıp doğrulanmadığının anlaşılması için kullanılan bir işlemdir. Bu sayede araştırmacı elde edilen görgül verilerin işlenmesi sonucu ortaya çıkan bilgilerin kuramsal ilişkilerle ne ölçüde doğrulandığını ortaya koymaktadır (Doğan, 2018:49-52).

Yapısal model değişkeni başlıklı Tablo 3.6’de gösterilen temsili Doğrulayıcı faktör analizinde, küçük yuvarlak şekiller izlenen değişkenlerin hata terimlerini, tek yönlü oklar değişkenler arasındaki regresyon ilişkilerini, çift yönlü oklar gizli değişkenler arasındaki kovaryansları ifade ederken, büyük yuvarlak şekiller örtük değişkenleri, bu değişkenlere bağlı kareler ise izlenen değişkenleri ifade etmektedir.

Tablo 3.6: Yapısal Model Değişkenleri

Araştırma kapsamında, “Davranışa Yönelik Kişisel Tutum”, “Öznel Norm” ve “Algılanan Davranış Kontrolü” değişkenlerinin “Girişimcilik Eğilimi” üzerindeki etkileri incelenmiş ve bu amaçla ilgili değişkenlerin ölçümü için literatürde önceden geliştirilmiş ve başka araştırmalarda kuramsal dayanağı olan

Linân, Urbano ve Guerrero (2011) tarafından tasarlanan “Girişimcilik Niyeti Anketi (Entrepreneurial Intention Questionnaire – EIQ) ve McGee, Peterson, Mueller ve Sequira (2009) tarafından tasarlanan “Girişimci Öz – Yeterliliği” ölçeklerinden yararlanılmıştır (Bahadır, 2018: 130-131). Diğer taraftan çalışma kapsamında elde edilen verilerin ilgili ölçeği doğrulamaması ya da ilgili ölçekle yapılan diğer çalışmalarla bu çalışmanın farklı sonuçlar üretme olasılığı göz önünde bulundurularak doğrulayıcı ve keşfedici analizler birlikte yürütülmüştür.

Araştırma kapsamında bir örneği Ek 1’de görülebilecek üç bölümden oluşan ve toplamda 50 soruluk anket çalışmasından elde edilen verilere bağlı olarak yürütülen keşfedici faktör analizi sonuçlarına göre; Davranışa Yönelik Kişisel Tutum, Öznel Norm, Algılanan Davranış Kontrolü ve Girişimcilik Eğilimi değişkenlerini ölçmek için sorulan sorular ve bu sorulara verilen yanıtlarla ilgili Güvenirlik Analizi sonuçları değerlendirilmiştir.

Tablo 3.7: Doğrulayıcı Faktör Analizi Öncesinde Gözlenen Değişkenlerin Örtük Değişkenlerin Ölçümüne Katkıları ve Güvenirlik Analizi Verileri

Gözlenen Değişken	Örtük Değişken	Standardize Edilmiş Regresyon Ağırlıkları	Cronbach Alpha	Cronbach Alpha (Silindiği Takdirde)
Soru 2: Girişimci olmak bana itici geliyor.	Davranışa Yönelik Kişisel Tutum	0,808	0,785	-
Soru 10: Yeterli fırsat ve kaynaklara sahip olsaydım bir iş kurmak isterdim.		0,8		-
Soru 1: Biri işletme kurmak ve bunu uzun yıllar ayakta tutmak benim için kolay olacaktır.	Algılanan Davranış Kontrolü	0,669	0,824	0,782
Soru 5: Bir işletme kuramayacağıma inanıyorum.		0,826		0,762
Soru 7: Yeni bir işletme kurma aşamalarının üstesinden gelebilirim.		0,769		0,771
Soru 14: Bir iş kuracak olsaydım başarılı olma şansım yüksek olurdu.		0,628		0,799
Soru 5: Yeni bir ürün veya hizmet için rekabetçi bir fiyat belirleyebileceğinize ne kadar güveniyorsunuz?	Öznel Norm	0,701	0,906	0,899
Soru 8: Başkalarını sizin vizyonunuzla özdeşleştirip onları bu vizyona inandırabileceğinize ne kadar güveniyorsunuz?		0,757		0,895
Soru 11: Çalışanlarınızı denetleyebilme konusunda kendinize ne kadar güveniyorsunuz?		0,761		0,898
Soru 13: İşyerindeki çalışanlarınıza görev ve sorumlulukları devretme konusunda kendinize ne kadar güveniyorsunuz?		0,744		0,897
Soru 15: Çalışanlara ilham vererek onları teşvik ve motive edebileceğinize kadar güveniyorsunuz?		0,706		0,894

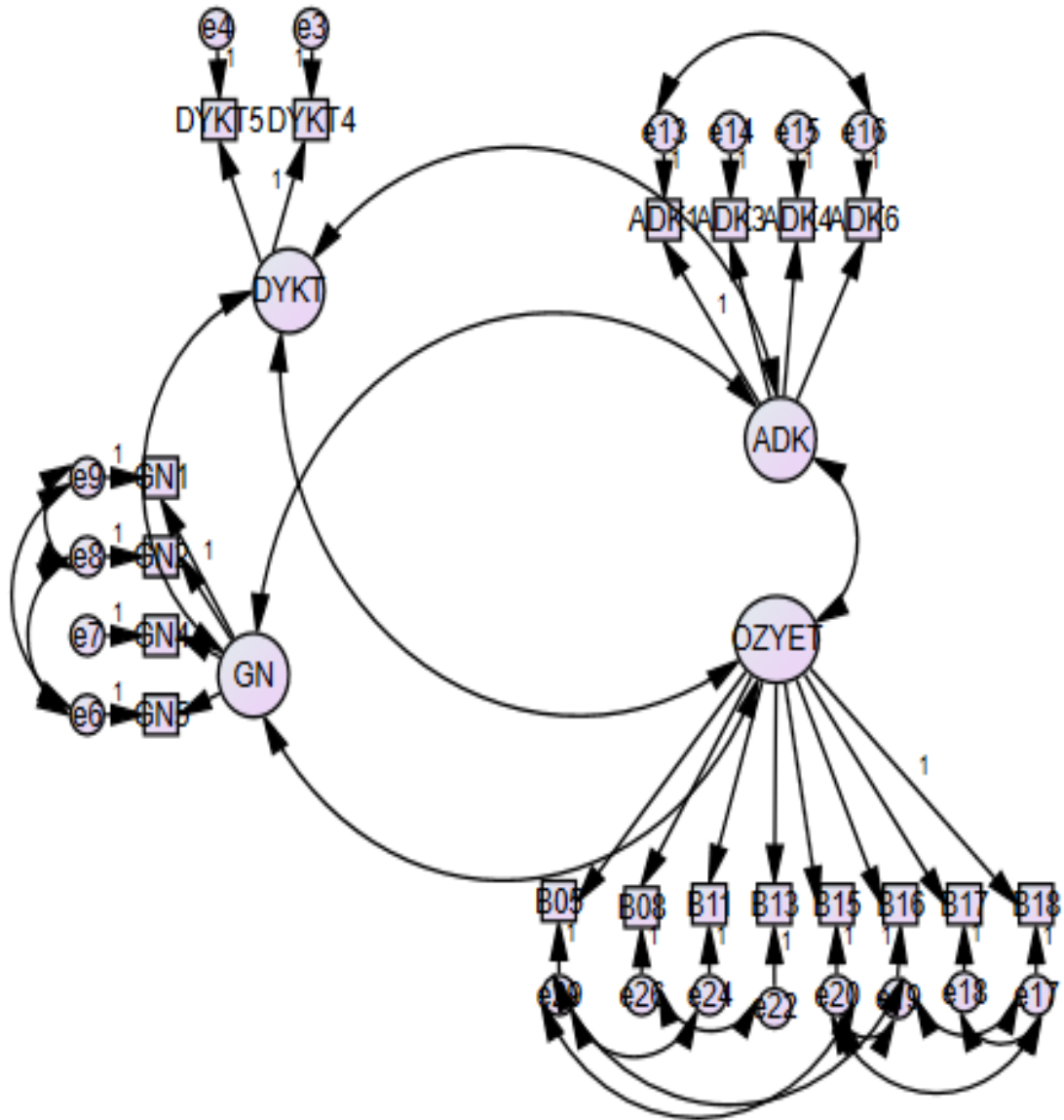
Tablo 3.7: (devamı)

Gözlenen Değişken	Örtük Değişken	Standardize Edilmiş Regresyon Ağırlıkları	Cronbach Alpha	Cronbach Alpha (Silindiği Takdirde)
Soru 16: Çalışanlarınızın işbaşı eğitimi konusunda kendinize ne kadar güveniyorsunuz?		0,71		0,891
Soru 17: İşletmenizin finansal kayıtlarını düzenleyebileceğinize ve muhafaza edebileceğinize ne kadar güveniyorsunuz?		0,759		0,889
Soru 18: İşletmenizin finansal varlıklarını yönetebileceğinize ne kadar güveniyorsunuz?		0,762		0,893
Soru 4: Bir girişimci olmak için her şeyi yaparım.	Girişimcilik Eğilimi	0,689	0,821	0,767
Soru 6: Kendi işimi başlatmak ve yürütmek için her türlü çabayı göstereceğim.		0,772		0,767
Soru 9: Kendi işimi kurma konusunda her zaman ciddi endişelerim olmuştur.		0,761		0,764
Soru 13: Gelecekte bir iş kurmaya kararlıyım.		0,702		0,799

Keşfedici faktör analizi verileri, izlenen değişkenlerin ilgili değişkenlerin ölçümüne ilişkin faktör yüklemelerine dayalı katkılarını ortaya koymaktadır. Tablo 3.7’de sonuçları gösterilen keşfedici faktör analizine dayalı olarak, standardize edilmiş regresyon katsayısı değeri 0.7’nin altında kalan değişkenler ilgili değişkenlerin yapı geçerliliğini koruması adına, silindiğinde iç tutarlılığı önemli ölçüde iyileşmesini sağlayacak değişkenlerde güvenirliliğin korunabilmesi amacıyla analiz dışında bırakılmış, kalan değişkenlerle doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır (Doğan, 2018:52-53).

Tablo 3.8’te Birincil Düzey Dört Faktörlü Ölçme Modeline yer verilmiştir. Ve Tablo 3.8’te ölçüm tekniği gösterilen araştırma modeli kapsamında birden fazla faktör altında toplanan gözlenen değişkenlerden meydana gelen ölçeğin yapısal geçerliliğinin belirlenebilmesi amacıyla varyansları birbirine yakın ve ortak olan değişkenlerin aynı faktör altında toplandığı, kalan değişkenlerin ise birbirlerinden bağımsız oldukları varsayılmıştır.

Tablo 3.8: Birincil Düzey Doğrulayıcı Faktör Analizi Modeli

Belli bir örneklem değerlerinin gerçekleşme olasılığını en yüksek yapan ana kütle parametrelerini açıklayan “Maksimum Olabilirlik Tahmin Yönteminden (MLE)” doğrulayıcı faktör analizinde çözüm tekniği olarak yararlanılmıştır. Ölçülen değişkenler arasındaki model uyumunu ölçen uyum indeksi değerleri ve bu değerlerin literatürde kabul edilmiş uyum indeksinin kriterleri ve kabulü için belirlenen alt limit değerlerine aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 3.9: Yapısal Eşitlik Modelinde Uyum İndekslerinin Kriterleri ve Kabulü İçin Kesme Noktaları

Uyum İndeksi	Kriterler	Kabul İçin Kesme Noktaları	Kaynak
X^2	$p > 0.05$	-	-
X^2/Sd		$\leq 2 =$ mükemmel uyum	(Tabachnick ve Fidell, 2001).
		$\leq 2.5 =$ mükemmel uyum (küçük örneklerde)	(Kline, 2005).
		$\leq 3 =$ mükemmel uyum (büyük örneklerde)	(Kline, 2005; Sümer, 2000).
		$\leq 5 =$ orta düzeyde uyum	(Sümer, 2000).
GFI	0 (uyum yok)	$\geq 0.90 =$ iyi uyum	(Schumacker ve Lomax, 1996; Hooper, Coughlan ve Mullen,2008; Kelloway, 1989; Sümer , 2000).
AGFI	1 (mükemmel uyum)	$\geq 0.95 =$ mükemmel uyum	(Hooper, Coughlan ve Mullen, 2008; Sümer, 2000).
RMSEA	0 (mükemmel uyum)	$\leq 0.05 =$ mükemmel uyum	(Brown, 2006; Jöreskog ve Sörbom, 1993; Raykov ve Marcoulides, 2008; Schumacker ve Lomax, 1996; Sümer, 2000).
	1 (uyum yok)	$\leq 0.06 =$ iyi uyum	(Hu ve Bentler, 1999; Thompson, 2004).
		$\leq 0.07 =$ iyi uyum	(Steiger, 2007).
		$\leq 0.08 =$ iyi uyum	(Hooper, Coughlan ve Mullen, 2008; Jöreskog ve Sörbom, 1993; Sümer, 2000).
		$\leq 0.10 =$ zayıf uyum	(Kelloway, 1989; Tabachnick ve Fidell , 2001).
RMR	0 (mükemmel uyum)	$\leq 0.05 =$ mükemmel uyum	(Brown, 2006; Byrne, 1994).
SRMR	1 (uyum yok)	$\leq 0.08 =$ iyi uyum	(Brown, 2006; Hu ve Bentler, 1999).
		$\leq 0.10 =$ vasat uyum	(Kline, 2005).
CFI	0 (uyum yok)	$\geq 0.90 =$ iyi uyum	(Hu ve Bentler, 1999; Sümer, 2000;Tabachnick ve Fidell, 2001).
	1 (mükemmel uyum)	$\geq 0.95 =$ mükemmel uyum	(Hu ve Bentler, 1999; Sümer, 2000; Thompson, 2004).
NFI	0 (uyum yok)	$\geq 0.90 =$ iyi uyum	(Kelloway, 1989; Schumacker ve Lomax, 1996; Sümer, 2000; Tabachnick ve Fidell , 2001; Thompson, 2004).
NNFI	1 (mükemmel uyum)	$\geq 0.95 =$ mükemmel uyum	(Hu ve Bentler, 1999; Sümer, 2000).
PGFI	0 (uyum yok)	-	(Sümer, 2000).
	1 (mükemmel uyum)	-	(Sümer, 2000).

Kaynak: Çokluk vd., (2016); “Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik SPSS ve LISREL Uygulamaları,” 4.Basım, Ankara, s.271-272.

Yukarıda bahsedilen Tablo 3.9’da çalışmamızda kullanılan yapısal eşitlik modelinde elde edilen sonuçların ilgili literatürce kabul edilen uyum değerleri ve bu değerlerin kesme noktaları gösterilmiştir. Bu kapsamda araştırmada hangi teknik kullanılırsa kullanılsın doğrulayıcı faktör analizinde model uyuşmasının bu değerler tarafından test edildiği ifade edilmektedir. Model uyuşması ise ölçülen değişkenler arasında gözlenen kovaryans matrisi ile gizil kovaryans matrisinin uyuşma ölçüsünü belirtmektedir. Ve bu açıdan çalışmanın tüm boyutlarıyla elde edilen indeksin uyum değerleri Tablo 3.10’da gösterilmektedir.

Tablo 3.10: Doğrulayıcı Faktör Analizi Uyum İndeksi Değerleri

Uyum İstatistiği	χ^2/sd	GFI	RMSEA	SRMR	CFI	NFI
Ölçüm Değeri	2,454	0,920	0,064	0,043	0,953	0,925

Çalışmamızda doğrulayıcı faktör analizi kapsamında incelenen ilk uyum indeksi ölçüsü χ^2/sd ölçüsüdür. Ölçülen bu testin amacı, önerilen model ile eldeki verinin ilgili literatürce belirlenen değerlere olan uyumunu test etmektir. Tablo 3.10’da da görülebileceği üzere, bu değer 2,454 olarak bulunmuştur. Tablo 3.9’den de anlaşılacağı üzere bu değer 2,5’ten küçük olması uyumun oldukça mükemmel ölçüde sağlandığı anlamına gelmektedir

“GFI” kısaltması ile de ifade edilen “İyilik Uyum İndeksi” ölçüsü önerilen modelin örneklemedeki kovaryans matrisini ne oranda ölçtüğünü açıklayan örneklem varyansı olarak tanımlanır. Tablo 3.10’da da görülebileceği üzere, yapılan Doğrulayıcı Faktör Analizi sonucunda, çalışmada ölçülen bu değer, 0,920 olarak ölçülmüştür. Tablo 3.9’den de anlaşılacağı üzere, çalışmadan elde edilen sonuçla tabloda belirtilen değer arasındaki uyumun modelin yüksek ölçüde sağlandığı göstermektedir.

“Standardize Edilmiş Artık Ortalamalarının Karekökü” olarak da ifade edilen “RMSEA” ölçüsü olarak da tanımlanabilen bu değer serbestlik derecesini de dikkate alarak, örneklem kovaryansı ile çalışma kapsamında test edilen modele ait kovaryans değerleri arasındaki uyumu test etmektedir. Tablo 3.10’dan da görülebileceği üzere, bu değer 0,064 olarak bulunmuştur. 0 ile 1 arasında değişen

bu ölçünün Tablo 3.9'dan da anlaşılacağı üzere, bu değerin 0,08'den küçük olması, uyumun oldukça yüksek ölçüde sağlandığı anlamına gelmektedir.

“Standardize Edilmiş Artık Ortalamalarının Karekökü” olarak da tanımlanan SRMR ölçüsü ise çalışmanın ana kütesine ilişkin tahmini kovaryans matrisi ile örnekleme ait kovaryans matrisi arasında çıkan artık değerlere ilişkin bir ölçüm değeridir. SRMR, artık değerlerin kovaryans ortalamalarının standardize edilmiş şeklini ifade eden bu ölçü Tablo 3.10'da görülebileceği üzere 0,043 olarak bulunmuştur. Tablo 3.9'dan da anlaşılacağı üzere 0 ile 1 arasında değişen değerler alabilen bu ölçünün 0,05'ten küçük olması uyumun oldukça yüksek ölçüde sağlandığı anlamına gelmektedir.

CFI olarak da tanımlanan Karşılaştırmalı Uyum İndeksi ölçüsü, çokluk ve diğerlerine göre uyum indekslerinin artmaları değerleri içinde değerlendirilen değişkenler arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını test etmeye çalışan temel bir modelle karşılaştırılmaktadır. Ve çalışma kapsamında bu ölçü, 0,953 olarak bulunmuştur. Tablo 3.9'dan da anlaşılacağı üzere, 0 ile 1 arasında değişen değerler alabilen bu ölçünün 0,95'ten büyük olması, uyumun oldukça yüksek ölçüde sağlandığı anlamına gelmektedir.

“Normlaştırılmış Uyum İndeksi” ya da “NFI” olarak da tanımlanan bu değer ise çalışmamız kapsamında 0,925 olarak bulunmuştur. Tablo 3.9'dan da anlaşılacağı üzere 0 ile 1 arasında değişen değerler alabilen bu ölçünün, 0,90'dan büyük olması, uyumun oldukça yüksek ölçüde sağlandığı anlamına gelmektedir.

Bir ölçeğin geçerliliğinin saptanmasına, bir bütün olarak ölçeğin ve ölçekteki her bir maddenin amaca ne derece hizmet ettiğini belirleyebilmek açısından gerek vardır. Geçerlilik, bir ölçme aracının ölçmeyi amaçladığı özelliği başka herhangi bir özellikle karıştırmadan doğru ölçebilme derecesiyken, yapı geçerliliği (construct validity) birbirleriyle ilgili olduğu düşünülen belli öğelerin ya da öğeler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu bir örüntüdür (Ercan ve Kan, 2004:214-215). Bilimsel kuram geliştirme süreciyle bir ölçeğin yapı geçerliliğini belirleme süresi aynıdır ve Hair'a göre (Hair; 2010) bir ölçeğe ilişkin yapı

geçerliliğinin birleşim geçerliliği açısından kontrol edilmesi için kullanılacak eşik değer 0,50 olmalıdır (Hair vd., 2010:7-8).

Tablo 3.11: Ortalama Çıkarılan Varyans, Cornbach's Alpha, Kompozit Güvenirlik ve Yapılar Arası Korelasyon Matrisi

Araştırma Değişkenleri	AVE	CR	CA
Girişimcilik Eğilimi	0,536	0,785	0,785
Davranışa Yönelik Kişisel Tutum	0,646	0,822	0,821
Algılanan Davranış Kontrolü	0,723	0,816	0,824
Öznel Norm	0,738	0,905	0,906

Yukarıdaki Tablo 3.11'den görüleceği üzere ölçeğe ilişkin değişkenlerin değerlerinin 0.50 değerinin üzerinde olması yapı geçerliliğini sağlamaktadır. Zira yapısal eşitlik modellemesi temel bileşenler ve ortak (component veya common) faktör analizleri gibi faktör yükleri ve bunlara ek olarak hata varyansları hakkında bilgi verir. Faktör yükleri örneklemin kovaryans matrisi ile tasarlanan kovaryans matrisi arasındaki benzerlik diğer bir ifadeyle faktör yüklerinin ve faktörlerin varlığı model uygunluğunun test edilmesi kadar önemlidir. Bu kapsamda birleşim güvenirliliği heterojen sayıca birden fazla ancak birbirine benzeyen ifadelerin genel güvenirliliğini ölçmek amacıyla Cronbach's Alpha değerine alternatif olan CR değeri kontrol aracı olarak kullanılmaktadır. CR değerinin de CA değeri gibi 0.7 değerinden büyük olması beklenir. Tablo 3.11'de yer alan CR ve CA değerlerinin 0.7'den büyük olması çalışmamamızın birleşim ve ayrışım geçerliliği yönünden sağlamaktadır (Yaşlıoğlu, 2017:81-82). Faktöre ilişkin ifadelerin kovaryanslarının (yüklerinin) karelerinin toplamının ifade sayısına bölünmesi ile elde edilen "Ortalama Açıklanan Varyans (Average Variance Extracted)"in kısaltması olan AVE değerinin 0.5'ten büyük olması beklenir. Diğer taraftan Fornell & Larcker ölçütüne göre (Fornell, Locker; 1981) , ilgili yapıyı temsil eden ölçümler arasındaki korelasyonların AVE değerlerinin kareköklerinden küçük olması, başka bir deyişle ilgili faktörlerin çok yüksek ölçüde korele olacak ölçüde benzeşmemesi istenmektedir. Zira, aşırı boyutlara varan bir benzeşme farklı faktörlerin aynı faktörler gibi algılanmış olma ihtimalini ortaya koyabilecektir (Fornell ve Larcker, 1981:39-50). Değişkenlere ilişkin ifadelerin birbirleriyle ve oluşturdukları faktör ile ilişkili olduklarını ifade edebilmek için Tablo 3.12'de her bir faktör yapısı için ayrı ayrı AVE karekökleri açısından yapılan değerlendirmeye ilişkin sonuçlara yer verilmiştir.

Tablo 3.12: AVE Karekökleri ile Araştırma Değişkenleri Arasındaki Korelasyon Katsayılarının Kıyaslanması

	GE	DYKT	ADK	ÖN
GE	0,732			
DYKT	0,779	0,804		
ADK	0,71	0,633	0,851	
ÖN	0,515	0,614	0,537	0,858

3.2.3. Ölçeği Oluşturan İfadelere İlişkin Betimsel Analiz Sonuçları

Tablo 3.13: Girişimcilik Eğilimini Ölçmek Amacıyla Sorulmuş İfadelere İlişkin Betimsel Bulgular

	İfade	En Küçük	En Büyük	Ortalama	Std. Sapma
1	Soru 4: Bir girişimci olmak için her şeyi yaparım.	1	7	4,54	1,792
2	Soru 6: Kendi işimi başlatmak ve yürütmek için her türlü çabayı göstereceğim.	1	7	5,13	1,776
3	Soru 9: Kendi işimi kurma konusunda her zaman ciddi endişelerim olmuştur.	1	7	4,50	1,910
4	Soru 13: Gelecekte bir iş kurmaya kararlıyım.	1	7	3,64	1,924

Tablo 3.13'te de görüleceği üzere, girişimcilik eğilimi değişkenini ölçmek amacıyla yöneltilen sorulardan en yüksek ortalamaya sahip değeri, 5,13'le "Soru 6: Kendi işimi başlatmak ve yürütmek için her türlü çabayı göstereceğim" ifadesi oluşturmaktadır. En yüksek standart sapma değerinin 1,924'le "Soru 13: Gelecekte bir iş kurmaya kararlıyım" ifadesi olduğu görülmektedir. Tabloda yer alan ifadelerin standart sapma değerleri 1'den büyük olduğu için değişkenliğin dağılımının çok yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 3.14: Davranışa Yönelik Kişisel Tutum Değişkenini Ölçmek Amacıyla Sorulmuş İfadelere İlişkin Betimsel Bulgular

	İfade	En Küçük	En Büyük	Ortalama	Std. Sapma
1	Soru 2: Girişimci olmak bana itici geliyor.	1	7	5,95	1,570
2	Soru 10: Yeterli fırsat ve kaynaklara sahip olsaydım bir iş kurmak isterdim.	1	7	5,18	1,814
3	Soru 12: Farklı çalışma seçenekleri arasında seçme şansım olsaydı girişimci olmak haricinde her şeyi tercih ederdim.	1	7	4,75	1,767

Tablo 3.14’te de görüleceği üzere davranışa yönelik kişisel tutum değişkenini ölçmek amacıyla yöneltilen sorulardan en yüksek ortalamaya sahip değeri 5,95’le “Soru 2: “Girişimci olmak bana itici geliyor” ifadesi oluşturmaktadır. En yüksek standart sapma değerinin 1,814’le “Soru 10: “Yeterli fırsat ve kaynaklara sahip olsaydım bir iş kurmak isterdim” ifadesi olduğu görülmektedir. Tabloda yer alan ifadelerin, standart sapma değerleri 1’den büyük olduğu için değişkenliğin dağılımının çok yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 3.15: Öznel Norm Değişkeninin Ölçmek Amacıyla Sorulmuş İfadelere İlişkin Betimsel Bulgular

	İfade	En Küçük	En Büyük	Ortalama	Std Sapma
1	Soru 3: Arkadaş çevrem yeni bir işe başlama kararımı onaylar.	1	7	5,48	1,727
2	Soru 8: Ailem bir iş kurma kararımı onaylar.	1	7	5,59	1,697
3	Soru 11: Meslektaşlarım iş kurma kararımı onaylar.	1	7	5,33	1,737

Tablo 3.15’te de görüleceği üzere, öznel norm değişkenini ölçmek amacıyla yöneltilen sorulardan en yüksek ortalamaya sahip değeri, 5,59’la “Soru 8: Ailem bir iş kurma kararımı onaylar.” İfadesi oluşturmaktadır. En yüksek standart sapma değerinin 1,737’le “Soru 11: Meslektaşlarım iş kurma kararımı onaylar.” İfadesi olduğu görülmektedir. Tabloda yer alan ifadelerin, standart sapma değerleri 1’den büyük olduğu için değişkenliğin dağılımının çok yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 3.16: Algılanan Davranış Kontrolü Değişkenini Ölçmek Amacıyla Sorulmuş İfadelere İlişkin Betimsel Bulgular

	İfade	En Küçük	En Büyük	Ortalama	Std. Sapma
1	Soru 1: Bir işletme kurmak ve bunu uzun yıllar ayakta tutmak benim için kolay olacaktır.	1	7	3,94	1,627
2	Soru 5: Bir işletme kuramayacağıma inanıyorum.	1	7	4,91	1,741
3	Soru 7: Yeni bir işletme kurma aşamalarının üstesinden gelebilirim.	1	7	4,98	1,659
4	Soru 14: Bir iş kuracak olsaydım başarılı olma şansım yüksek olurdu.	1	7	3,78	1,704

Tablo 3.16’da da görüleceği üzere, algılanan davranış kontrolünü ölçmek amacıyla sorulmuş ifadelerden en yüksek ortalamaya sahip değeri 4,98’le “Soru 7: Yeni bir işletme kurma aşamalarının üstesinden gelebilirim” ifadesi oluşturmaktadır. En yüksek standart sapma değerinin 1,741’le “Soru 5: Bir işletme kuramayacağıma inanıyorum” ifadesi olduğu görülmektedir. Tabloda yer alan değerlerin standart sapma değerleri 1’den büyük olduğu için değişkenliğin dağılımının çok yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

3.3. Hipotez Testleri

3.3.1 Karşılaştırmalı İstatistiksel Analiz Sonuçları

Tablo 3.17: Modeli Oluşturan Örtük Değişkenlere İlişkin Normallik Testi Sonuçları

	Kolmogorov-Smirnov			Shapiro-Wilk		
	Test İstatistiği	S.D.	İstatistiksel Anlamlılık	Test İstatistiği	S.D.	İstatistiksel Anlamlılık
Davranışa Yönelik Tutum	0,115	352	0	0,931	352	0
Algılanan Davranış Kontrolü	0,064	352	0,001	0,982	352	0
Öznel Norm	0,13	352	0	0,911	352	0
Girişimcilik Eğilimi	0,057	352	0,007	0,981	352	0

Çalışma örnekleminde elde edilen veri setine parametrik ve non-parametrik testlerden hangisinin uygun olduğunu belirleyebilmek için yapılan “normallik” testi sonuçlarına Tablo 3.17’de yer verilmiştir. Tablodan da görüleceği üzere yapılan Shapiro-Wilk ve Kolmogorov-Smirnov testlerinin sonucunda “istatistiksel anlamlılık” değerlerinin 0,05’ten küçük olması araştırmamızın normal dağılım şartı sağlamadığı gözlemlenmiştir. Bu nedenle veri setinde araştırma hipotezlerini test etmek amacıyla parametrik olmayan tekniklerden yararlanılmıştır.

Tablo 3.18: Cinsiyet Değişkenine İlişkin Fark Analizleri

	Cinsiyet		p
	Kadın (N=200) Medyan (Min-Mak)	Erkek (N=151) Medyan (Min-Mak)	
Davranışa Yönelik Tutum	5,172 (1,00-7,00)	4,82 (1,00-7,00)	0,037
Algılanan Davranış Kontrolü	4,72 (1,00-7,00)	4,17 (1,00-7,00)	0,000
Öznel Norm	5,1 (1,00-7,00)	4,94 (1,00-7,00)	0,288
Girişimcilik Eğilimi	4,91 (1,00-7,009)	4,32 (1,00-7,00)	0,000

Çalışma örnekleminde elde edilen veri setinin “cinsiyete” göre değişkenler üzerinde farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan Mann Whitney U testi analizinin sonuçları Tablo 3.18’de görüldüğü gibidir. Buna göre;

- Erkeklerle kadınlar arasında “Davranışa Yönelik Tutum” değişkeninin ölçek puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır (p=0,037).
- Erkeklerle kadınlar arasında “Algılanan Davranış Kontrolü” değişkeninin ölçek puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır. (p=0,000).
- Erkeklerle kadınlar arasında “Öznel Norm” değişkeninin ölçek puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur (p=0,288).
- Erkeklerle kadınlar arasında “Girişimcilik Eğilimi” değişkeninin ölçek puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır. (p=0,000).

Tablo 3.19: Yaş Değişkenine İlişkin Fark Analizleri

	Yaş		P
	20 Yaş Altı (N=135) Medyan (Min-Mak)	21-25 Yaş (N=212) Medyan (Min-Mak)	
Davranışa Yönelik Tutum	4,73 (1,00-7,00)	5,08 (1,00-7,00)	0,061
Algılanan Davranış Kontrolü	4,23 (1,00-7,00)	4,51 (1,00-7,00)	0,036
Öznel Norm	4,89 (1,00-7,00)	5,09 (1,00-7,00)	0,034
Girişimcilik Eğilimi	4,38 (1,00-7,00)	4,67 (1,00-7,00)	0,009

Çalışma örnekleminde elde edilen veri setinin “yaşa” göre değişkenler üzerinde farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan Kruskal Wallis testi analiz sonuçları Tablo 3.19’da görüldüğü gibidir. Buna göre;

- “Davranışa Yönelik Tutum” değişkeninin ölçek puanı açısından 20 yaş altı ve 21-25 yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmaktadır. (p=0,061)

- “Algılanan Davranış Kontrolü” değişkeninin ölçek puanı açısından 20 yaş altı ve 21-25 yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmaktadır (p=0,036).
- “Öznel Norm” değişkeninin ölçek puanı açısından 20 yaş altı ve 21-25 yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmaktadır (p=0,034).
- Girişimcilik Eğilimi” değişkeninin ölçek puanı açısından 20 yaş altı ve 21-25 yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmaktadır (p=0,0009).

Tablo 3.20: Gelir Değişkenine İlişkin Fark Analizleri

	Ailenin Toplam Aylık Geliri			P
	500-2000 TL (N=70) Medyan (Min-Mak)	2000-4000 TL (N=236) Medyan (Min-Mak)	7000-10.000 TL (N=84) Medyan (Min-Mak)	
Davranışa Yönelik Tutum	5,78 (0-5,00)	6,51 (0-5,00)	6,66 (0-5,00)	0,039
Algılanan Davranış Kontrolü	6,66 (0,5,00)	5,08 (0-5,00)	6,00 (0-5,00)	0,000
Öznel Norm	4,42 (0- 5,00)	6,78 (0-5,009)	4,67 (0-5,00)	0,074
Girişimcilik Eğilimi	5,040 (0-5,00)	6,33 (0-5,00)	5,09 (0-5,00)	0,031

Çalışma örnekleminde elde edilen veri setinin “gelire” göre değişkenler üzerinde farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan Kruskal Wallis testi analiz sonuçları Tablo 3.20’de görüldüğü gibidir. Buna göre;

Tüm bağımlı değişken değerleri, bağımsız değişken grupları bazında kıyaslanmıştır. Buna göre istatistiksel anlamlılığın 4 değişken için de sağlandığı görülmektedir. Başka bir deyişle, dört değişken de en az bir gelir grubunun diğer gruplardan farklılaştığını ortaya koymaktadır.

- Gelir grupları arasında “Davranışa Yönelik Tutum” değişkeninin ölçek puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır. (p=0,039)

- Gelir grupları arasında “Algılanan Davranış Kontrolü” değişkeninin ölçek puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır. (p=0,000)
- Gelir grupları arasında “Öznel Norm” değişkeninin ölçek puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır. (p=0,074)
- Gelir grupları arasında “Girişimcilik Eğilimi” değişkeninin ölçek puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır. (p=0,031)

Tablo 3.21: Yakın Aile Üyeleri Arasında Danışabileceği Bir Girişimci Bulunup Bulunmamasına İlişkin Fark Analizleri

	Yakın aile üyeleriniz arasında girişimcilik konusunda danışabileceğiniz bir girişimci var mı?		p
	Evet (N=205) Medyan (Min-Mak)	Hayır (N=144) Medyan (Min -Mak)	
Davranışa Yönelik Tutum	5,10 (0-1,00)	4,78 (0-1,00)	0,047
Algılanan Davranış Kontrolü	4,65 (0-1,00)	4,06 (0-1,00)	0,000
Öznel Norm	4,74 (0-1,00)	4,33 (0-1,00)	0,017
Girişimcilik Eğilimi	5,17 (0-1,009)	4,79 (0-1,00)	0,001

Çalışma örneklemeden elde edilen veri setinin “yakın ailesinde danışabileceği bir girişimci bulunması” durumuna göre değişkenler üzerinde farklılık gösterip göstermediğine ilişkin analiz sonuçları Tablo 3.21’de görüldüğü gibidir. Buna göre;

- “Davranışa Yönelik Tutum” değişkeninin yakın aile üyeleri arasında danışabileceği bir girişimci olanlarla olmayanlar arasında ölçek puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır (p=0,047).
- “Algılanan Davranış Kontrolü” değişkeninin yakın aile üyeleri arasında danışabileceği bir girişimci olanlarla olmayanlar arasında ölçek puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır (p=0,000).
- “Öznel Norm” değişkeninin yakın aile üyeleri arasında danışabileceği bir girişimci olanlarla olmayanlar arasında ölçek puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır (p= 0,017).

- “Girişimcilik Eğilimi” değişkeninin yakın aile üyeleri arasında danışabileceği bir girişimci olanlarla olmayanlar arasında ölçek puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır (p=0,001).

3.3.2. İlişkisel İstatistiksel Analiz Sonuçları

Araştırmamızın bu bölümünde, araştırma modeli olarak ortaya koyulan model doğrultusunda toplanan verilerin çalışma modelini ne ölçüde doğruladığı test edilecektir. Wright’a göre yol analizi, “herhangi bir değişkene ait yol katsayısını dışsal değişkene bağlı olarak meydana gelen değişimin diğer değişkenlerin hepsi etkiliyken standart sapma cinsinden meydana gelen değişme oranı” olarak tarif edilmiştir (Wright, 1921-557-585).

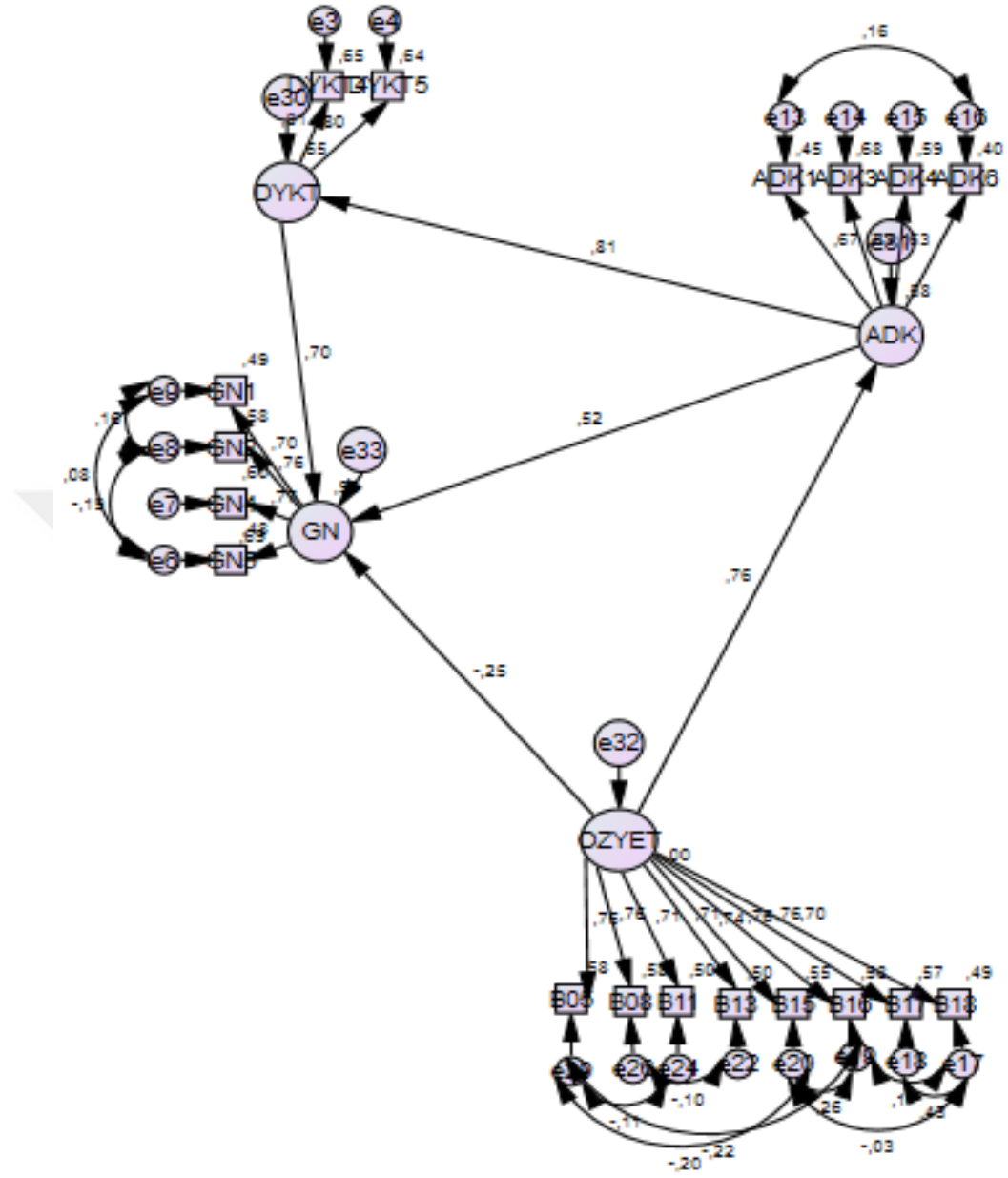
Yol analizi, bir değişkenler sistemi içindeki olası tüm nedensel bağlantıları ayrıntılarıyla belirleyen eşitlikler sistemini tahmin eder ve araştırmacılara değişkenler arasındaki teoriye dayalı ilişkileri nedensel ve nedensel olmayan bileşenler şeklinde ayırtmaya imkan sağlar ve değişkenler arasındaki karmaşık ilişkiyi çözer. Aynı zamanda yol analizinin en önemli avantajı, ilişkilerin kuvvetini net ve açık bir şekilde ortaya çıkarır ve bir değişkenin diğer değişken üzerindeki dolaylı ve dolaysız etkilerin ölçülmesine olanak sağlar dahası etki büyüklüklerinin tespit edilmesi amacıyla bütünsel bir değerlendirme yapar (Oktay, vd., 2012:68-69). Bu kapsamda yürütülen ilk yol analizi modeli Şekil 3.2’de görüldüğü gibidir.

Tablo 3.22: İlk Yol Analizi Uyum İyiliği Ölçüleri

Uyum İstatistiği	χ^2/sd	RMSEA	SRMR	CFI	NFI	GFI
Ölçüm Değeri	2,433	0,064	0,043	0,954	0,925	0,920

Tablo 3.22’de yapılan ilk yol analizi sonucunda uyum iyiliği değerleri görülmektedir. Buna göre araştırma modeli ile elde edilen verilerin uyum iyiliği değerleri açısından model uyumunun çok yüksek ölçüde sağlandığına işaret etmektedir.

Şekil 3.1: Araştırma Modelinin İlk Yol Analizi Sonrası Görünümü

Tablo 3.23: İlk Yol Analizi Regresyon Ağırlıkları

Bağımlı Değişken	İlişki Yönü	Bağımsız Değişken	Standardize β	Standart Hata	Kritik Değer	Anlamlılık Düzeyi
ADK	<---	OZNORM	0,761	0,074	9,931	0,000
DYKT	<---	ADK	0,809	0,146	11,024	0,000
GE	<---	ADK	0,522	0,112	4,268	0,000
GE	<---	DYKT	0,696	0,116	6,599	0,000
GE	<---	OZNORM	-0,253	0,102	-3,618	0,000

Tablo 3.23’de de görüleceği üzere, yol analizi kapsamında incelenen tüm ilişkiler istatistiksel olarak anlamlıdır. “Öznel Norm - Algılanan Davranış Kontrolü”, “Algılanan Davranış Kontrolü – Davranışa Yönelik Tutum”, “Davranışa Yönelik Tutum- Girişimcilik Eğilimi” ilişkileri güçlü ve pozitif bir ilişkinin varlığını ortaya koyarken; “Algılanan Davranış Kontrolü – Girişimcilik Eğilimi” ilişkisi daha düşük şiddetli bir ilişki ortaya koymaktadır. Öznel Norm – Girişimcilik Eğilimi üzerinde negatif yönlü ve yine anlamlı bir etki olduğu dikkat çekmektedir. Diğer taraftan “Öznel Norm - Algılanan Davranış Kontrolü” üzerinden “Girişimcilik Eğilimi” olumlu yönde etkilediği görülmektedir.

Tablo 3.24: Standardize Edilmiş Dolaylı Etkiler

	OZNORM	ADK	DYKT	GN
ADK	0,000	0,000	0,000	0,000
DYKT	0,616	0,000	0,000	0,000
GN	0,826	0,563	0,000	0,000

Tablo 3.24 incelenecek olursa; doğrudan ve dolaylı ilişkilerin etkileri görülebilir. Buna göre;

- “Öznel Norm” değişkeninin “Algılanan Davranış Kontrolü” değişkeni üzerinden “Davranışa Yönelik Tutum” üzerindeki dolaylı etkisi “ $\beta = 0,616$ ”;
- “Öznel Norm” değişkeninin “Algılanan Davranış Kontrolü” değişkeni üzerinden “Girişimcilik Eğilimi” değişkenine etkisi “ $\beta = 0,826$ ”
- “Algılanan Davranış Kontrolü” değişkeninin “Davranışa Yönelik Tutum” değişkeni üzerinden “Girişimcilik Eğilimi” değişkenine dolaylı etkisi “ $\beta = 0,563$ ” oldukça yüksek dolaylı bir etkiye sahiptir.

Tablo 3.25: Araştırma Modelindeki Bağımlı Değişkenlerle İlgili R^2 Değerleri

	R^2
Girişimcilik Eğilimi	0,991
Davranışa Yönelik Tutum	0,655
Algılanan Davranış Kontrolü	0,579

Karesi Alınmış Çoklu Korelasyon Değerleri (R^2) Tablo 3.25’de gösterildiği gibidir, bu değerler incelendiğinde söz konusu modelin ilgili bağımsız değişkenlerdeki değişimin ne kadarını açıkladığı görülebilmektedir. Buna göre;

- “Girişimcilik Eğilimine” ilişkin değişkenliğin “Davranışa Yönelik Tutum, Algılanan Davranış Kontrolü ve Öznel Norm” değişkenleri ile açıklanma oranı $R^2 = 0,991$ olarak;
- “Davranışa Yönelik Tutum” değişkenine ilişkin değişkenliğin “Algılanan Davranış Kontrolü” değişkeni ile açıklanma oranı $R^2 = 0,655$; olarak
- “Algılanan Davranış Kontrolü” değişkenliğindeki değişkenliğin “Öznel Norm” değişkeni ile açıklanma oranı ise $R^2 = 0,579$ olarak ifade edilebilir.

3.4. Araştırma Bulgularının Değerlendirilmesi

Çalışmanın bu bölümünde, araştırma amacı ve kapsamı çerçevesinde geliştirilen hipotezler değerlendirilecek öne sürülen hipotezlerin analiz sonucunda doğrulanıp doğrulanmadıkları incelenmiştir. Çalışma modeline ilişkin regresyon ağırlıkları (Tablo 3.29) incelendiğinde tüm bağımsız değişkenlerin girişimcilik eğilimi üzerinde güçlü ve pozitif bir ilişkinin varlığı gözlemlenmektedir.

Çalışma kapsamında düzenlenen ankete katılımcıların verdiği yanıtlardan elde edilen veri setinin analizinde “Davranışa Yönelik Tutum” ile “Girişimcilik Eğilimi” arasında pozitif yönlü güçlü bir ilişki vardır sonucu elde edilmiştir. Ortaya çıkan bu sonuç “Öğrencilerin davranışa yönelik kişisel tutumları ile girişimcilik eğilimleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır” şeklinde önerilen araştırma hipotezini doğrulamaktadır. Bu sonuç ise öğrencilerin girişimcilik davranışına yönelik göstermiş olduğu tutum ne kadar olumlu ise girişimcilik eğilimlerinin de aynı kuvvette olumlu olacağı anlamına gelmektedir. Diğer bir ifadeyle öğrencilerin girişimcilik davranışına yönelik göstermiş olduğu tutum ne derece de olumsuz ise girişimcilik eğilimine yönelme durumunun da aynı oranda düşük olacağı anlaşılmaktadır.

“Algılanan Davranış Kontrolü” ile “Girişimcilik Eğilimi” arasındaki ilişki ise diğer değişkenlerle girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkiden çok daha şiddetli ve pozitif yönlü bir ilişki ortaya koymaktadır. Bu sonuç “Öğrencilerin algılanan davranış kontrolü değişkeni ile girişimcilik eğilimleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır” şeklinde önerilen araştırma hipotezini doğrulamaktadır. Ortaya çıkan bu sonuç, kişinin girişimcilik davranışını algılama düzeyi ne derece kolay ya da ne derece zor olarak görmesi girişimcilik eğiliminin şekillenmesinde de aynı oranda önemli bir etkiye sahip olduğu şeklinde yorumlanabilir. Başka bir ifadeyle, öğrencinin girişimcilik davranışını algılama düzeyi zor olarak değerlendiriyorsa girişimcilik eğilimine ilişkin algısı da aynı oranda düşük olacaktır.

Araştırmamızdan elde edilen bir diğer sonuç “Öznel Norm ile Girişimcilik Eğilimi arasında negatif yönlü ve yine anlamlı bir etki “olduğu şeklindedir. Bu araştırma bulgusu “Öğrencilerin öznel norm değişkeni ile girişimcilik eğilimleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır” şeklinde önerilen araştırma hipotezini ile uyumludur. Ancak öznel norm değişkeni, algılanan davranış kontrolü değişkeni üzerinden girişimcilik eğilimini etkilediği ve girişimcilik eğilimi üzerinde en az etkiye sahip olan değişken olarak gözlemlenmiştir. Elde edilen bu araştırma bulgusu, öğrencilerin girişimcilik davranışına yönelik düşünce tarzları girişimcilik eğilimleri üzerinde kısmen de olsa dolaylı ve anlamlı bir etkiye sahip olduğu şeklinde yorumlanabilir.

“Erkek öğrenciler ile kız öğrencilerin girişimcilik eğilimleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır” şeklinde önerilen araştırma hipotezi yapılan araştırma analizleri sonucunda doğrulanmıştır. Veri setinin cinsiyete göre değişkenler üzerinde farklılık gösterip göstermediğine ilişkin analiz sonuçları incelendiğinde “Cinsiyet” ile Davranışa Yönelik Tutum, Algılanan Davranış Kontrolü değişkenleri ve girişimcilik eğilimleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunurken “Cinsiyet” ile “Öznel Norm” değişkeni ve girişimcilik eğilimi arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. Çalışma bulguları öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin şekillenmesinde erkek ve kız öğrenciler arasında tutum ve algılanan davranış kontrolü açısından aralarında bir fark olduğunu gösterirken öznel norm değişkeni açısından kız ve erkek öğrenciler arasında herhangi bir fark olmadığını göstermektedir (Tablo 3.18).

Örnekleme ait iki ayrı yaş grubu arasında Davranışa Yönelik Tutum ve Algılanan Davranış Kontrolü, Öznel Norm değişkenleri ve girişimcilik eğilimleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma gözlemlenmiştir. Yaşa göre değişkenlerdeki farklılaşma incelendiğinde (Tablo: 3.19) “Öğrencilerin yaşları ile girişimcilik eğilimleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır” şeklinde önerilen araştırma hipotezi doğrulanmıştır.

“Öğrencilerin haneye giren aylık gelir durumları ile girişimcilik eğilimleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır” şeklinde öne sürülen araştırma hipotezi doğrulanmıştır. Çalışma örnekleminde elde edilen veri setinin “gelire” göre değişkenler üzerinde farklılık gösterip göstermediğine ilişkin analiz sonuçları (Tablo: 3.20) incelendiğinde gelir grupları arasında “Davranışa Yönelik Tutum, Algılanan Davranış Kontrolü, Öznel Norm ve Girişimcilik Eğilimleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

“Yakın aile üyeleri arasında danışabileceği bir girişimci bulunan öğrenciler ile yakın aile üyeleri arasında danışabileceği bir girişimci bulunmayan öğrencilerin girişimcilik eğilimleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır” şeklinde formüle edilen araştırma hipotezi doğrulanmıştır. Veri setinin yakın aile üyeleri arasında danışabileceği bir girişimci bulunması durumuna göre değişkenler üzerinde farklılık gösterip göstermediğine ilişkin analiz sonuçları (Tablo 3.21) incelendiğinde yakın aile üyeleri arasında danışabileceği bir girişimci olanlarla olmayanlar arasında “Davranışa Yönelik Tutum, Algılanan Davranış Kontrolü, Öznel Norm ve Girişimcilik Eğilimi arasında ölçek puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır.

Araştırma örnekleminde elde edilen veri setinin girişimcilik eğilimi değişkenine ilişkin yapılan tüm analiz sonuçları incelendiğinde Bülent Ecevit Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi öğrencilerinin girişimcilik eğilimine sahip oldukları ancak davranışsal tutum değişkenleri (Algılanan Davranış Kontrolü, Davranışa Yönelik Tutum, Öznel Norm) ve demografik değişkenler (Cinsiyet, Yaş, Gelir Durumu, Yakın Aile Üyeleri) açısından farklılaştıkları gözlemlenmiştir.

SONUÇ

Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçişle birlikte gelişen dünya koşullarına uyum sağlayabilmek için ülkeler insanlarını ve özellikle gençleri toplumun gelişmesi, sürdürülebilir rekabet avantajı elde etmesi ve refah düzeyinin yükselmesinde başrolü oynayan girişimciliğe yönlendirmekte ve bunun için çaba sarf etmektedir. Tüm dünyada zenginlik ve istihdam yaratmada kilit bir role sahip olan girişimcilik sağlıklı bir ekonomide ekonomik büyümeyi teşvik etmekte ve yoksulluğu azaltmada hayati bir öneme sahiptir. Bu nedenle bir ülkede iyi yetişmiş girişimci niteliklere sahip kişi sayısı ne kadar fazla ise ülkeler geleceğine de aynı oranda yatırım yapmış olmaktadır.

Girişimcilik sadece yeni bir iş fikri, yeni bir buluş ya da bu işi fikirlerinin başarıyla uygulandığı ekonomik bir faaliyet olarak karşımıza çıkmamaktadır, aynı zamanda girişimcilik gelişen teknoloji ve artan nüfusla birlikte yoğun bilgi alışverişinin gerçekleştiği dünyada toplumlarının gelişimine ve rekabet üstü olabilmelerine katkı sağlayan dev bir güç kaynağı konumundadır. Fakat bu güç kaynağından en iyi biçimde yararlanabilmek girişimciliğin önündeki engellerin kaldırılması, girişimcilik sistemi ve girişimcilik faaliyetlerinin geliştirilmesi, girişimciliğe çeşitli desteklerin sağlanarak girişimciliğin teşvik edilmesine bağlıdır. Bu nedendir ki son yıllarda girişimcilik alanında yapılan bir çok çalışmada, bireyleri girişimci olmaya yönlendiren faktörler hakkında bilgi sahibi olma, girişimciliğin yaygınlaştırılması ve teşvik edilmesi, girişimcilikle ilgili toplumsal talepleri görme, girişimcilik eğiliminin ortaya çıkmasında temel güdülerin neler olabileceği konularına odaklanmış ve bu kapsamda girişimci kişiliğin oluşmasında nelerin etkili olabileceğini toplam olarak açıklayabilmek için önemli çıkarımlarda bulunulmaya çalışılmıştır.

Buradan hareketle bu araştırma “üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini etkileyen faktörlerin” tespit edilmesi amacıyla yapılmıştır. Öğrencilerin girişimcilik eğilimleri ile davranışsal tutum faktörleri ve demografik özellikleri arasındaki ilişki araştırılmıştır. Alan araştırmamıza konu olan öğrenciler ise, Bülent Ecevit Üniversitesinde 2018-2019 eğitim-öğretim döneminde kayıtlı olan İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi öğrencileridir.

Araştırmanın teorik kısmında, girişim ve girişimcilik kavramının ortaya çıkışından bu yana geçtiği aşamalardan, aynı doğrultuda bu konu ile ilgili çalışma yapmış bilim insanlarının yaptığı tanımlardan, girişimcilerde bulunması gereken genel nitelikler ve girişimcilik eğilimini etkileyen faktörlerden bahsedilmiştir. Aynı zamanda geleceğin potansiyel girişimcileri olarak görülen girişimci adaylarına ışık tutması amacıyla, girişimciliğin avantaj ve dezavantajlarından, Türkiye’de girişimciliğin boyutlarına ve girişimciliği destekleyen kuruluşlara yer verilmiştir.

Araştırmanın pratik kısmında ise, öğrencilere toplamda üç sayfa ve 50 sorudan oluşan anket çalışması yapılmış ve SPSS paket programı yardımıyla sonuçlar değerlendirilmiştir. Araştırmamızda ölçülmek istenen nokta ise, ülkelerin kalkınması ve ekonomik büyümesinde değer yaratacak olan girişimciliğin geliştirilebilmesi için geleceğin genç girişimci adayları olarak görülen üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini etkileyen faktörlerin neler olduğunun belirlenmesi ve girişimcilik eğilimi taşıyıp taşımadıklarının tespitidir.

8 adet hipotezin öne sürüldüğü bu çalışmada üç değişkenin (Davranışa Yönelik Tutum, Algılanan Davranış Kontrolü, Öznel Norm) öğrencilerin girişimcilik eğilimleri üzerinde önemli etkilerinin olduğu saptanmıştır. Araştırma modeline ait elde edilen analiz sonuçları doğrultusunda Bülent Ecevit Üniversitesi öğrencilerinin potansiyel birer girişimci olmaları üzerinde tüm değişkenlerin pozitif yönlü bir etkisinin olduğu göze çarpmaktadır. Girişimcilik eğilimi üzerinde en fazla etkiye sahip olan değişken “Algılanan Davranış Kontrolü” olurken bu değişkeni sırasıyla “Davranışa Yönelik Tutum ve Öznel Norm” takip etmektedir.

Anket sorularındaki davranışa yönelik tutumu ölçen sorulara verilen cevaplar öğrencilerin girişimcilik davranışını gerçekleştirme ile bu davranışa yönelik tutumları ne kadar güçlü ve olumlu yönde olursa girişimcilik eğilimini gerçekleştirme derecesi ile kavramsallaştırılmıştır. Girişimciliğe yönelik tutum ile girişimcilik eğilimi arasında pozitif yönlü kuvvetli bir ilişkinin varlığını teyit eden çalışmamızdan elde edilen sonuç, literatürde daha önceki bazı çalışmaların sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir (Yeşilay ve Yavaş, 2017; Doğan ve Yılmaz, 2017)

Bu araştırmadan elde edilen önemli bir başka sonuç algılanan davranış kontrolü değişkeninin girişimcilik eğilimi üzerinde en fazla etkiye sahip olan değişken olmasıdır. Buna göre, öğrencilerin girişimci olma davranışı sergilemenin kolay olduğu algısına sahipse bu durum onları yüksek seviyede girişimci olma yönünde motive etmektedir. Buna göre, öğrencilerin girişimcilik eğilimlerini etkilemede en güçlü pozitif faktör olan “Algılan Davranış Kontrolü” öğrencilerin girişimcilik davranışını gerçekleştirme yeterliliklerine, girişimcilik için yeterli bilgi ve becerilere sahip oldukları ve kendilerini girişimci olmaya hazır hissettikleri şeklinde yorumlanabilir. Elde edilen bu sonuç daha önce yapılan bazı çalışmalarla benzerlik göstermektedir (Ekici ve Turan, 2017; Yeşilay ve Yavaş, 2017)

Araştırmada ulaşılan diğer bir sonuç, öznel norm değişkeni ile girişimcilik eğilimi arasında negatif yönlü ancak yine anlamlı bir etkinin olduğu ve öznel norm değişkeninin dolaylı olarak algılanan davranış kontrolü değişkeni üzerinden girişimcilik eğilimini etkilediği şeklinde dir. Öznel normlar, belirli ve spesifik davranışlar hakkında birey için değerli olan diğer kişilerin düşünceleri ve bu düşüncelere uyma eğilimine göre belirlenmekte ve birey tarafından algılanan beklentileri yansıtmaktadır. Başka bir deyişle aile, arkadaş kısacası birey için önem taşıyan kişilerin bireyin girişimci olmasına yönelik inanç ve düşünceleri ne kadar fazla olursa kişinin girişimcilik eğilimi de o kadar güçlü olacaktır. Ancak elde edilen bulgular incelendiğinde ve detaylı olarak yapılan literatür taraması sonucunda girişimcilik eğilimi üzerinde öznel normların diğer faktörlere göre daha az etkili olduğu yönündedir. Ve elde edilen bu sonuç literatürdeki diğer çalışmalarla uyumluluk arz etmektedir (Kalkan, 2011; Ekici ve Turan, 2017; Doğan ve Yılmaz, 2017)

Tüm bu sonuçlara ek olarak girişimcilik eğilimi konulu araştırmalar için geçerli bir temel olduğu düşünülen ve öğrencilerin girişimcilik eğilimlerini etkileyen demografik faktörler ve girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişkide analiz edilmiştir. Bu bağlamda öğrenciler cinsiyetleri, yakın aile üyeleri arasında danışabileceği bir girişimci olup olmaması durumu, yaşları ve haneye giren aylık gelir durumları ile onların girişimcilik eğilimleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Elde edilen bu sonuçlar ile öğrencilerin girişimci nitelikleri kazandırılmış, hırslı, istekli, amaç odaklı, risk alma eğilimi yüksek bireyler olarak yetiştirilmesi ve girişimciliğe daha etkin bir şekilde yönlendirilmesi ve bu kapsamda girişimci sayısının artırılmasında önemli katkılar sağlayabileceği düşünülmektedir.

Sonuç olarak, bu araştırma girişimcilik alanında üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini belirlemede ve girişimciliğe uzanan yolun aydınlatılması için önem taşır. Ayrıca bu çalışmadan elde edilen sonuçlar ilgili kurum ve kuruluşlara, akademisyenlere ve araştırmacılara çalışmalarında kullanabilecekleri verileri sağlamakla beraber öğrencileri girişimci olmaya yönlendirirken göz önünde bulundurulması gereken faktörleri vurgulamaktadır.

KAYNAKÇA

- Abdullaeva, Feruzahon (2007); “*Öğrencilerin Girişimcilik Özellikleri ve İş Değerleri: Kırgızistan, Özbekistan, Azerbaycan ve Türkiye Karşılaştırması*,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Akkaya, Duygu, Emel Yıldız ve Yasemin Kaldere Akın (2014); “*Üniversite Öğrencilerinin Girişimci Kişilik Özelliklerinin Değerlendirilmesi: Yalova Meslek Yüksek Okulu Öğrencilerine Yönelik Bir Uygulama*,” *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 5, Sayı 8, s.109-122.
- Akpınar, Teoman ve Nazlı Çağır Küçüköksel (2015); “*Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Girişimcilik Algısı ve Girişimciliği Engelleyen Sebepler*,” *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*,”Cilt1, Sayı 1, s.13-19.
- Aksel, İbrahim ve Zübeyir Bağcı (2016); “*Girişimcilik Eğilimi: Bir Kamu Üniversitesinin İİBF’inde Öğrenim Gören Son Sınıf Öğrencilerinde Bir Araştırma*,” *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, Cilt 5, Sayı 7, s.2120-2133.
- Aktürk, Eyüp (2012); “*Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Eğilimleri Üzerindeki Etkisi: Düzce Üniversitesinde Bir Araştırma*,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Düzce.
- Alkan, Makbule (2014); “*Girişimcilerin Girişimcilik, İnovasyon Yapma, İnovatif Düşünce ve İnovatif Girişimcilik Düzeylerinin İncelenmesi*,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Altuntaş, H. Tarık (2016); “*Girişimcilik Destek Programlarının Aktif İstihdam Politikası Üzerindeki Etkinliği; Kosgeb Yeni Girişimcilik Programı Örneği ve TR21 Analizi*,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tekirdağ.
- Aşkın, Aysin, Selin Nehir ve Sercan Özgür Vural (2011); “*Tarihsel Süreçte Girişimcilik Kavramı ve Gelişimi*,” *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, Cilt 6, Sayı2, s.56-72.
- Aracıoğlu, Burcu, Dilek Demirhan, Ceren Deniz Tatarlar ve Ali Erhan Zalluhoğlu (2016); *Tüm Boyutlarıyla Girişimcilik*, Hümanist Yayıncılık, İstanbul.
- Aykan, Ebru (2012);“*Girişimciliğin Değişen Yüzü: Eko Girişimcilik*,” *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 17, Sayı 3, s. 195-212.
- Bahadır, Özlem ve Ahmet Ferda Çakmak (2018); “*Planlı Davranış Teorisi Çerçevesinde Girişimcilik Niyetini Etkileyen Faktörler*,” *Business & Management Studies: An International Journal*,”Cilt 6, Sayı 1, s.166-192.

- Bilge, Hürriyet ve Vedat Bal (2012); "Girişimcilik Eğilimi: Celal Bayar Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma," *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 2, Sayı 16, s. 131-148.
- Bingöl, Gözde ve Sibel Yılmaz Türkmen (2016); "Girişimciliğin Finansmanında Melek Sermaye ve Türkiye Uygulaması," *Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi*, Cilt 12, Sayı 45, s.357-373.
- Bozkurt, Öznur ve Kutbettin Erdurur (2013); "Girişimci Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Eğilimindeki Etkisi: Potansiyel Girişimciler Üzerinde Bir Araştırma," *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, Cilt 8, Sayı 2, s.57-78.
- Bulgurcu, Gürel Esra (2012); "İç Girişimcilik: Bir Literatür Taraması," *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi*, Cilt 6, Sayı 6, s.57-78.
- Cansız, Emine (2007); "Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesi: Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma," Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Çağıl, Cihan Talha (2007); "Türkiye'de Ulusal Teknoloji Politikaları ve Teknoparkların Bölgesel Gelişmeye Etkileri," Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çırpan, Hüseyin (2008); *Girişimcinin Yol Haritası*, Musiad Yayınları, İstanbul.
- Çiğdem, Hacer Yeliz (2011); "Hizmet İşletmelerinde Çalışanların Kişilik Özellikleri ve İç Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi," Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aksaray.
- Çokluk, Ömay, Güçlü Şekercioğlu ve Şener Büyüköztürk (2016); *Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik SPSS ve LISREL Uygulamaları*, Pegem Yayınları, Ankara.
- Çolakoğlu, Hale ve Tanju Çolakoğlu (2016); "Üniversitelerdeki Girişimcilik Eğitimi ile Öz- Yeterlilik Algısı ve Girişimcilik Potansiyeli İlişkisi Üzerine Bir Saha Araştırması," *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, Cilt 17, Sayı 37, s.70-84.
- Damar, Arif (2015); "Girişimci Kişilik Özelliklerinin Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerine Etkisi: Sannio Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesinde Karşılaştırmalı Bir Araştırma," Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Doğan, Nilhun (2013); "Türkiye'de Girişimcilik Eğilimi: Üniversite Öğrencileri Yönelik Bir Araştırma," Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Doğaner, Mustafa ve Ali Ender Altunoğlu (2010); “Adnan Menderes Üniversitesi Nazilli İktisadi ve İdari Bilimler Fakóltesi İşletme Bölümü Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri,” *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*,” Cilt 2, Sayı 2, s.103-110.
- Doğan, Cansu (2018); “*Birey, Grup ve Örgüt Düzeyinde Öğrenmenin Örgüt Performansına Etkileri: Zonguldak İlinde Bir Araştırma*,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Doğan, Rana Şen ve Veysel Yılmaz (2017); “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Niyetlerinin Belirlenmesi Yönelik Bir Yapısal Eşitlik Modeli Önerisi,” *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakóltesi Dergisi*, Cilt 19, Sayı 2, s.655-675.
- Drucker, Peter F. (2014); *Innovation and Entrepreneurship*, Routledge, New York.
- Ekici, Ece (2016); “*Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimini Belirlemede Planlanmış Davranışlar Teorisi ve Girişimcilik Eğitiminin Rolü*,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ekici, Ece ve Mehmet Turan (2017); “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimi: Planlanmış Davranışlar Teorisi ve Girişimcilik Eğitiminin Rolü,” *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 26, Sayı 1, s.201-215.
- Emini, Filiz (2013); “Sivil Toplum Kuruluşlarının Politika Belirleme Sürecindeki Rolü: Tusiad Örneği,” *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 36, Sayı 36, s.43-56.
- Ercan, İlker ve İsmet Kan (2004); “Ölçeklerde Güvenirlilik ve Geçerlilik,” *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakóltesi Dergisi*,” Cilt 30, Sayı 3, s.211-216.
- Erdun, Şerife (2011); “*Kadın Girişimcilerin Risk Alma Eğilimi ve Kendine Güven Özellikleri Üzerine Bir Çalışma: Zonguldak Örneği*,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Eyel, Cafer Şakak (2018); “*Bireysel Değerlerin Girişimcilik Eğilimi Üzerindeki Etkisi: İstanbul’daki Devlet ve Vakıf Üniversiteleri Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma*,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Fornell, C. G ve Zorcker D. F. (1981); “Evaluating Structural Equation Models With Unobservable Variables and Measurement Error,” *Journal of Marketing Research*, Cilt 18, Sayı 1, s.39-50.
- Gençay, Emre (2017); “*Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Niyetine Etkisi: Mersin Üniversite’sinde Bir Araştırma*,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.

- Göçmen, Selin (2007); “İşletmelerde Girişimcilik Özelliğini Destekleyen Faktörler: İç Girişimcilik,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.
- Gözek, Sadık (2006); “Girişimci Adayının Özellikleri, Girişimcilik Eğilimleri ve Girişimci Adayına Sağlanan Destekler,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Hair Joseph F. Jr., William C. Black, Barry J. Babbin, Rolph E. Anderson (2014); Pearson New International Edition, Seventh Edition, Pearson Education Limited, England.
- İpçioğlu, İsa ve Atıl Taşer (2009); “İşletme Bölümlerinde Verilen Eğitimin Girişimci Adayı Öğrenciler Üzerindeki Etkileri,” *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 2, sayı 10, s.13-25.
- İrmiş, Ayşe ve Esin Barutçu (2012); “Öğrencilerin Kendilerini Girişimci Bir Kişiliğe Sahip Görmeleri ve İş Kurma Niyetlerini Etkileyen Faktörler: Bir Alan Araştırması,” *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 26, Sayı 2, s.1-25.
- İşcan, Ömer Faruk ve Erdoğan Kaygın (2011); “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma,” *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 15, Sayı 2, s.443-462.
- Kagider (2019); *Türkiye Kadın Girişimciler Derneği (Kagider) Hakkında*, <https://www.kagider.org/kurumsal/kagider-hakkında> (Erişim Tarihi: 15.01.2019).
- Kalkan, Adnan (2011); “Kişisel Tutum, Öznel Norm ve Algılanan Davranış Kontrolünün Girişimcilik Niyeti Üzerindeki Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama,” *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 2, Sayı 14, s.189-206.
- Kalfaoğlu, Serap (2017); “Duygusal Zeka ile Girişimcilik Eğilimi İlişkisi: DEGA Katılımcıları Üzerine Bir Araştırma,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Karakaş, Ayşe Fulya (2012); “İşletme ve Mühendislik Bölümü Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Karşılaştırılması: Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Örneği,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Karabey, Canan Nur (2009); “Girişimcilikte Fırsat Tanımlamayı Etkileyen Bireysel Faktörler: Beşeri ve Sosyal Sermaye Perspektifi,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Karabey Canan Nur ve Dursun Bingöl (2010); “Girişimciliğin Başlangıcı Olarak Fırsat Tanımla,” *Yönetim Dergisi*, Cilt 21, Sayı 67, s.9-31.

- Karaömer, Miyase (2014); “*Hatay İli Kırsalındaki Kadınların Girişimcilik Eğilimlerinin İncelenmesi,*” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Karşlı, Hasan Oğuzhan (2018); “*Kişilik Özellikleri ve Girişimcilik Niyeti Arasındaki İlişkinin Proaktif Kişilik Boyutu Açısından İncelenmesi,*” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kavşur, Zeynep (2015); “*Sağlık Yönetimi Lisans Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma,*” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Kayış, Ali (2010); “*Girişimcilik ve İç Girişimciliğin Önündeki Engeller: Yazılım Sektöründe Bir Uygulama,*” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gebze İleri teknoloji Enstitüsü Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gebze.
- Kazaferoğlu, Erol (2017); “*Kişilik Özellikleri ile Girişimcilik Eğilimi İlişkisi: Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma,*” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Kılıçlı, Erol (2018); “*Üniversitede Öğrenim Gören Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerini Etkileyen Faktörleri Belirlemeye Yönelik Bir Alan Araştırması: Aksaray Üniversitesi ve Şırnak Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü Örneği,*” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Kılıç, Recep, Belma Keklik ve Nevzat Çalış (2012); “*Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma: Bandırma İİBF İşletme Bölümü Örneği,*” *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,*” Cilt 17, Sayı 2, s.423-435.
- Korkmaz, Oya (2012); “*Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Bülent Ecevit Üniversitesi Örneği,*” *Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi,* Cilt 16, Sayı 2, s.209-226.
- Kumsal, Ramazan (2015); “*Türkiye Mobilya Sektöründe Girişimcilik ve Proje Destekleri,*” Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Kuratko, Donald, F., Jeffrey S. Hornsby ve Douglas W. Naffziger (1997); “*An Examination of Owners: Goals in Sustaining Entrepreneurship,*” *Journal of Small Business Management,* Cilt 35, Sayı 1, s.24-33.
- Küçük, Kübra (2014); “*Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik davranışına Etkisi: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Örneği,*” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Türk Hava Kurumu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Kümbül, Burcu (2008); “*Sosyal Girişimciliği Etkileyen Faktörlerin Analizi*,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Langowitz, Nan ve Maria Minniti (2007); “The Entrepreneurial Propensity of Women,” *Entrepreneurship Theory and Practice*, Cilt 31, Sayı 3, s.341-364.
- Learned, Kevin E. (1992); “What Happened Before The Organization? A Model of Organization Formation,” *Entrepreneurship Theory and Practice*, September 1992: s.39-48.
- McStay, Dell (2008); “*An Investigation of Undergraduate Student Self Employment Intention and The Impact of Entrepreneurship Education and Previous Entrepreneurial Experience*,” Doktora Tezi, School of Business Bond University, Australia.
- Mitchell, Ronald K., Brock Smith, Kristie W. Seawright ve Eric A. Morse (2000); “Cross- Cultural Cognitions and The Venture Creation Decision,” *The Academy of Management Journal*, Cilt 43, Sayı 5, s.974-993
- Mintzberg, Henry (1998); “Covert Leadership: Notes on Managing Professionals,” *Harvard Business Review*, Cilt 76, Sayı 76, s.140-148.
- Mungan, Seylan (2013); “*Kadın Girişimcilik Değerleri ile Kadın Girişimcilik Algısı Arasındaki İlişkide Girişimcilik Eğitimlerinin Rolü*,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Naktiyok, Atılhan ve M. Kürşat Timuroğlu (2009); “Öğrencilerin Motivasyonel Değerlerinin Girişimcilik Niyetleri Üzerine Etkisi ve Bir Uygulama,” *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 23, Sayı 3, s.85-103.
- Namal, Mete Kaan, Mustafa Koçancı ve Beyhan Aksoy (2018); “KOSGEB Girişimcilik Programı Eleştirel Bir Değerlendirme,” *Akademik Hassasiyetler Dergisi*, Cilt 5, Sayı 9, s.93-110.
- Oktay, Erkan, Mehmet Mutlu Akıncı ve Abdülkerim Karaaslan (2012); “Yol Analizi Yardımlarıyla Dersler Arasındaki Etkileşimlerin Araştırılması: Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümünde Okutulan Dersler Üzerine Bir Uygulama,” *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 26, Sayı 3-4, s.67-83.
- Onay, Meltem ve Selin Çavuşoğlu (2010); “İşletmelerde Girişimcilik Özelliğini Etkileyen Faktörler: İç Girişimcilik,” *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, Cilt 17, Sayı 1, s.48-67.

- Özal, Perçin Harun (2009); “*Türkiye’de Girişimcilik Teşvikleri ve Yeterliliği Ankara’da Bir Araştırma,*” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Özbay, Latif (2016); “*Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Belirlenmesi: Dumlupınar Üniversitesinde Bir Araştırma,*” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Özdemir, Yasemin ve Sercan Mazgal (2012); “Bir Kariyer Tercihi Olarak Girişimcilikte Dışsal Faktörlerin Etkisi: Sakarya Örneği,” *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, Cilt 7, Sayı 1, s.87-102.
- Özdevecioğlu, Mahmut ve Ayşe Cingöz (2009); “Sosyal Girişimcilik ve Sosyal Girişimciler Teorik Çerçeve,” *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 32, Sayı 32, s.81-95.
- Salik, Neşe (2015); “*Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi: Kafkas Üniversitesi Örneği,*” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.
- Salik, Neşe ve Erdoğan Kaygın (2016); “Demografik Değişkenler Açısından Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Belirlenmesi: Kafkas Üniversitesi Örneği,” *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 12, Sayı 1, s.146-162.
- Sarıtaş, Ahmet ve Gülhan Duran (2017); “*Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Tespitine İlişkin Bir Araştırma,*” *Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 5, Sayı 1, s.148-166.
- Saygın, Serhat (2018); “*Girişimcilik Ruhu Üzerinde Beş Büyük Faktör Kuramını Etkisi: Girişimcilik Eğitimi Verilen Kobilere Yönelik Bir Araştırma,*” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Shaver, Kelly G. Ve Linda R. Scott (1991); “Person, Process, Choice: The Psychology of Venture Creation,” *Entrepreneurship Theory and Practice*, Cilt 16, Sayı 2, s.23-45.
- Shmailan, Abdulwahab Bin (2016); “Compare the Characteristics of Male and Female Entrepreneurs as Explorative Study,” *Journal of Entrepreneurship and Organization Management*, Cilt 5, Sayı 4, s.1-7.
- Sönmez, Emre (2017); “*Girişimcilik Niyetinin Kariyer Planlamasındaki Yeri: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma,*” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Türk Hava Kurumu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Taş, Ahmet (2016); “*Girişimcilik Eğitimi ile Girişimcilik Eğilimi Arasındaki İlişkinin Parametrik Tekniklerle Analizi: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Örneği*,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Tekin, Ömer, Gökhan Özkul ve Yusuf Demir (2014); “Turizm Öğrencilerinin Girişimcilik Düzeyleri Üzerine Bir İnceleme: Süleyman Demirel Üniversitesi Örneği,” *6th. International Congress on Entrepreneurship April, 24-26 Nisan, Bishkek/Kırgızistan*, s.1-21.
- TOBB (2012); *Sorularla TOBB Merak Ettikleriniz Yayın Serisi*, TOBB Yayınları No: 2012/168, Ankara.
- TUBİTAK (2013); *153 Soruda TUBİTAK Destekleri*, Serka Kalkınma Ajansı Yatırım Destek Ofisi Yayınları, Ağrı.
- Tulunay, Leyla (2010); “*Girişimciliği Etkileyen Faktörler ve Girişimci Profili: İstanbul – Kayseri – Van Örnekleri*,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- TUSİAD (2016); *Türkiye’nin Küresel Rekabetçiliği İçin Bir Gereklik Olarak Sanayi 4.0 Gelişmekte Olan Ekonomi Perspektifi*, TUSİAD T Yayınları No: 2016-03/576, İstanbul.
- TUSİAD (2019); *Kurumlarda Girişimcilik ile Değer Yaratmak Kurumların Girişimcilik Dönüşüm Rehberi*, TUSİAD T Yayınları No: 2019,01/601, İstanbul.
- Tüleykan, Hayrettin ve Selçuk Bayramoğlu (2016); “Türkiye’de 24 Ocak Kararları ile Başlayan Finansal Serbestleşmenin Günümüz İktisadi ve Mali Yapısına Yansımaları,” *International Journal of Social Science*, Cilt 2, Sayı 44, s.401-420.
- Türkoğlu, Türkay, Semra Tetik ve Ayşen Açıkgöz (2017); “Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Sosyo – Demografik Özellikleri ile Girişimci Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin Araştırılması,” *Journal of Yasar University*, Cilt 12, Sayı 45, s.1-13.
- Ulama, Sevki (2016); “Turizm Lisans Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma: Sakarya Üniversitesi Örneği,” *International Conference on Eurasian Economics*, Cilt 5, Sayı 5, s.741-751.
- Uluyol, Osman (2008); “Girişimcilikte Alternatif Bir Finansman Modeli Olarak Melek Finansman Yöntemi,” *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, Cilt 3, Sayı 2, s.43-69.
- Uzungil, Sevgi (2014); “*Kobilerde İç Girişimciliği Etkileyen Faktörler Üzerine Yapılan Ampirik Bir Çalışma: Konya Örneği*,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.

- Warnecke, Tonia (2013); "Entrepreneurship and Gender: An Institutional Perspective," *Journal of Economics Issues*, Cilt 47, Sayı 2, s.455-464.
- Wright, By. Sewall (1971); "Correlation and Causation," *Journal of Agricultural Research*, Cilt 7, Sayı 3, s. 557-585.
- Yalçın, Fatih (2018); *Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Sermayelerinin Girişimcilik Eğilimleri Üzerindeki Etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Yaşlıoğlu, Murat (2017); "Sosyal Bilimlerde Faktör Analizi ve Geçerlilik: Keşfedici ve Doğrulayıcı Faktör Analizlerinin Kullanılması," *İstanbul University Journal of The School of Business*, Cilt 46, Sayı 2017, s.74-85.
- Yavuz, Ayşe ve Halil İbrahim Yavuz (2017); "Girişimcilik Eğilimlerinin Belirlenmesi: Taşkent MYO Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma," *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 9, Sayı 21, s.89-160.
- Yeşilay, Rüstem Barış ve Volkan Yavaş (2017); "Öğrencilerin Girişimcilik Niyetinin Planlanmış Davranış Teorisi Çerçevesinde İncelenmesi: Sivil Havacılık Alanında Öğrenim Gören Ön Lisans Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma," *Girişimcilik ve İnovasyon Yönetimi Dergisi*, Cilt 6, Sayı 1, s.145-172.
- Yılmaz, Veysel ve Rana Şen Doğan (2017); "Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Niyetlerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Yapısal Eşitlik Modeli Önerisi," *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 19, Sayı 2, s.655-675.
- Yılmaz, Yaşar, Dosmahabet Seyelinbekuli ve Nurzhan Abishov (2014); "Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinde Ailesel Özelliklerin Etkisi: Ahmet Yesevi Uluslararası Türk Kazak Üniversitesinde Bir Alan Araştırması," *Marmara Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt 5, Sayı 5, s.12-24.
- Yüksel, Hasan, Ezgi Cevher ve Mesude Yüksel; (2015); "Öğrencilerin Girişimci Kişilik Özellikleri ile Girişimcilik Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma," *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 5, Sayı 1, s.143-156.
- Zengin, Nurdan ve Okan Çelik (2017); "Çevresel Faktörlerin Girişimcilik Üzerindeki Etkileri," *Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1, s.1-29.

EKLER

Ek 1: Anket Formu

Girişimcilik Anketi

Bu anket, Bülent Ecevit Üniversitesi (BEÜ) Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yüksek Lisans Programı bünyesinde yer alan yüksek lisans tez çalışmasında “girişimcilik niyeti” üzerine gerçekleştirilen bilimsel bir araştırma kapsamında düzenlenmiştir.

Her açıklama için yedi derece belirlenmiştir. Lütfen uygun yanıt olarak gördüğünüz dereceleri işaretleyiniz ve her soru için tek bir yanıt seçiniz. İşbirliğiniz için teşekkür ederiz.

Gizem Rüzgar

Anket

A. Girişimcilik faaliyeti ile ilgili aşağıdaki ifadelerle aranızdaki uyum seviyenizi 1 (hiç uymuyor) ile 7 (tam uyuyor) arasında belirtiniz.

	1	2	3	4	5	6	7
A01.-Bir işletme kurmak ve bunu uzun yıllar ayakta tutmak benim için kolay olacaktır.							
A02.- Girişimci olmak bana itici geliyor.							
A03. -Arkadaş çevrem yeni bir işe başlama kararımı onaylar.							
A04.-Bir girişimci olmak için her şeyi yaparım.							
A05.-Bir işletme kuramayacağıma inanıyorum.							
A06.-Kendi işimi başlatmak ve yürütmek için her türlü çabayı göstereceğim.							
A07.-Yeni bir işletme kurma aşamalarının üstesinden gelebilirim.							
A08.- Ailem, bir işletme kurma kararımı onaylar.							
A09.-Kendi işimi kurma konusunda her zaman ciddi endişelerim olmuştur.							
A10.- Yeterli fırsat ve kaynaklara sahip olsaydım bir iş kurmak isterdim.							
A11.- Meslektaşlarım iş kurma kararımı onaylar.							
A12.-Farklı çalışma seçenekleri arasında seçme şansım olsaydı girişimci olmak haricinde her şeyi tercih ederdim.							
A13.-Gelecekte bir iş kurmaya kararlıyım.							
A14.-Bir iş kuracak olsaydım, başarılı olma şansım yüksek olurdu.							
A15.-Girişimci olmak, bana büyük memnuniyet verir.							
A16.-Yeni bir iş fikri geliştirmek, benim için çok zor olur.							
A17.-Mesleki hedefim, girişimci olmaktır.							
A18.-Girişimci olmak benim için dezavantajdan daha çok avantaj anlamına gelir.							
A19.-Bir iş kurmaya yönelik niyetim her zaman çok düşüktür.							
A20.- Bir iş kurmak için gerekli olan incelikleri ve püf noktalarını biliyorum.							

B. Aşağıdaki soruları; 1 (hiç güvenmiyorum) ile 7 (tam olarak güveniyorum) arasında derecelendirerek yanıtlayınız.

	1	2	3	4	5	6	7
B01.-Yeni bir ürün veya hizmet fikri geliştirmeye yönelik yeteneğinize ne kadar güveniyorsunuz.?							
B02.-Yeni bir ürün veya hizmete duyulan ihtiyacı belirleyebileceğinize ne kadar güveniyorsunuz?							
B03.-Müşteri ihtiyaç ve isteklerini karşılayacak bir ürün veya hizmet tasarlama yeteneğinize ne kadar güveniyorsunuz?							
B04.-Yeni bir ürün veya hizmet için müşteri talebini tahmin etme konusunda kendinize ne kadar güveniyorsunuz?							
B05.-Yeni bir ürün veya hizmet için rekabetçi bir fiyat belirleyebileceğinize ne kadar güveniyorsunuz?							
B06.-İşletmeyi kurmak için gerekli sermaye miktarını ve işletme sermayesini tahmin edebileceğinize ne kadar güveniyorsunuz?							
B07.-Yeni bir ürün veya hizmet için etkili bir pazarlama ve reklam kampanyası tasarlama becerilerinize ne kadar güveniyorsunuz?							
B08.-Başkalarını sizin vizyonunuzla özdeşleştirip onları bu vizyona inandırabileceğinize ne kadar güveniyorsunuz?							
B09.-İş hayatında iyi ilişkiler kurarak bilgi alışverişi yapabilmek konusunda kendinize ne kadar güveniyorsunuz?							
B10.-Bir iş fikrini sözlü ve yazılı olarak ifade edebilme becerilerinize ne kadar güveniyorsunuz?							
B11.-Çalışanlarınızı denetleyebilme konusunda kendinize ne kadar güveniyorsunuz?							
B12.-Personel istihdamı ve işe alma konularında kendinize ne kadar güveniyorsunuz?							
B13.-İşyerindeki çalışanlarınıza görev ve sorumlulukları devretme konusunda kendinize ne kadar güveniyorsunuz?							
B14.-Günlük sorunları ve krizleri etkili bir şekilde ele alabileceğinize ne kadar güveniyorsunuz?							
B15.-Çalışanlara ilham vererek onları teşvik ve motive edebileceğinize ne kadar güveniyorsunuz?							
B16.-Çalışanlarınızın işbaşı eğitimi konusunda kendinize ne kadar güveniyorsunuz?							
B17.-İşletmenizin finansal kayıtlarını düzenleyebileceğinize ve muhafaza edebileceğinize ne kadar güveniyorsunuz?							
B18.-İşletmenizin finansal varlıklarını yönetebileceğinize ne kadar güveniyorsunuz?							
B19.-Finansal tabloları okuma ve yorumlama gibi konulardaki becerilerinize ne kadar güveniyorsunuz?							

C. Aşağıda yer alan çalışma biçimlerinin (ekonomik, kişisel, sosyal tanınma, iş güvencesi vb.) avantaj ve dezavantajlarını bir bütün halinde değerlendirerek, her bir seçeneğin size ne kadar “çekici” geldiğini 1 (minimum çekici) ile 7 (maksimum çekici) arasında belirtiniz.

	1	2	3	4	5	6	7
C01.-Özel Sektör Çalışanı	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
C02.-Kamu Çalışanı	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
C03.-Girişimci	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Kişisel Bilgiler

1. Yaş:

2. Cinsiyet: Kadın Erkek

3. Eğitim durumunuz nedir?

İlk-Ortaokul Lise Meslek Yüksekokulu Üniversite Yüksek Lisans/ Doktora Üniversite Öğrencisi Yüksek Lisans/ Doktora Öğrencisi

4. Şu anda çalışıyor musunuz? Evet Hayır

Evet ise hangi unvanda çalışıyorsunuz?

5. Daha önce hiç kendi işinizin sahibi oldunuz mu? Evet Hayır

Evet ise işin türünü belirtiniz?

6. Geçmişte başka işlerde çalıştınız mı? Evet Hayır

Evet ise daha önce hangi görevlerde çalıştınız?.....

7. Yakın aile üyeleriniz arasında girişimcilik konusunda danışabileceğiniz bir “girişimci” var mı?

Evet Hayır

8. Evinizdeki toplam aylık gelir yaklaşık olarak nedir? (Hanede yaşayan kişilerden gelen tüm gelirlerin toplamı)

500-1000 TL 1000-2000 TL 2000-4000 TL

4000-7000 TL 7000-10.000 TL 10.000 TL üzeri

ÖZGEÇMİŞ

Gizem Rüzgar, 19.05.1994 tarihinde Ankara/Altındağ doğumluyum. İlk ve orta öğrenimimi Ankara'da tamamladıktan sonra, lise öğrenimime İstanbul'da devam ettim. 2012 yılında Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri bölümüne başladım, 2016 yılında bu bölümden mezun olduktan sonra yine 2016 yılında Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim dalında yüksek lisans öğrenimime başladım.

